

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ: SAHRA ALTI
AFRİKA EKSENİNDE TÜRKİYE VE ÇİN
FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif SAK

Enstitü Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

Enstitü Bilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kenan DAĞCI

HAZİRAN-2014

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ: SAHRA ALTI
AFRİKA EKSENİNDE TÜRKİYE VE ÇİN
FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif SAK

Enstitü Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

Enstitü Bilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

Bu tez 12/06/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Elif SAK

12/06/2014

ÖNSÖZ

Zaman içerisinde meydana gelen değişimler her alana olduğu gibi diplomasi alanına da yansımıştır. Özellikle teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte dünyanın "küçük bir köy" haline gelmesi devletlerin klasik diplomasi anlayışına farklı bir boyut kazandırmıştır. Bilginin her zamankinden daha hızlı yayılması ve toplumların devletlerle aynı zamanda veya onlardan daha önce bilgiye ulaşmaları devletlerin kendilerini daha hızlı ve etkili anlatabilme ihtiyacını ortaya çıkarmış, bu nedenle yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramı bahsedilen gelişmeler ışığında öne çıkan iki kavram olmuştur.

Yumuşak güç kavramı, karşıdakini "cezbetme" maharetiyle istediğini elde etmeyi ifade etmektedir. Kamu diplomasisi kavramı ise bu amaçlar doğrultusunda yabancı toplumların ve nihayetinde üst düzey yöneticilerinin fikirlerini etkilemek için yürütülen faaliyetler için kullanılmaktadır. Çin, ülke ekonomisinde meydana gelen yükselişin kendisine komşu devletler ile diğer bölge devletleri için tehdit oluşturmadığını göstermek ve kendisi ile ilgili pozitif algı oluşturmak için kamu diplomasisi faaliyetlerini arttırmıştır. Türkiye de 2000'li yıllarda ülke ekonomisindeki gelişmelere ve dış politikadaki hedeflere paralel olarak kamu diplomasisi faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Çin'e benzer bir şekilde faaliyetler kamu diplomasisi faaliyetleri vasıtasıyla dışarıda devlet ile ilgili olumlu imaj yaratmayı amaçlamıştır.

Tez kapsamında her iki ülkenin dışarıdaki imajını güçlendirmek için başvurduğu faaliyetler araştırılarak Afrika'daki kamu diplomasisi faaliyetlerinde etkili olan faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

Çalışmalarım ve araştırmalarım sırasında tez danışmanım olarak beni yönlendiren ve büyük destek veren Prof. Dr. Kenan DAĞCI başta olmak üzere, Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK'a ve tez süresince benden yardımını esirgemeyen ve çalışmama yön vermemde bana destek olan Yrd. Doç. Dr. Salih BAYRAM'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca benden dostluğunu ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Nuriye AVCU ve Melike EROĞLU ile birlikte bütün arkadaşlarıma minnettarlığımı belirtmek ister, hayatımın her

döneminde olduğu gibi bu süreçte de gösterdikleri fedakârlık, sabır ve anlayış için aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
1.1. Yumuşak Güç Kavramı ve Tarihçesi	8
1.2. Yumuşak Gücün Kaynakları.....	10
1.3. Kamu Diplomasisi	12
1.3.1. Kamu Diplomasisinin Nitelikleri	14
1.3.2. Yeni Kamu Diplomasisi.....	16
1.4.Kamu Diplomasisinin Boyutları	21
1.4.1. Reaktif Boyut(Haber Yönetimi)	23
1.4.2. Proaktif Boyut(Stratejik İletişim)	24
1.4.3.Münasebet İnşa Etme.....	24
1.5.Kamu Diplomasisi Aktörleri.....	25
1.5.1.Sivil Toplum Kuruluşları	26
1.5.2.Üniversite ve Okullar.....	28
1.5.4.İç Hedef Kitle	29
1.5.5.Medya	29
1.5.7.Devlet üstü Kuruluşlar	31

BÖLÜM 2: ÇİN'İN KAMU DİPLOMASİSİ VE AFRİKA'YA YÖNELİK FAALİYETLERİ	33
2.1. Çin'in Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Unsurları.....	33
2.1.1. Çin'in Yumuşak Güç Unsurları	35
2.1.1.1. Pekin Konsensüsü	35
2.1.1.2. Barışçıl Yükseliş ve Dış Politika	36
2.1.1.3. Çin Medeniyeti.....	38
2.2.2. Çin'in Kamu Diplomasisi	41
2.2.2.1. Tarihsel Arka Plan	41
2.2. Çin'in Kamu Diplomasisi Aktörleri	46
2.2.1. Medya.....	47
2.2.2. Konfüçyüs Enstitüleri.....	49
2.2.3. Organizasyonlar	51
2.2.4. Üniversiteler ve Değişim Programları	52
2.3. Çin'in Afrika'ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri	54
2.3.1. Tarihi Süreç İçinde Çin-Afrika İlişkileri.....	54
2.3.2. Çin'in Afrika'daki Kamu Diplomasisi Faaliyetleri	58
2.3.2.1. Ekonomik Destek Sağlanması	58
2.3.2.2. Dış Yardımlar	62
3.1. Türkiye'de Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Unsurları	67
3.1.1. Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsurları.....	67
3.1.1.1. Tarih ve Kültür	67
3.1.1.2. Dış Politika	68

3.1.2. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi	71
3.1.2.1. Tarihsel Arka Plan	71
3.1.3. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Aktörleri	75
3.1.3.1. Hükümet ve Kamu Kuruluşları	75
3.1.3.1.1. TİKA	75
3.1.3.1.2. TRT	76
3.1.3.1.3. Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM)	78
3.1.3.2. Hükümet Dışı Organizasyonlar	79
3.1.3.2.1. Kızılay	79
3.1.3.2.2. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı(İHH)	80
3.1.3.2.3. Kimse Yok Mu?	80
3.1.3.2.4. Yeryüzü Doktorları	81
3.2. Türkiye'nin Afrika'ya Yönelik Faaliyetleri	82
3.2.1. Tarihi Süreç İçinde Türkiye-Afrika İlişkileri	82
3.2.2. Türkiye'nin Afrika'daki Kamu Diplomasisi Faaliyetleri	88
3.2.2.1. Ekonomik Faaliyetler	88
3.2.2.2. Dış Yardımlar	90
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	94
KAYNAKÇA	100
ÖZGEÇMİŞ	116

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
APEC	:Asya Pasifik Ekonomik işbirliği
ASEAN	:Güney Doğu Asya Uluslar Birliği
EAC	:Doğu Afrika Topluluğu
ECOWAS	:Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu
EAS	:Doğu Asya Zirvesi
FEALAC	:Doğu Asya-Latin Amerika İşbirliği
FOCAC	:Çin-Afrika İşbirliği
NATO	:Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TİKA	:Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı

TABLO LİSTESİ

Tablo1: Cull,Eski ve Yeni Kamu Diplomasisi.....	19
Tablo2: Szondi, Geleneksel ve 21.yy Kamu Diplomasisi.....	20
Tablo3: Leonard, Kamu Diplomasisinin Üç Boyutu.....	22

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi: Sahra altı Afrika Ekseninde Türkiye ve Çin'in Faaliyetlerinin Karşılaştırılması

Tezin Yazarı: Elif Sak

Danışman: Prof.Dr. Kenan DAĞCI

Kabul Tarihi:12/06/2014

Sayfa Sayısı: (7) + (99) + (16)

Anabilimdalı: Uluslararası İlişkiler **Bilimdalı:** Uluslararası İlişkiler

Bu çalışmada Türkiye ve Çin'in Sahraaltı Afrika'da gerçekleştirdiği kamu diplomasisi faaliyetleri araştırılmıştır. Her iki ülkenin Afrika'da ekonomik faaliyetler ve dış yardımlar çerçevesinde yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetleri üzerine odaklanılmıştır. Türkiye ve Çin yumuşak gücünü hissettirmede Sahraaltı Afrika'da benzer faaliyetlerden yararlanmaktadır. Ancak ülkelerin ekonomik güçleri faaliyetlerin kapsamını ve yoğunluğunu belirlemektedir. Ayrıca Çin'in ekonomik faaliyet ve dış yardım çerçevesinde yürüttüğü kamu diplomasisi uygulamalarında devlet temel aktör iken Türkiye açısından devletin yanı sıra hükümet dışı organizasyonlar da faaliyetlerde önemli rol oynamaktadır.

Anahtar kelimeler: Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Afrika, Türkiye, Çin.

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Soft Power and public Diplomacy: Comparing Public Diplomacy Activities of Turkey and China as part of Sub-Saharan Africa	
Thesis Author: Elif Sak	Advisor: Prof.Dr. Kenan DAĞCI
Date of Acceptance: 12/06/2014	Total Number of Pages: (7) + (99) + (16)
Department International Relations	Field of Study: International Relations
<p>In this study the public diplomacy activities of Turkey and China in Sub Saharan Africa are researched. This study focuses on economic activities and foreign aids of both Turkey and China in Sub Saharan Africa. Both of them benefit from similar activities. However, economic power of these countries determine the scope and intensity their public diplomacy activities. In addition, while Chinese government is the key actor in implementing these activities carried out within economic and foreign aids, in Turkey case, NGO's are also take role as an important actor.</p>	
Keywords: Public Diplomacy, Soft Power, Africa, Turkey, China.	

GİRİŞ

21.yüzyıl ile birlikte bütün dünya yeni bir uluslararası sistem ile karşı karşıya kalmıştır. İleri teknolojiye sahip devletler bu sistemin en önemli katılımcıları haline gelmiştir. Belirli ülkelerin aksine tüm insanlığın çıkarının ön plana çıkmasıyla birlikte Soğuk Savaş döneminde ve sonrasında kullanılan pek çok araç ve teknik etkisiz hale gelmiştir. Bu nedenle iletişim, bilişim, teknoloji ve strateji gibi unsurlar ön plana çıkmıştır. Buna bağlı olarak devletlerin yumuşak gücü ve bu gücün kullanımına zemin oluşturan kamu diplomasisi, aktörlerin uluslararası sistemde stratejik değerlerini arttırması hususunda önem kazanmıştır. Özellikle bilginin dünyanın her tarafına eş zamanlı olarak ulaşması ve yabancı toplumların hükümetlerle aynı zamanda veya onlardan önce bu bilgilere ulaşması ülkelerin hedeflerini gerçekleştirebilmesinde sert gücün yanında yumuşak gücü de önemli bir araç haline getirmiştir.

Güç, birinin istediği sonuçları elde etme ve gerektiği takdirde eldeki imkanlar vasıtasıyla diğer aktörlerin tercihlerini şekillendirme yeteneğidir (Nye,2004). Bu açıdan gücün meydana gelebilmesi için üç temel koşul gereklidir. "Bunlardan birincisi ülkelerin askeri ve ekonomik gücü gibi hem ölçülebilir hem de kültürel değerler ve siyasi sistem gibi ölçülebilirliği daha az olan unsurlara sahip olmasıdır. İkincisi güce sahip olanların bunun bilincinde olması ve bundan faydalanmak istemesidir. Üçüncüsü ve en önemlisi uluslararası sistemde yer alan diğer aktörlerin bu durumun farkında olması ve politikalarını gücü elinde bulunduran tarafın çıkarları doğrultusunda değiştirmesidir" (Barnett ve Duwall,2005). Ülkeler kendi rızaları ile tercihlerini değiştirebileceği gibi, değiştirmek zorunda da bırakılabilir. Güç sahibi devlet askeri ve ekonomik güç tehdidi ile hedeflerine doğrudan ulaşabileceği gibi, bunu cezp etme maharetini, Nye'ın tanımıyla "yumuşak gücünü" kullanarak da gerçekleştirebilir.

Dört yüz yıl önce Niccolo Machiavelli dünya siyasetinde istenilen sonuçlara ulaşmada hem korkulan hem de sevilen bir devlet olmanın önemli olduğunu, ancak Machiavelli'ye göre her ikisi birbirine uymayacağından korkulmanın sevilmekten daha güvenli olduğunu dile getirmiştir (Nye,2008). Ancak küresel bilgi çağı ve bilgi teknolojisinde yaşanan gelişmelerle birlikte yabancı

toplumların kalplerini kazanmak da önemli hale gelmiştir. Toplumların bilgiye ulaşma, onu kullanma ve yayma yeteneğinin artması, bir ülke içinde yaşanan olumlu ve olumsuz olaylara ilişkin küresel şeffaflık ortamının oluşması devletlerin politika yapım sürecinde önemli rol oynamaya başlamıştır. Yaşanan gelişmeler bir yandan devletlerin bilgiyi kontrol edebilme yeteneğini sınırlarken diğer taraftan kendini ve kendi özelliklerini dünyaya tanıtabilmesi, hayranlık uyandırabilmesi ve kamuoyu fikri üzerinde etkili olabilmesi için farklı diplomasi yöntemlerinin kullanılmasına imkan sağlamıştır. Özellikle 20. yüzyılla birlikte siyasi, iktisadi, teknolojik ve sosyal alanlarda yaşanan gelişmelerin yeni gereksinimleri ortaya çıkarması diplomasi alanında devletlerin yeni arayışlar içine girmesine neden olmuştur. Devletlerarasında klasik diplomasi faaliyetleri devam etmekle birlikte, bir devletin diğer devletlere ve/veya bu devletlerin halklarına kendisini en iyi şekilde ifade etme, onları bilgilendirme ve etkileme amacı ile yürüttükleri faaliyetler "kamu diplomasisi" olarak ortaya çıkmıştır.

Kamu diplomasisi ile birlikte devletlerin dış politika nezdinde uluslararası meşruiyet kazanma süreçlerine yeni bir boyut gelmiştir. Tehdit ve yaptırımlar vasıtasıyla başkalarını değiştirmeye zorlama yeteneğini ifade eden sert güç yerine yumuşak gücün kullanımı için zemin oluşturulmuştur. Kültür, eğitim, tarih, coğrafya, sanat, siyasi sistem ve politikalar gibi yumuşak güç unsurları kullanılarak diğer ülke halklarının sevgisini kazanmaya yönelik gerçekleştirilen faaliyetler kamu diplomasisinin en önemli unsurları haline gelmiştir.

Günümüzde birçok devlet kamu diplomasisi faaliyetinde bulunmaktadır. Ülkelerin bölgelere yönelik uygulamaları farklılık göstermekle birlikte, genellikle karşı tarafı dinleyerek anlamak, onları bilgilendirmek ve etkilemek, yanlış anlaşılımların ve kabullerin ortadan kaldırılmasını sağlamak, uzun vadede yabancı ülke vatandaşları ile münasebet inşa etmek ortak amaçlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmada günümüzde yükselen ekonomileriyle ön plana çıkan ülkelere Çin ve Türkiye'nin Afrika'daki kamu diplomasisi faaliyetleri ele alınmıştır. Her iki ülke için Afrika'da yumuşak güç unsuru olan ekonominin bölgeye yansıtılmasında faydalanılan kamu diplomasisi uygulamalarının benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak

amaçlanmıştır. Bölgeye yönelik çeşitli faaliyetler yürütülmesine rağmen araştırmayı sınırlandırmak amacıyla inceleme konusu olarak ülkelerin dış yardımları ve ekonomik faaliyetleri seçilmiştir.

Siyaset bilimi, halkla ilişkiler ve iletişim gibi birçok disiplin ile iç içe olan kamu diplomasisine bu çalışmada uluslararası ilişkiler disiplini bağlamından yaklaşılabacaktır. Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları incelenecektir. Yumuşak güç kavramının tarihçesine ve kaynaklarına değinilerek kamu diplomasisi ile arasındaki ilişkiden bahsedilecektir. Yumuşak güç kavramı ile genel bir giriş yapıldıktan sonra kamu diplomasisinin teorik çerçevesi ele alınacaktır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin boyutları ve faaliyet sürecinde yer alan aktörlerin açıklanmasıyla birlikte birinci bölüm sonlandırılacaktır.

İkinci bölümde Çin'in yumuşak gücü ve kamu diplomasisi ele alınacaktır. Genel olarak Çin'in yumuşak gücünü oluşturan unsurlar açıklandıktan sonra bu gücün kullanımında Çin'in kamu diplomasisinin yerine, araçlarına ve aktörlerine değinilerek Çin ile ilgili genel bir bilgi verilecektir. Tarihi süreç içinde Çin-Afrika ilişkilerine ilişkin açıklama yapıldıktan sonra Çin'in Afrika'da dış yardım ve ekonomik faaliyetler temelinde yürüttüğü kamu diplomasisi uygulamaları incelenecektir.

Üçüncü bölümde Türkiye'nin yumuşak gücünü oluşturan unsurlardan ve kamu diplomasisi ele alınacaktır. Türkiye'nin kamu diplomasisine ilişkin tarihsel bir arka plan oluşturulduktan sonra kamu diplomasisi aktörleri, hükümet ve kamu kuruluşları ve hükümet dışı organizasyonlar olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenecektir. Tarihi süreç içinde Türkiye-Afrika ilişkilerinin ele alınmasının ardından, Türkiye'nin Afrika'da dış yardım ve ekonomik faaliyetler üzerine odaklanan kamu diplomasisi uygulamaları incelenecektir.

Değerlendirme ve Sonuç bölümünde Çin ve Türkiye'nin Afrika'daki kamu diplomasisi faaliyetleri karşılaştırılacaktır. Her iki ülkenin Afrika'ya yönelik dış yardımı ve ekonomik faaliyetleri değişken kabul edilerek söz konusu devletlerin bölgeye yönelik faaliyetlerinin benzer ve farklı yönleri tespit

edilecektir. Ayrıca incelenen hususların sonuçları tartışılacak ve araştırma sorusuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar ortaya konacaktır.

METODOLOJİ

Çin ve Türkiye'nin Afrika'da gerçekleştirdiği kamu diplomasisi faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin etkinliğini karşılaştırmalı olarak ele alan bu çalışmanın teorik çerçevesini yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları oluşturacaktır. Bu nedenle çalışmanın ilk bölümünde bu kavramlar detaylı olarak incelenecektir.

Güç ve güç türlerine ilişkin kavramlar Nye'in "Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu" adlı kitabındaki tanımlar çerçevesinde ele alınmıştır. Nye, (2005: 11) güç kavramını "bir kişinin istediği sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme yeteneği" olarak tanımlamıştır. Ancak başkalarının davranışlarını farklı yollarla etkilemenin mümkün olduğundan bahsederek "sert güç" ve "yumuşak güç" ayrımı yapmıştır. Sert güç, askeri tehdidi ve ekonomik yaptırımları kullanarak diğerlerini değiştirmeye zorlama yeteneği olarak tanımlanırken yumuşak güç somut bir tehdit ya da para kullanmadan başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisi olarak ifade edilmiştir.

Nye'a (2005: 16-17) göre her iki güç türü birbiriyle ilişkili olmasına rağmen aralarında davranış türünden ve kaynakların somutluğundan kaynaklanan fark bulunmaktadır. Sert güç zorlama ve razı etmeye dayanırken, yumuşak güç sunulan kültürel ve değerler malzemesi ile karşı tarafı cezbetmeye dayanmaktadır. Yumuşak gücün kaynağını soyut değerler oluşturmasına rağmen bazen güçlü ekonomi gibi somut kaynaklar da bir ülkenin yumuşak gücüne katkıda bulunmaktadır. Nitekim güçlü bir ekonomiye yaptırım ve ödeme gücü sağlamanın yanı sıra diğerlerini cezbedici bir unsur olarak da ortaya çıkmaktadır. Çalışma kapsamında da ekonomi, Afrika'da kamu diplomasisi faaliyetleri yürütülmesinde yumuşak güç unsuru olarak ele alınmıştır.

Kamu diplomasisinin teorik çerçevesinde hem geleneksel hem de yeni kamu diplomasisinden ayrıntılı olarak incelenmiştir. Kamu diplomasiye ilişkin çeşitli tanımlarına yer verilmiştir. Ancak Türkiye ve Çin'in Afrika'daki faaliyetleri, geleneksel kamu diplomasisinin tek aktörü olan devletlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerin de aktif olarak kamu diplomasisi

uygulamalarında yer aldığı “yeni kamu diplomasisi” anlayışı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Afrika’ya yönelik kültür, eğitim, medya gibi çeşitli alanlarda kamu diplomasisi faaliyetleri yürütülmekle birlikte çalışmada ekonomik faaliyetler ve dış yardımlar ele alınmıştır. Ekonomik faaliyetler neo-liberal teori ile açıklanmıştır. Küresel ekonomik ve politik bağların güçlenmesinde devletlerle birlikte önemli rol oynayan hükümet dışı organizasyonların ve ekonomik işbirliklerinin faaliyetlerine de yer verilmiştir. Küresel ticaret ve yatırımlar vasıtasıyla uluslararası aktörler arasında işbirliğinin ve etkileşimin artması, Afrika ülkelerinde ekonomik büyümenin desteklenmesi karşılıklı bağımlılık çerçevesinde ifade edilmiştir. Maddi faktörlerden daha çok beşeri alana ilişkin dış yardımların tarafların sosyal ilişkilerine olan etkisinin araştırılmasında konstrüktivizmden yararlanılmıştır.

Çalışmanın kaynaklarını konuyla ilgili basılı ve elektronik kitaplar, bilimsel makaleler, tezler, katılım sağlanan çalıştay raporları oluşturmuştur. Dış yardım ve ekonomik faaliyetlerin karşılaştırılabilmesi için öncelikle niceliksel bilgilerden yararlanılmıştır. Bunun birlikte ülkelerin dış yardımlarının anlatıldığı bölümlerde niteliğe ilişkin bilgilere de yer verilmiştir.

Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1: Çin’in Afrika’daki kamu diplomasisi faaliyetlerini ekonomik faaliyetleri ve dış yardımları belirlemektedir.

Hipotez 2: Türkiye’nin Afrika’daki kamu diplomasisi faaliyetlerini ekonomik faaliyetleri ve dış yardımları belirlemektedir.

Bu hipotezlerin test edilmesinde karşılaştırmalı analiz yönteminden yararlanılmıştır. Hipotez (1) ve hipotez (2) ayrı bölümlerde inceleme konusu yapılmıştır. Hipotez(1)’in test edilmesinde Çin’in yumuşak güç ve kamu diplomasisi, Afrika ile tarihi süreç içerisinde ilişkileri ve kamu diplomasisi faaliyetleri çerçevesinde Afrika’ya olan ekonomik desteği ve dış yardımları incelenmiştir. Benzer şekilde hipotez(2)’nin test edilmesinde de Türkiye’nin yumuşak güç ve kamu diplomasisi, tarihi süreç içinde Türkiye-Afrika ilişkileri

ve Afrika'ya yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri ekonomik faaliyetler ve dış yardımlar başlıkları altında incelenmiştir.

BÖLÜM 1: YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ

1.1. Yumuşak Güç Kavramı ve Tarihçesi

Yumuşak güç kavramından ilk defa Joseph S. Nye'in 1990 yılında yayımlanan "*Bound To Lead*" adlı kitabında bahsedilmiş, daha sonra yazar, "*Amerikan Gücünün Paradoksu*" adlı kitabında tekrar bu kavrama değinmiştir (Nye,2002). Nye tarafından Soğuk Savaş sonrasında ortaya atılan bu kavram, istediğini zor kullanmak veya para vermek yerine kendine çekme yoluyla elde etme becerisini ifade etmektedir (Nye,2005:5).

Uluslararası arenada bir devlet, başka bir devlete ya da devletlere çeşitli yollarla nüfuz etme olanağına sahiptir. Bunun için sert güç kullanılabileceği gibi yumuşak gücün kullanılması da mümkündür. Bu bağlamda bir devletin arzu ettiği sonuçlara ulaşması zorlayıcı diplomasi yöntemlerinin yanı sıra başka devlet ya da devletlerin onun sistemini benimsemesi, onun değerlerine hayran olması ve onun peşinden gitmek istemesi durumunda da mümkün olabilmektedir (Nye,2002: 9). Yumuşak güç vasıtasıyla ortak değerler etrafında toplanmak ve diğer devletlerle işbirliği alanı oluşturmak, açık bir tehdit olmadan karşı tarafa amaçlarını kabul ettirme ve onları etkileme imkanı vermektedir (Nye,2005: 16).

İkna etme ve insanları sözle değiştirme önemli unsurlar olmakla birlikte, yumuşak güç yalnızca bunlardan ibaret değildir. Aynı zamanda bünyesinde kendine çekme maharetini de bulundurması gerekir. "*Bu çerçevede yumuşak güç davranışsal açıdan cezbedici edici gücü, tarafları etkileyebilmeyi ve yönlendirmeyi; kaynaklar açısından ise böylesine bir cazibeyi teşkil eden değerleri ifade etmektedir*" (Nye,2005: 15; Dağcı,2006: 81). Bu değerler ise "*bir ülkenin ve milletin tarihi ve kültürel bağları, ülke içinde ve dışında icra edilen politikalar ve milletler arası sahada kendini tanıtmaya tarzıyla*" ortaya çıkmaktadır (Demir,2012: 60). Bu bağlamda ülkenin teknolojik, eğitim, kültürel ve sosyal değerlerinin pazarlanması o ülkenin yumuşak gücünün meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır (Sancar,2012: 24).

Devletlerin yumuşak güç potansiyeli oluşturmaları özellikle küreselleşme çağı ve enformasyon teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerle mümkün

olmuştur. Toplumların bilgiye ulaşma, onu kullanma ve yayma yeteneği artmıştır. Ayrıca bilgi teknolojisindeki ve iletişim yöntemlerindeki patlama vatandaşlara birçok konuda araştırma, meşgul olma ve onların savunuculuğunu yapma imkanı vermiştir. Yaşanan gelişmelere bağlı olarak bir ülkenin iç meselesi olan suç, sağlık ve çevreyle ilgili olan konular bile küresel güvenliğin önemli meseleleri haline gelmiş, iç politika ve dış politika meseleleri arasındaki boşluk kapanmaya başlamıştır (Potter,2002). Dolayısıyla bir ülke içinde yaşanan olumlu ve olumsuz olayların diğer devletlerin vatandaşları tarafından aynı hızla, hatta devletlerden daha hızlı bir şekilde duyulması engellenemez hale gelmiştir (Melissen,2005:3). Bu bağlamda ortaya çıkan küresel boyuttaki şeffaflık bir ülkenin yumuşak gücünün artması ya da azalması konusunda önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler devletlerin bilgiyi kontrol edebilme yeteneğini bir yandan sınırlasa da diğer yandan yumuşak gücünü aktarma konusunda onlara çok fazla imkan tanımaktadır. Nitekim özellikle küresel medya şirketlerinin varlığı (örneğin; Time Warner/AOL. Disney, Bertelsmann) bir ülkenin kendisini ve kendi özelliklerini dünyaya tanıtabilmesi ve hayranlık uyandırabilmesi konusunda önemli araçlar arasında yer almaktadır (Potter,2002).

Devletlerin kendi istekleri doğrultusunda yönlendirebildiği medya faaliyetlerinin yanı sıra Internet gibi iletişim araçları vasıtasıyla yabancı toplumların karşılıklı olarak birbirlerini tanımaya ve anlamaya yönelik çabaları, "*hükümet dışı organizasyonların, toplulukların, şirketlerin meydana gelen olaylarla ilgili fikir alışverişinde bulunması*" (Gilboa,2008: 56) da bir ülkenin yumuşak gücünün aktarılmasında etkili olmaktadır. Dolayısıyla küreselleşme ile birlikte küçük bir köy haline gelen dünyada, sadece devletlerin faaliyetleri değil, toplumların etkileşimleri de yumuşak gücü karşı tarafa hissettirmede ve aktarmada etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. Resmi organlar vasıtasıyla yürütülen faaliyetler ve bir ölçüde müdahale edilebilen medya faaliyetlerinin yanı sıra vatandaşların bireysel olarak yabancı toplumlarla iletişimde ve faaliyetlerde bulunabilmesi devletlerin

"kendi imajları, davranışları kısacası kendi markaları konusunda daha fazla dikkatli olmalarını sağlamıştır" (Van Ham,2001).

1.2. Yumuşak Gücün Kaynakları

Nye'a göre bir ülkenin yumuşak güç kaynakları konusunda 3 ana unsur vardır. Bunlar "*kültür (başkalarına çekici geldiği yerlerde), siyasi değerler (yurt içi ve yurt dışında onlara göre yaşadığında), ve dış politikadır (meşru ve ahlaki olarak otoriter görüldüğünde)*" (Nye,2005: 11). Nye'in sınıflandırmasında yer almamasına rağmen diğerlerini cezbeden başarılı bir ekonomik modelin ve güçlü bir ekonominin de yumuşak güç kaynakları arasında sayılması mümkündür.

Kültür sosyal davranışların meydana geldiği ve çeşitli grupların bilgi ve değerlerini birbirine aktardığı bir zemindir (Nye,2013). Bir toplum için anlamı olan değer ve deneyimlerin toplamı o ülkenin kültürünü oluşturmaktadır ve kültürün birçok görünüm şekli vardır. Genel olarak elit kesime hitap eden edebiyat, sanat ve eğitim gibi yüksek kültür ve daha geniş kesime hitap eden popüler kültür olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Nye,2005: 11). Bununla birlikte insan kültürlerinin bazı yönleri evrensel nitelik taşıırken diğerleri çeşitli sosyal sınıflara ve küçük gruplara özeldir (Nye,2013). Ancak Nye'a göre bir ülkenin kültürü evrensel değerler içerdiğinde ve politikaları da paylaştığı değerlere ve menfaatlere hizmet ettiğinde meydana getirdiği sorumluluk ve cazibe sebebiyle istediği neticeleri elde etme ihtimalini artırır (Nye,2005: 11). Evrensel değerleri içinde barındırmanın dışında, kültürün yumuşak güce olumlu yönde katkı sağlayabilmesi için ayrıca sosyal birliktelik, yüksek yaşam standardı, yeterli olanakların ve özgürlüklerin sağlanması, hoşgörülü bir toplum yapısının bulunması gibi unsurların da varlığı gerekmektedir.

Siyasi değerler ise Gallorotti'nin (2011: 23) yaptığı sınıflamaya göre kültür ile birlikte yumuşak gücün iç kaynakları arasında yer almaktadır.

"*Bir hükümetin yurt içindeki (örneğin demokrasi), uluslararası kuruluşlardaki (diğerleriyle birlikte çalışan) ve dış politikadaki (barışın ve insan haklarının gelişmesine yardımcı olan) tavrıyla savunduğu değerler başkalarının tercihlerini oldukça etkiler*" (Nye,2005: 23). Dolayısıyla hükümet politikaları

bir ülkenin yumuşak gücünü güçlendirebilir ya da ona zarar verebilir. Özellikle diğerlerinin fikirlerine göre ikiyüzlü, kibirli ve kayıtsız olan ya da ulusal çıkarlar konusunda dar görüşlü bir yaklaşım üzerine kurulan politikaların yumuşak güce zarar verici etkisi olacaktır (Nye,2005: 14). Ancak bazen politikaların ve değerlerin dürüstçe uygulanması da yumuşak güce katkıda bulunmak için yeterli olmayabilir. Nitekim uygulanan politikalar ve değerler bazıları için çekici olmasına rağmen diğerleri için olmayabilir. "Örneğin liberaller için özgürlükler ve bireycilik çekici unsurlar iken özellikle kökten dinciler açısından itici görünmektedir" (Nye,2005: 60). Bu çerçevede siyasi değerlerin ve hükümet politikalarının daha çok birbirine benzer rejime ve siyasi değerlere sahip ülkeler arasında yumuşak güce olumlu katkıda bulunacağı söylenebilir.

Siyasi değerlerin yanı sıra bir ülkenin dış politikası da o ülkenin yumuşak gücü üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Nye,2005: 22). "Dar ve uzağı göremeyen perspektife sahip politikaların aksine, geniş çaplı ve ileri görüşlü tanımlamalara dayalı politikaları başkalarının gözünde çekici hale getirmek daha kolaydır." Bununla birlikte tarafların ortak değerleri söz konusu olduğunda herkes için önemli değerleri ifade eden ve insan hakları, demokrasi gibi ortak değerleri genel olarak destekleyen politikaların da çekici olma ihtimali daha fazladır (Nye,2005: 65-66).

Gallorotti'ye göre (Gallorotti,2011: 23) dış politikanın bir yumuşak güç kaynağı olabilmesi için söz konusu ülkenin diğerleri ile birlikte uluslararası hukuka ve uluslararası kurumların kurallarına uyması, çok taraflılığı esas alması, uluslararası anlaşmalara ve işbirliklerine riayet etmesi, kısa süreli ulusal çıkarlarını bütüncül bir işbirliği sağlamak adına feda etmek için istekli olması gerekmektedir. Bu çerçevede dış politikanın bir ülkenin yumuşak gücünü arttırabilmesi, o ülkenin hem uluslararası kurallar oluşturabilecek güçte olması hem de bu kurallara ve kurumlara uyması durumunda söz konusu olacaktır. Dünya politikasında etkili olan devlet, diğer devletlerin de kendi çıkarı ve değerleri doğrultusunda hareket etmesini sağlayacaktır (Nye,2013).

Son olarak ekonomi de ülkelerin yumuşak gücü üzerinde etkili olabilmektedir. Güçlü ekonomiye sahip devletler ekonomilerini yaptırım ve

ödeme gücü kaynağı olarak kullanmalarının yanı sıra istediklerine ulaşma doğrultusunda onun cezbedici gücünden de faydalanmaktadır. Bir ülkenin kendi değerlerinden ve politikalarından feragat etmeden başarılı bir ekonomik modele sahip olması diğerlerini cezbedecek ve onu örnek almalarını sağlayacak unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

1.3. Kamu Diplomasisi

Geçmişten günümüze kadar var olan bütün devletlerin her zaman birbirini etkileme ve onların davranışlarını kendi politikalarıyla uyumlu hale getirmek amacıyla onları ikna etme çabası olmuştur. Daha yakın çağlara bakıldığında Fransız devrimi ve onun Napolyon'a ilişkin sonuçları kamu diplomasisi araçlarının kullanımına zemin hazırlamıştır. *"İngiltere II. Dünya Savaşı'ndan önce Hitler'e karşı Amerika'nın desteğini alabilmek için kampanyalar yürütmüştür. 20. yüzyıl boyunca da Sovyetler Birliği halk üzerinde ideolojik baskıyı arttırmak için önceliği yalnızca gizli tahrik ve propaganda araçlarına vermemiş, aynı zamanda kamu diplomasisini görünür hale getirmiştir. Amerika'da ise devletin kurulduğu ilk günden itibaren kamu diplomasisi uygulamalarından yararlanılmıştır"* (U.S. Diplomacy, "A Brief History of U.S. Diplomacy").

Erken tarihlerden itibaren devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarının başlıca amacı *"hedef ülkelerdeki insanları etkilemek ve onların kendi hükümetlerini iç ve dış politikayı değiştirmesi için baskı altına almak, dış politika amaçları ve ulusal çıkarları savunmak için yenilikçi bir çevre yaratmak amacıyla kamuoyu oluşturmak"* olmuştur (Szondi,2008: 7).

Kamu diplomasisi kavramının en erken kullanımına London Times gazetesinde 1856 yılında rastlanmaktadır. Kavram ABD Başkanı Franklin Pierce tarafından nezaketin eş anlamlısı olarak ve aynı zamanda empati kurmak anlamında kullanmıştır. (Sancar,2012: 82).

Kamu diplomasisi kavramının açık bir tanımlaması ise ilk defa 1965 yılında Tufts Üniversite'nde Fletcher Diplomasi Okulu'nun dekanı aynı zamanda emekli diplomat olan Edmund Gullion tarafından kamu diplomasisine ilişkin Edward Murrow Merkezi'nin açılışında yapılmıştır. Açılıştaki yer alan bir broşürde kamu diplomasisinin özeti şu şekilde yer almıştır (Cull,2008: 19)

"Kamu diplomasisi dış politikanın oluşturulması ve yürütülmesi sürecinde kamu tutumlarını ele almaktadır. Geleneksel diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkiler boyutlarını, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturmalarını, özel grupların etkileşimini ve bir devletin ve bunların birbiriyle olan ilgi alanlarını, Dışişleri raporlarını ve bunların politikaya etkisini, işi iletişim olanlarla diplomatlarla ve dış temsilciler arasındaki iletişimi ve de kültürler arası iletişim sürecini kapsamaktadır" (Cull,2008: 19).

Gullion'ın ardından literatürde bu kavrama ilişkin farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir (Leonard,2002:1).

"Kamu diplomasisi yalnızca iktidarla değil aynı zamanda iktidar dışındaki kişilerle ve kurumlarla etkileşim içinde bulunması sebebiyle geleneksel diplomasiden farklıdır. Dahası, kamu diplomasisi faaliyetleri resmi hükümet görüşmelerine ilaveten sivil Amerikalılar ve özel kurumlar tarafından temsil edilen birçok fikir sunmaktadır" (Edward Murow, 1963, USIA'nın yöneticisi).

"Kamu diplomasisi, yabancı kesimleri anlama, bilgilendirme ve etkileme vasıtasıyla ABD'nin milli menfaatlerini geliştirmek için uğraşmaktadır" (USIA'nın Devletle Entegrasyonunu Planlama Grubu, 20 Haziran, 1997).

"Kamu diplomasisi, yabancı bir toplumun ve nihayetinde hükümetin düşüncelerini etkilemek amacıyla söz konusu toplumla gerçekleştirilen direkt iletişimidir" (Malone'dan aktaran Gilboa,2008: 57).

"Kamu diplomasisi bir ulusun fikirlerini, düşüncelerini, kurumlarını ve kültürlerini; aynı zamanda onların ulusal çıkarlarını ve mevcut politikalarını anlamak amacıyla bir hükümetin yabancı toplumlarla yürüttüğü iletişim sürecidir" (Tuch,1990:3).

"Kamu diplomasisi, hedef ülke vatandaşlarına yönelik yürütülen bilgi, eğitim ve kültür alanındaki faaliyetlerle o ülkenin hükümetini etkilemeyi amaçlamaktadır" (Frederick'ten aktaran Gilboa, 2008: 57).

"Kamu diplomasisinin başlıca amacı; başka ülkelerin, kültürlerin ve insanların ihtiyaçlarını anlamak, yanlış algılamaları düzeltmek, ortak amaçlar bulabileceğimiz sahalar aramak vasıtasıyla münasebet inşa etmektir. Kamu diplomasisi ve geleneksel diplomasi arasındaki fark kamu diplomasisinin hem daha geniş kitleyi hem de var olan hükümetin çıkarlarının ötesinde daha geniş menfaatleri içermesidir" (Leonard,2002:8-9).

"Basitçe söylemek gerekirse kamu diplomasisi, bir devletin hedef ülkeye ait politikalarını kendi lehine çevirmek amacıyla o ülke vatandaşlarının fikirlerini etkileme çabasıdır" (Potter,2002: 3).

"Kamu diplomasisi yumuşak gücün parçası olarak bir ülkenin yabancı ülke vatandaşlarına doğrudan mesaj iletme çabalarıdır" (Rugh,2004:1).

"Kamu diplomasisi bir uluslararası aktörün, yabancı bir toplumla işbirliğinde bulunarak uluslararası zemini yönetme teşebbüsüdür" (Cull,2009: 12).

Kamu diplomasisi ilk kullanılmaya başladığı zamanlarda yalnızca hükümetlerin yabancı toplumları bilgilendirme ve etkileme faaliyeti olarak görülmüştür. Kavrama ilişkin ilk tanımlamalar reklam ve ikna etme

stratejileri ile kişisel çıkar ve intiba stratejileri üzerine geliştirilmiş (Szondi,2009) ve iki aşamalı etkileme süreci üzerine inşa edilmiştir: Birinci aşamayı diğer ülkede destekleyici bir kamuoyu oluşturabilmek için direkt bu ülke halkıyla iletişime geçilmesi, ikinci aşamayı ise bilgilendirilen halkın kendi hükümeti üzerinde kamu diplomasisi faaliyeti yürüten devlete yönelik dostane politikalar benimsemesi yönünde baskı kurması oluşturmaktadır (Gilboa,2008: 57). Bu tanım da direkt yabancı hükümetleri bilgilendirme ve etkileme amacı taşıyan klasik diplomasi kavramıyla aynı paralelde bir çerçeve oluşturmaktadır (McDowell,2008: 7). Ancak kamu diplomasisi kendisini geleneksel diplomasiden ayıran birkaç özelliğe sahiptir. İlk olarak klasik diplomaside temel olarak gizlilik esas iken, kamu diplomasisinin temelini şeffaflık, açıklık ve yayılma oluşturmaktadır. İkinci olarak, geleneksel diplomasi hükümetlerin davranışları ve politikaları ile ilgiliyken, diğerinin toplumların davranışları ve tepkileri ile ilgili olmasıdır (Wolf ve Rosen,2005: 3). Bu farklılıklar göz önüne alındığında geleneksel diplomasinin daha çok devletlerin resmi temsilcileri ve uluslararası aktörler arasındaki ilişkiye odaklandığını, kamu diplomasisinin ise davranışları etkilemek amacıyla yabancı toplumlara yöneldiğini söylemek mümkündür (Saddiki,2006: 97).

Kamu diplomasisinde değinilmesi gereken bir diğer nokta hem kısa dönem (medya ilişkileri gibi) hem de uzun dönem faaliyetlerinin hükümetin resmi organları vasıtasıyla gerçekleştirilmesidir. Klasik diplomasiden ayrılan nokta ise asıl hedef olarak hükümet görevlileri görülmesine rağmen, yapılan programların tamamen devletlerin etkileşimi şeklinde sürdürülmemesidir (Potter,2002:3).

1.3.1. Kamu Diplomasisinin Nitelikleri

Kamu diplomasisi faaliyetleri hedef topluma yönelik gerçekleştirilmektedir. Gifford Malone da kamu diplomasisinin tanımında başarılı olabilmek için diğerlerini anlamamanın vazgeçilemez bir gereklilik olduğunu eklemiş ve şu şekilde dile getirmiştir: "*Eğer biz toplumumuzun ve politikalarımızın anlaşılması konusunda başarılı olmak için çabalıyorsak, ilk önce iletişim kurmak istediğimiz insanların motiflerini, kültürünü, tarihini, psikolojisini ve kesinlikle dilini anlamamız gerekir*" (Malone,1998: 12). Bununla birlikte

gerçekleştirilecek faaliyetlerin diplomasi niteliği taşıyabilmesi bazı niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Bunlardan ilki projenin yürütülmesi konusunda devletlerin- tamamen üzerine alması da- sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde bulunması, söz konusu projeyi desteklemesi veya yönetmesi konusunda rol alması gerekliliğidir. İkinci önemli husus ise kamu diplomasisi faaliyetlerinin açık ve net bir mesaj içermesidir (McDowell,2008: 8).

Cull da kamu diplomasisinin temelini dinleme, müdafaa, kültürel diplomasi, değişim diplomasisi ve uluslararası yayıncılık uygulamalarının oluşturduğunu öne sürmekte ve geleneksel kamu diplomasisiyle ilgili bazı hususlara dikkat çekmektedir (Cull,2008: 19).

Cull'a göre kamu diplomasisinin temelini dinleme faaliyeti oluşturmaktadır. Bu da sistematik olarak yabancı toplumların fikirlerini toplamayı ve analiz etmeyi içinde barındırmaktadır (Cull,2008: 19). Faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde altın kural, sözlere değil yapılan işlere dayanılmasıdır. Dolayısıyla bu konuda sağlam bir politikanın varlığı en önemli unsur oluşturmaktadır. Ayrıca politika yapım süreci ile dinleme faaliyeti arasında bağlantı sağlanması yabancı kamuoyunu etkileme konusunda faydalı olacaktır. Nitekim kamu diplomasisi ile koordine edilmeyen sağlam bir politikanın varlığı yabancı toplumları etkileme konusunda yalnız başına istenen sonuca ulaşmada yetersiz kalacaktır (Cull,2008: 20).

Sağlam bir politika ve dinleme faaliyetinin birleştirilmesiyle birlikte yürütülecek faaliyetlerin güvenilirliği istenilen sonuca ulaşmada önemli rol oynamaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta gerçekleştirilecek olan her bir faaliyet için güvenilirliğin farklı yollarla sağlanacak olmasıdır. *"Örneğin uluslararası yayıncılık, bu alandaki etik kurallara bağlı kalındığında ve politik etkiden bağımsız olarak algılandığında, dinleme ve müdafaa faaliyetleri dış politika kaynaklarına yakın olarak algılandığında, politikayı etkilediğinde ve onlarla ilgili gerçek otorite ile konuşulduğunda; kültürel diplomasi bütünlüğü sağladığında; değişim programlarında ise karşılıklı simetri sağlandığında güvenilir olarak kabul edilmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerine yönelik oluşan politikleştirme algısı ise güvenilirlik özelliğine zarar verecektir"* (Cull,2008: 21-22).

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesinde kamu diplomatlarının karşılaştığı en büyük sorun yaptıkları işin devletler tarafından uluslararası toplumlardan çok, kendi vatandaşlarını etkileme mekanizması olarak görülmesidir. Ayrıca kamu diplomasisi propaganda aracı olmamasına rağmen ülke içinde yürütülen bu tür faaliyetler denizaşırı ülkelerin uzantısı olarak görülmektedir (Cull,2008: 21). Bununla birlikte devletler, özellikle etkili olma isteği yüzünden söz konusu soruna ilişkin uygun bir çözüm olup olmadığına bakmaksızın kamu diplomasisi faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadır. Ancak Cull'a göre dikkat edilmesi gereken nokta bazen en etkili kamu diplomasisi uygulamalarının devletler geri adım attığında veya hikayelerini anlatması için başkalarına yetki verdiğinde ortaya çıkmasıdır (Cull,2008: 22).

1.3.2. Yeni Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi teriminin ön plana çıkışı Soğuk Savaş'ın yükselişe geçtiği yıllara dayanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ve Avrupa'nın üç temel gücü bu dönemde özellikle "*dünya ile iletişimine*" (Melissen,2005: 3) yatırım yapmıştır. Amerikan ve Batı değerleri kırk yıldan fazla Doğu Avrupa boyunca yayılmış ve "Demir Perde" arkasında yaşayan insanları ikna etmek için çok çeşitli yöntemler kullanılmıştır (Szondi,2008:2).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen bazı gelişmeler yeni kamu diplomasisinin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Bu konuda özellikle 1945 sonrasında iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler önemli rol oynamıştır. Kamuoyu da diğer ülkelerde meydana gelen olaylarla ilgili diğer devletlerle aynı, hatta onlardan daha hızlı bilgi elde etme imkanına sahip olmuştur. Medya faaliyetleri yaygın hale gelmiş ve büyük toplumlarda mevcut olan bilgiler, uluslararası ilişkilerde kamuoyunun fikrini önemli bir faktör haline getirmiştir (Melissen,2005: 3).

Diğer taraftan Doğu- Batı arasındaki rekabet ve uluslararası toplumun yaygınlaşması fikirlerin yarışını devletler arasında daha da yoğunlaştırmış ve ona küresel bir boyut kazandırmıştır. Yeni ortaya çıkan uluslar kamu diplomasisinin hem hedefi hem de uygulayıcısı haline gelmiştir. Soğuk Savaş'ın etkisi hükümetleri olduğu kadar ülkelerin vatandaşlarını da

etkilemiştir. Bu dönemde algılamaların da gerçekler kadar önemli olduğu daha belirgin hale gelmiştir (Melissen,2005: 3). Algı yönetimini gerçekleştirebilmek amacıyla devletler geleneksel kamu diplomasisi faaliyetlerinde kullanılan araçlar dışında çeşitli vasıtalar aracılığıyla çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır.

20.yüzyılın sonuna doğru meydana gelen bir diğer değişim diplomatik faaliyetler içerisinde resmi organlar ve temsilciler dışında diğer aktörlerin yer almaya başlaması olmuştur. Bilgiye ulaşımın demokratikleşmesi vatandaşları hem bağımsız gözlemci hem de uluslararası politikanın aktif katılımcıları haline getirmiştir. Bir diğer deyişle diplomasiin yeni gündemine serbest şekilde organize olmuş insanların da baskısı eklenmiştir (Melissen,2005: 4). Dış ilişkilerde görevlilerinin muhatapları yalnızca meslektaşları olmaktan çıkmış, bunlar arasında kişiler, sivil toplum kuruluşları, hükümet dışı organizasyonlar gibi çeşitli aktörler de yer almaya başlamıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte kamu diplomasisinin gelişmesini sağlayan- küresel ticaretin gelişmesi ve karşılıklı bağımlılığın artması gibi- birçok araç ve faktör olmasına rağmen bu alanda neredeyse hiçbir faaliyet gerçekleştirilmemiştir (Pahlavi,2009).

21. yüzyılla birlikte birçok faktörün birbirini karşılıklı zorlaması nedeniyle diplomasi bir dizi değişime maruz kalmaya devam etmiştir. Teknoloji, politika, sosyal ve ekonomi alanında yaşanan gelişmeler birbirini etkilemiştir. İlk olarak ekonomik alanda ve bilgi alanında yaşanan küreselleşme devlet sınırlarını geçirgen hale getirmiştir (Vickers,2004:183). İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, özellikle internet ve küresel haber ağları olmak üzere iki önemli yenilik meydana getirmiştir. Hem Internet hem de CNN International, BBC World, Sky News ve Al-Jazeera'de yapılan yayınlar sayesinde dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri dünyanın her yerinden öğrenme imkanı ortaya çıkmıştır(Dağcı, 2006a:151). Söz konusu iki yenilik dünya meselelerinde bilginin ana kaynağı haline gelmiştir. Internet devletlere, hükümet dışı organizasyonlara, topluluklara, işbirliklerine hatta kişilere bile dünyada meydana gelen gelişmelerle ilgili fikir değişiminde bulunabilmeleri için fırsat vermiş (Gilboa,2008: 56), ayrıca çeşitli konularla ilgilenme ve bunlarla ilgili araştırma imkanı sağlayarak

kişilere yeni yetkinlik alanları tanımıştır (Potter,2002: 6). Vatandaşların ve hükümet dışı organizasyonların-ulus ötesi baskı gruplarından terörist organizasyonlara kadar- iletişim teknolojilerine ve bilgiye ulaşma ve onu kullanma olanağı artmıştır (Vickers,2004: 183).

Demokratik ülkelerde eleştirel gözle bakan insanların sayısında artış yaşanmış, hükümetten rahatsızlık duyan ve daha fazla şeffaf olmasını isteyen, politika yapım sürecine katkıda bulunan vatandaşlarla birlikte hükümetler iletişim sorunlarının üstesinden gelme konusunda artık sözlerinden dönebilmeye ihtimalini de gözden çıkarmıştır (Szondi,2008: 4).

Kamu diplomasisinde yakın zamanda meydana gelen değişmelerin bir nedeni de diplomasiin uğraşmak zorunda olduğu, giderek karmaşıklaşan ve doğası gereği ulus ötesi niteliğe sahip küresel ısınma, uluslararası suç, ulus ötesi terörist bağlantıları, sığınmacılar ve göç gibi konular ile insan hakları ve demokrasi gibi bazı değerlerin ve normların resmen ilan edilmesi olmuştur (Vickers,2004: 184).

Sonuç olarak uluslararası alanda yaşanan değişmeler dönemin özelliğine göre kamu diplomasisi faaliyetlerinde de değişimi beraberinde getirmiş, bu da kamu diplomasiin tanımlamalarına yansımıştır. İlk tanımlamalarda genel olarak hükümetler temel aktör ve diğer ülke vatandaşlarını, onların baskı kurmaları vasıtasıyla da hükümetlerini etkileme temel hedef olarak yer alırken, daha sonraki dönemlerde yapılan tanımlamalarda çeşitli faaliyetlerden ve hükümet dışı aktörlerden söz edilmiştir. Ayrıca Melissen yeni kamu diplomasiinin mesaj iletme, reklam kampanyaları veya dış politika amaçlarına hizmet etmek amacıyla hükümetlerin yabancı toplumlarla direkt ilişkileri ile sınırlanamayacağını, diğer ülkelerdeki sivil toplum aktörleri ile münasebet inşa etmeyi ve yurt içindeki ve yurt dışındaki hükümet dışı aktörlerle bağlantı kurmayı içerdiğini söylemiştir (Zaharna,2010: 83).

Cull (2009: 14) "Eski ve Yeni Kamu Diplomasisi", Szondi (2009: 11) "Geleneksel ve 21. Yüzyıl Kamu Diplomasisi" olarak zaman içerisinde meydana gelen değişimleri şu şekilde göstermiştir:

Tablo 1. Cull, Eski ve Yeni Kamu Diplomasisi

Baskın Özellikler	Eski KD	Yeni KD
1) Uluslararası Aktörün kimliği	Devlet	Devlet ve devlet-dışı
2) Teknolojik çevre	Kısa dalgalı radyo Basılı gazeteler Sabit hatlı telefonlar	Uydu, İnternet, Gerçek-zamanlı haberler Cep telefonları
3) Medya Çevresi	İç haber ve uluslararası haber arasında net bir çizgi olması	İç haber ve uluslararası haber alanının belirsizleşmesi
4) Yaklaşımın Kaynağı	Hükümet savunuculuğu ve propaganda teorisi	Kolektif markalaşma ve ağ kuramı
5)Terminoloji	“ Uluslararası imaj” “Prestij”	“Yumuşak güç” “ Ulus markalaşması”
6)Rolün yapısı	Yukarıdan aşağıya, aktörden yabancı insanlara doğru	Yatay, aktör tarafından kolaylaştırılır
7)Rolün doğası	Hedeflenen mesajın İletimi	İlişki inşa etme
8)Toplam amaç	Uluslararası zeminin Yönetimi	Uluslararası zeminin Yönetimi

(Kaynak: Cull,2009a,.s.14)

Tablo 2. Szondi, Geleneksel ve 21. yy Kamu Diplomasisi

	Geleneksel Kamu Diplomasisi	21.yy Kamu Diplomasisi
1)Şartlar	Anlaşmazlık, devletler arasında gerilim	Barış
2) Amaçlar	Davranışları değiştirmek vasıtasıyla hedef ülkelerde siyasi değişimi başarmak	Dışarıda ülke hakkında olumlu bir imaj ve yenilikçi bir çevre yaratmak için ekonomik ve politik çıkarlara destek sağlanması
3) Stratejiler	İkna etme Kamuları yönetme	Münasebet inşa etme ve sürdürme, Kamuların sürece dahil edilmesi
3) İletişimin yönetimi	Tek yönlü iletişim (Monolog)	Çift yönlü iletişim (Diyalog)
4) Araştırma	Gerektiği takdirde çok az	Kamu diplomasisi geri bildirim önemli olduğu bilimsel araştırmalara dayanmaktadır
5) Mesaj içeriği	İdeolojiler Çıkarlar Bilgi	Fikirler Değerler İşbirliği
6)Hedef toplum	Hedef ulusu oluşturan toplumun” genel” Mesaj göndericiler ve alıcılar	Bölgelere ayrılmış, iyi tanımlanmış hedef kitle +iç hedef kitle; Katılımcılar
7)Kanallar	Geleneksel geniş medya	Eski ve yeni medya; genelde ağlarla kişiselleştirilmiş
8)Bütçe	Hükümet tarafından Destekleme	Kamu ve özel işbirliği

Kaynak: (Szondi, 2008, s.11).

Tablo 1'den anlaşıldığı üzere yeni kamu diplomasisi geçen yüzyıl ve devamında kamu diplomasisinde meydana gelen değişimleri ifade etmek için kullanılan bir kavram olmakla birlikte geleneksel kamu diplomasisinin özelliklerini reddetmemiştir (Cull,2008: 25). Örneğin yeni teknolojiler dinleme faaliyetini yeni diplomatlar için kolaylaştırmış, hedef topluma yönelen tek yönlü iletişimden diyalog yöntemine geçiş olmuştur. Devletler ve diğer uluslararası aktörler küresel sorunlara açıklık getirmek için uluslararası toplumla koordinasyon oluşturma fikriyle hareket etmeye başlamıştır. İnternetin gelişmesine paralel olarak ortaya çıkan bilgi artışı onun kaynağını da önemli hale getirmiş, böylece kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemli bir ayağını oluşturan "güvenilirlik" ilkesinin daha fazla yankılanabileceği alan sağlanmıştır (Cull,2008). Bu gelişmelerle birlikte yalnızca hedeflenen mesajın iletilmesi değil, aynı zamanda yabancı toplumlarla ilişki inşa etmek de önemli hale gelmiştir. Sonuç olarak eski kamu diplomasisinde olduğu gibi yeni kamu diplomasisinde de uluslar arası zeminin yönetimi nihai amaç olarak varlığını sürdürmüştür.

Tablo 2'de görüldüğü üzere geleneksel kamu diplomasisinde baş aktör olarak devletler yer almasına rağmen yeni kamu diplomasisi ile birlikte hükümet dışı organizasyonlar da hükümetin desteğiyle birlikte çeşitli faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır(Saddiki,2006: 97). Ayrıca kamu diplomasisi uygulamalarından yalnızca devletler arasında anlaşmazlık ve gerilim olduğunda değil, barış zamanında yabancı toplumlarla münasebet inşa etmek için de yararlanılmıştır.

1.4.Kamu Diplomasisinin Boyutları

Nielsen'e göre kamu diplomasisi aktiviteleri genel olarak reaktif (haber yönetimi), proaktif (stratejik iletişim) ve münasebet inşa etme olarak üç boyuta bölünebilir ve siyasi/askeri, ekonomik, toplumsal/ kültürel veya bunların herhangi bir kombinasyonuna yöneltiler. Boyutların her biri farklı zaman ölçeğine göre işlemektedir. Kamu diplomasisinin reaktif uygulamaları merkezine haber yönetimini alır ve hükümeti herhangi bir şekilde etkileyen olaylarla ilgili resmi fikrinin yayılması için saatler ve günler gibi zaman dilimlerinin kullanıldığı çok kısa dönemli bir stratejidir. Proaktif yaklaşım orta vadeli stratejidir ve hükümetin dışarıya göndermek istediği herhangi bir

mesaja ilişkin olumlu algı yaratmak amacıyla yürütülür. Bu stratejiye ilişkin düzenlenen proaktif iletişim ve algı değişim faaliyetleri haftalar ve aylar için planlanır. Çeşitli organizasyonlar ve faaliyetler bunun içerisinde yer alır. Son olarak uzun dönem stratejisi ilişki inşa etme ise, yabancı toplumlarla ve ülkelerle ilişki kurma, sürdürme ve geliştirme amacıyla uygulanır ve diğerlerine göre bu stratejinin kazanç olarak geri dönmesi biraz daha fazla zaman alacaktır (Nielsen,2011: 16). Bu üç farklı boyut aynı zamanda farklı yetenekleri ve kurumsal kültürleri de gerektirmektedir. Haber yönetimi esnek, tepkisel ve hükümet mekanizmasına bağlı olmalıdır. Proaktif iletişimlerde oldukça gelişmiş iletişim maharetlerine, stratejik planlamaya, bütçeye, kaynaklara ve imaj oluşturabilmek amacıyla organizasyon düzenleyebilmek için uzmanlara ihtiyaç duyulacaktır. Münasebet inşa etme ise güven kazanmaya ve tarafsız ve güvenli çevre yaratmaya dayanır, en iyi şekilde hükümetten uzaklaşıldığında yapılır (Leonard,2002: 11).

Tablo 3. Leonard, Kamu Diplomasisinin Üç Boyutu

Amaç	Tepkisel (saat ve gün)	Temkinli (haftalar ve aylar)	İlişki inşa etme (yıllar)
Politik/Askeri			
İktisadi			
Kültürel			

Kaynak(Leonard,2002: 10-11)

Leonard kamu diplomasisi faaliyetlerini zaman ve süreç açısından Tablo 3'teki gibi göstermiş ve bu sahaların her birinde kamu diplomasisi faaliyetlerinin üç boyutunu şu şekilde ifade etmiştir:

- Haberlere stratejik amaçlarımıza uygun şekilde tepki vermek.
- Temel mesajları güçlendirmek ve algıları etkilemek için faaliyetler ve organizasyonlar vasıtasıyla ileriye yönelik haber gündemi yaratmak.
- Değerlerimizin ve varlıklarımızın tanınmasını sağlamak ve diğer ülkeleri öğrenmek amacıyla başka ülkelerle uzun süreli ilişkiler kurmak.

1.4.1. Reaktif Boyut(Haber Yönetimi)

Kamu diplomasisinin bu boyutu kısa dönemli hızlı cevap stratejisini içermektedir. Bu yaklaşımın ardındaki temel fikir, dünyada hükümetin durumuna ilişkin insanların algısını etkileyecek bir olay meydana geldiğinde hükümetin resmi pozisyonuna ilişkin halka açıklama yapmanın ve halkı aydınlatmanın gerekli olduğu düşüncesidir (Nielsen,2011: 16). Geleneksel diplomasi ile iletişimi bağdaştırma ihtiyacı sonucunda ortaya çıkan bu iletişim yönteminin gerekliliğini emekli olmak üzereyken İslam dünyası ile diplomasiyi idare etmek üzere geri çağrılan Amerikalı diplomat Cristopher Ross tarafından şu şekilde ifade etmiştir:

"Ben kamu diplomasisini geleneksel diplomasinin kamusal yüzü olarak görmekteyim. Geleneksel diplomasi yabancı hükümetlerle yapılan özel anlaşmalar vasıtasıyla Amerikan menfaatlerini koruma arayışındadır. Kamu diplomasisi geleneksel diplomasiyi topluluklar ya da elitlerden oluşan sivil gruplara hitap ederek desteklemeyi amaçlar, Kamu diplomasisi ile işbirliği halinde ve ona paralel olarak çalışmaktadır" (Leonard,2002: 12).

Haber yönetimi, farklı hedef kitleleri için- yerli ve yabancı toplum- değişik ve yeni haberler üretmenin giderek zorlaşması nedeniyle karmaşıktır. Birçok televizyon, radyo ve yazılı basın ulusal ve yerel kitleleri dikkate alsa da, yabancı muhabirler mesajların bir bölgeden diğerine aktarılmasını sağlayacaktır. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

"Çöl Fırtınası sırasında bu 7/24 olayını, en azından benim düşüncem, ilk kez görmekteydik. Personelimin tamamına şunu söyledim: 'Televizyona çıktığımızda tüm dünya ile aynı anda iletişimdeyken beş tür seyirciyi seslendiğimizi unutmayın.' Birincisi soruları soran gazeteciler - önemli kitle. İkinci seyirci; Amerikalılar. Üçüncü seyirci konuyla ilgilenen 170 başkent. Dördüncü olarak düşmanınızla konuşuyorsunuz. Bu bilinmesi gereken tek bir durum ki, düşmanınız sizin niyetlerinizin en açık belirtisini siz mesajı verirken görmektedir. Ve beşinci olarak hayatları risk altında olan birliklere hitap ediyordunuz" (Leonard,2002: 12-13).

Farklı hedef kitlelere seslenmesi dolayısıyla haber yönetimi hem yerli hem de milletler arası medyanın etkin bir şekilde kullanımı gerektirmektedir. Hedef kitle ile doğrudan ve doğru bir şekilde iletişim kurulabilmesinin direkt yolu ise yerel medya için desteğin artırılması ve potansiyel olarak mali yardımda bulunulmasıdır (Nielsen,2011: 17).

1.4.2. Proaktif Boyut(Stratejik İletişim)

Gregory'e göre strateji, "nasıl" sorusunu cevaplayan bir terimdir. Çıkarlar ve değerler ise stratejinin hedeflerini tanımlamaktadır ve "neden" sorusuna cevap vermektedir. Dolayısıyla strateji amaçları gerçekleştirebilmek için öncelikleri ayarlayan ve var olan kaynakları kullanan bir eylemdir. Herhangi bir girişimde stratejik mantık, belirli hedeflere yönelik kararlılığı ve bunu gerçekleştirebilmek için ihtiyaç duyulan araçları içermektedir. Kamu diplomasisi de stratejistler için mevcut olan birçok ikna edici, işbirlikçi ve zorlayıcı araçlardan bir tanesidir (Gregory,2005:7).

Nielsen'e göre stratejik iletişim kamu diplomasisinin orta vadeli stratejisini ifade etmektedir. Bu yaklaşım meydana gelen olaylara yalnızca cevap vermek yerine, organizasyonlar ve reklam kampanyaları vasıtasıyla gündem oluşturma üzerine odaklanmaktadır. Stratejik iletişimle politik, ekonomik ve kültürel alanlardaki ilişkileri geliştirmek de amaçlanabilir. Organizasyonlar olimpiyatlara ya da küresel ısınma üzerine bir zirveye ev sahipliği yapmak olabileceği gibi, bir ülkenin geliştirmek istediği imaja yönelik düzenleyeceği başka türlü faaliyetler de olabilmektedir. Kamu diplomasisinin bu boyutunun ilk boyutundan farkı, aktörlerin dışarıya verecekleri mesajları daha fazla planlama ve düşünme imkanı olması ve mesajları ve imajlarıyla etkileyecekleri insanları ve organizasyonları daha kolay bir şekilde hedef alabilmeleridir (Nielsen,2011: 17). Tüm bu özellikleri göz önüne alındığında stratejik iletişimin, istenilen etkiyi elde etmek için faaliyetlerin, imajların ve sözlerin eş zamanlı olarak sürece dahil olmasını sağlamak ve planlamak olarak tanımlanması mümkündür (Carnish ve Lindley,2011: 136).

1.4.3.Münasebet İnşa Etme

Kamu diplomasisinin üçüncü ve en uzun vadeli boyutu ise münasebet inşa etmektir. *"Bir ülkenin imaj ve itibarının diğer ülkelerde olumlu bir hale getirilmesi pek çok faaliyetin uzun vadeli olarak bir arada ve koordineli biçimde yürütülmesiyle gerçekleştirilebilir. Bütün bunların bir*

arada icra edilmesine 'münasebet inşa etme' adı verilir" (Demir,2012: 92).

Münasebet inşa etme programları yıllara yayılır ve bu programlar aracılığıyla hedef olarak seçilen ülkenin insanlarına derin bir bakış açısı kazandırmak amaçlanır (Nielsen,2011: 18). Burs, ülke değişimi, eğitim, seminer, konferans, gerçek ve sanal iletişim ağları, medya kanalları söz konusu amaca ve hedefe yönelik uzun vadede gerçekleştirilen faaliyetler arasında yer alır. Bu yaklaşımın önemli özelliği hükümet organizasyonlarının ikinci planda kalması ve daha çok politikacılar, iş adamları, kültürel girişimciler veya akademisyenler arasında kurulan bağlarda kolaylaştırıcı rol oynamasıdır (Leonard,2002: 18).

Bu süreç kamu diplomasisinin üç boyutunda da gerçekleştirilebilir. Ancak münasebet inşa etme, haber yönetiminden ve stratejik iletişimden çok farklıdır (Leonard,2002: 18). Münasebet inşa etmede iki taraf arasında ilişki kurulması sırasında karşılıklı etkileşim söz konusudur ve başarılı olabilmesi için içinde samimiyeti barındırması gerekir. Dolayısıyla bu süreçte tarafların olumlu özelliklerini yansıttığı kadar olumsuz yönlerinden de doğru bir şekilde bahsedebilmesi önemlidir.

Münasebet inşa etme geleneksel olarak kişiler düzeyinde ve yüz yüze yürütülmesi gereken bir süreç olarak görülmektedir. Bu süreçte başarılı olma konusunda en fazla katkı sağlayacak araçları planlanması uzun süren ve birim başına maliyeti fazla olan burs, ziyaret ve mübadele programları oluşturmaktadır.

1.5.Kamu Diplomasisi Aktörleri

1990'lı yılların sonuna doğru kamu diplomasisine olan ilgi azalsa da özellikle bu dönemde uluslararası arenada birbiri ardına meydana gelen değişimler kamu diplomasisinin uygulamasını büyük ölçüde değiştirmiştir. Soğuk Savaş'ın sonu beraberinde "*Bilgi Çağı'nı getirmiş, bu dönemde iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, özellikle cep telefonlarının internetin, uydu televizyonlarının yaygınlaşması küresel*

seviyede anlık iletişimi hızlandırmıştır” (Zaharna,2010: 81). Yeni teknolojiler bir nevi dünyadaki uluslar arasındaki sınırları kaldırmış ve dünyayı küçük bir köy haline getirmiştir. “İnsanlar daha fazla güç elde etmiş ve hatta yaşanan gelişmeler insanlara, hükümetler için gizli olana da erişme imkanı sağlamıştır. Dolayısıyla bilgi kamuoyu fikrini, kamuoyu fikri de iç ve dış politikaları daha fazla etkilemeye başlamıştır” (Zaharna,2010: 81).

Ortaya çıkan gelişmelere bağlı olarak diplomasinin amacında da değişiklikler meydana gelmiştir. Hem yurt içinde hem yurt dışında hükümet dışı taraflarla bağlantı kurmayı amaçlayan yeni kamu diplomasisi anlayışı ulus-ötesi işbirlikleri, hükümet dışı organizasyonlar, kişiler ve özel aktörler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası medya, üniversiteler ve okullar gibi yeni aktörlerin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır.

1.5.1.Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları genel olarak bireylerin ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talep gibi temeller üzerinde gönüllü olarak bir araya gelmesi olarak tanımlanmaktadır (Akçadağ,2010: 1). *“Bu kuruluşlar devletin hukuki, ticari, idari ve kültürel organlarının dışındaki alanda meydana getirdikleri dernek, vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı ve benzerlerinden oluşan yapıları ve etkinlikleri kapsamaktadır” (Akçadağ,2010:1).*

“Katılımcı demokratik yapı ve çoğulcu bir toplumun oluşmasına katkıda bulunan STK’lar, bugün modern toplumların en etkin siyasi baskı ve toplumsal değişim aktörleri arasında bulunmakta ve ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerinde yer almaktadır” (Akçadağ,2010:1). Özellikle yeni teknolojileri faal bir biçimde kullanması ve basın toplantıları, televizyon haberleri, cep telefonları ve internet vasıtasıyla eylemlerini doğrudan kamuoyuna ulaştırabilmeleri STK’ların yeni kamu diplomasisinde, devletlerin yanında önemli bir aktör olarak yer almasını sağlamaktadır (Demir,2012: 66).

STK’lar milletler arası politikada iki tür rol üstlenmektedir. Bir bölümü hükümetlerin ortakları olarak hükümet politikalarını desteklemekte ve katkı

sunmaktadır. Diğer bölümü ise devletlerden bağımsız hareket etmektedir (Demir,2012: 65-66). Dolayısıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinden daha fazla olumlu sonuç elde edebilmek için devletlerin öncelikle gerçekleştirilen faaliyetler çerçevesinde sivil toplum örgütlerini desteklemesi gerekmektedir. "*Sesini dışarıda duyurmak ve dışarıdaki olayların kontrolünü ele almak isteyen bir ülkenin, devletten ayrı, müstakil ve devletle kültürel bağlantısı muğlak müessese ve organizasyonlar vasıtasıyla faaliyetlerde bulunması kamu diplomasisi faaliyetlerinin olumlu sonuçlar vermesi açısından önemlidir*" (Leonard,2002: 55-56). Bununla birlikte STK'lar hedef olarak belirlenen devlet dışında hükümet dışı aktörlerle çalışma, dışarıdaki sivil toplum örgütleriyle iletişim kurma konusunda da kamu diplomasisi çerçevesinde önem taşımaktadır. Çünkü her birinin kendi uzmanlık alanının var olması ve bu alanda bağımsız hareket etmeleri daha geniş çaplı faaliyetlerde bulunmalarına imkan sağlamaktadır. STK'ların kamu diplomasisi alanında sahip olduğu bir diğer avantaj ise yabancı devletler tarafından kolay bir şekilde elde edilemeyen "*itimat, uzmanlık ve uygun araçlar*" olmak üzere üç önemli kaynağa sahip olmalarıdır (Leonard,2002: 56). Nitekim ulusal hükümetlerin yabancı toplumların gözünde güvenilirlik konusunda yaşadığı temel problemin üstesinden gelmek, bu özellikler sayesinde STK'lar açısından daha kolay olacaktır (Wang,2005: 37).

Hükümet dışı kuruluşlar kamu diplomasisinde temel olarak benimsenen amaçları gerçekleştirmede özellikle ulusal fikirlerin ve değerlerin diğer toplumlara iletilmesi, ayrıca bu toplumlarla münasebet inşa edilmesi aşamasında önemli rol oynayacaktır.

STK'ların küreselleşmesi ve yükselişi dünyanın birçok bölgesinde 1970'lerde başlamış ve 1990'lı yıllarda sayılarında büyük artış yaşanmıştır. 1990'larda ortaya çıkan birtakım küresel sorunlarla birlikte uluslararası hükümet dışı organizasyonlar yeni kamu diplomasisinin dikkat çeken aktörleri arasında yer almaya başlamıştır. Sürdürülebilir kalkınma, HIV/AIDS ve diğer salgın hastalıklar, insan hakları, işçi sorunları gibi acil olarak baş edilmesi gereken konularda öncü bir güç haline gelmiştir. Özellikle uluslararası kalkınmaya katkıda bulunma ve insani yardım koşulu STK'ların önemli rol üstelenmeye başladığı alanlar olmuştur (Katjusi ve Kaori: 264-265).

Geleneksel kamu diplomasisinde olduğu gibi yeni kamu diplomasisinin temel aktörü de devletlerdir. Ancak çok sayıda STK'nın var olması ve bunların devletin nüfuz edemediği alanlarda faaliyetlerde bulunması STK'ların devletlerin yanında önemli bir aktör olarak ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır.

1.5.2.Üniversite ve Okullar

Üniversite ve okullar kamu diplomasisi sürecinde özellikle kültürel diplomasi yönüyle ön plana çıkmaktadır. *"Üniversiteler daha çok kültürel diplomasi uygulamaları bakımından etkili olmakla birlikte, okullar genellikle buldukları ülkenin vatandaşlarına kültürel değerlerin aktarılmasını sağlamaktadır"* (Sancar,2012: 92). Özellikle yabancı ülkelerde kurulan üniversiteler ülkenin kültürünün ve değerlerinin tanıtılmasında önemli rol oynamakta, genel olarak ise üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilen değişim programları, konferans, kongre gibi çeşitli vasıtalarla ülkenin iletmek istediği mesaj aktarılmaktadır.

1.5.3.Kanaat Önderleri

Kanaat önderi fertlerin ve toplumların anlama ve kavrama farklılıklarından dolayı bir gruba ya da topluluğa problemi onların anlayacağı dilde anlatan ve çözüme kavuşturan kişi anlamına gelmektedir. Bu kişilerin bütün gelişmeleri yakından takip etmeleri, fikir üretme kabiliyetine sahip olmaları ve toplumda sözü dinlenen kişiler olmaları en belirgin özellikleri arasında yer almaktadır.

Kanaat önderleri, mesajların iletilmesi sürecinde güvenilir bilgi kaynağı olarak görüldüklerinden dolayı kamu diplomasisinin önemli aktörlerinden biridir. *"Bir ülkenin sahip olduğu kanaat önderleri, ödüllü sanatçıları, edebiyatçıları o ülkenin yumuşak güç kaynakları arasında yer almaktadır"* (Sancar,2012: 94). Bu alanlarda ödül alan kişiler sayesinde ülkeler kendilerini dış dünyada daha fazla tanıtmaya imkanı bulmakta ve bu kişiler kamu diplomasisi mesajlarının iletilmesinde önemli bir kanaat önderi olarak ortaya çıkmaktadır.

1.5.4.İç Hedef Kitle

İç hedef kitle, kamu diplomasisinde sosyal paydaş olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede vatandaşlar, azınlıklar, yerli ve yabancı teşebbüsler, STK'lar dışarıdaki başarıdan önce içerideki istikrarın sağlanması ve dünyaya aktarılması gibi bir görevin gerçekleştirilmesinde önemli bir aktör olarak yer almaktadır(Sancar,2012: 96).

Bir devletin kendi iç hedef kitlesine olan yaklaşımı, dışarıdaki hedefe gönderilen mesajın algılanmasında önem taşımaktadır. (Sancar,2012: 98). Örneğin bir ülkenin kendi vatandaşlarına yönelik davranışları, insan hakları ihlallerinin gerçekleşmesi, insan haklarına yönelik kısıtlamaların yapılması o ülkenin dışarıda imajının zedelenmesine neden olacaktır. Dolayısıyla bir devlet uluslararası alanda iletmek istediği mesajı ilk önce kendi iç hedef kitlesine yönelmeli, bu konuda onları yeterince bilgilendirmelidir. Uluslar arası alanda iletilmek istenen mesajın iç hedef kitle üzerinde beklenen etkiyi göstermesi durumunda, bu kişiler görsel, yazılı ve işitsel araçları kullanarak hedeflenen mesajın yerine ulaştırılmasında önemli bir kamu diplomasisi aktörü olarak ortaya çıkacaktır.

1.5.5.Medya

Medya, kamu diplomasisi faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ve yabancı kamuoylarını etkileme ve gündem oluşturma konusunda en etkili olan araçtır. Özellikle gelişen teknoloji ile birlikte hükümetlerin zamanı kontrol etme ve hızını ayarlama yeteneğinin zorlaşması medya ve haber ajanslarının kamu diplomasisindeki önemini daha da arttırmıştır (Zahara,2010: 85). ABD, İngiltere, Fransa gibi birçok devletin elçiliklerinde uluslararası alanda ülke hakkında olumlu imajın yerleşmesini sağlamak amacıyla "*basın ateşeleri*" kurulmuştur (Sancar,2012: 89).

Bir ülkenin içeriden dışarıya doğru gerçekleştirdiği faaliyetlerin yanı sıra yabancı basında çıkan haberler de uluslararası toplumun söz konusu ülke ile ilgili fikrinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi sürecinde gerçekleştirilen medya faaliyetlerinin bir kısmını yabancı basının yönetimi oluşturmaktadır. Bunun etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla da diğer ülkelerdeki medya ile ilişki içerisinde

bulunmak büyük önem taşımaktadır. *"Uluslararası medya özel, kar amacı güden girişim olması sebebiyle haberlerin yarıştığı çevreye ve dinleyicilerin taleplerine cevap vermeye daha yatkındır. Ayrıca dünyadaki gelişmeler 7/24 yayınlanmakta ve herhangi bir yerde meydana gelen olaylar anında medya vasıtasıyla aktarılabilir. Bununla birlikte medyanın kamuoyu ile olan iletişimini görsel efektlerle birleştirmesi hükümetlerin yapamadığı kamuoyunun dikkatini yönetme imkanı sağlamaktadır"* (Zahara,2010: 85). Ayrıca yeni medya kitlelerle arasındaki ilişkiyi sağlama konusunda geleneksel iletişim kanallarını kullanmakla birlikte farklı araçlar da kullanmaya başlamıştır. *"Bağlantı ve etkileşim yeni medyanın açıklayıcı özellikleri arasında yer almıştır." E-mailler, bloglar, cep telefonları etkileşimi sağlarken, özellikle interneti içinde bulunduran yeni medya daha geniş kitlelere ulaşabilme imkanına sahip olmuştur"* (Zahara,2010: 87). Örneğin sosyal medya (facebook, twitter, youtube vs.) iletişim alanında, özellikle algı oluşturma ve yönetmede önemli araçlar haline gelmiştir.

Dolayısıyla medya faaliyetlerinin hem içsel hem dışsal boyutunun var olması, geniş bir kitleye hitap etme olanağına sahip olması ve bilginin hızlı bir şekilde aktarımını gerçekleştirmesi medyanın bu süreçte en önemli aktörlerden biri olarak konumlanmasını sağlamaktadır.

1.5.6.Küresel İşletmeler

"Faaliyetlerini dünya çapında sürdüren, ileri teknoloji kullanan, küresel ürün, fiyat vb. politikalar yürüten, dünya vatandaşı yöneticiler tarafından yönetilen işletmeler, küresel işletme olarak adlandırılmaktadır"(Mutlu, "Uluslararası İşletmecilik Teori ve Uygulama").

Başka bir ülkede yatırımlarını yeni şirket kurma, var olanları satın alma veya yerli sermaye ile ortak şirket kurma şeklinde gerçekleştiren küresel işletmeler (Jorona, Samsung gibi), yoğun bir şekilde kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten aktörler arasında yer almaktadır. *"Ekonominin ve finansın küreselleşmesi nedeniyle şirketler çok az devlet müdahalesi varken ya da hiç devlet müdahalesi söz konusu olmadan yüklü miktarda değişim gerçekleştirmeye başlamış ve buna e-ticaretinde eklenmesiyle birlikte şirketlerin gücü artmaya başlamıştır"* (Zahara,2010: 84).

Şirketlerin kamu diplomasisinde önemli bir aktör haline gelmesi "kurumsal kamu diplomasisi" olarak da ifade edilmektedir. Kurumsal diplomasi ile asıl olarak kurumsal ilişkilerin meydana geldiği çevrenin paylaşılması suretiyle müşteriler ile ilişkileri karmaşık hale getiren yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırma amaçlanmaktadır (Drapeau,2011). Bununla birlikte küresel ölçekteki şirketlerin müşterileri ile olan ilişkileri vasıtasıyla kurum kültürünü ve kurumun kökeninin dayandığı ülkeyi anlatma imkanı da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla devletlerin ticari ilişkileri boyutunda küresel şirketler hedef olarak seçilen ülkede kamu diplomasisi faaliyetleri yürütme konusunda etkili bir devlet dışı aktör olarak rol oynamaktadır.

1.5.7.Devlet üstü Kuruluşlar

"Devlet üstü kuruluşlar; askeri, ekonomik, siyasi veya ticari amaçla devletler tarafından oluşturulan ancak kendilerini oluşturan devletlerden farklı ve sürekli iradeye sahip birleşmedir"("Ulus üstü, Uluslararası Örgüt ve Çevre"). Bu tür kuruluşlar belirli bir eylem alanında ulusların uyacağı kuralları, süreçleri, usulleri, işlevleri ve davranış kalıplarını oluşturmayı amaçlamaktadır ve Avrupa Birliği gibi bu nitelikteki kuruluşlar tüzel kişiliğe sahip bir uluslar arası aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Devlet üstü kuruluşlar, kamu diplomasisi sürecinde diğer aktörlerden daha farklı rol üstelenmektedir. *"Bu tür kuruluşlar bazı durumlarda devletlerin eylemlerini sınırlamakla birlikte aynı zamanda hükümetlerin stratejilerinin doğrulanması ve eylemlerine meşruiyet kazandırılması açısından önem taşımaktadır"* (Sancar,2012: 106). *"Devlet üstü kuruluşlar devletlerin dış politikalarının zemini olarak da kullanılabilir"*. Bir devlet herhangi bir konuda sert güce başvurduğunda bu durumu içinde yer aldığı uluslararası örgüt çerçevesinde ifade ederek kendisi üzerinde meydana gelecek etkiyi bertaraf edebilmektedir (Sancar,2012: 106).

***

Sonuç olarak kamu diplomasisi bir ülkenin kendisini uluslar arası arenada en iyi şekilde açıklamasına yönelik faaliyetleri içinde barındırmaktadır. Nitekim gerçekleştirilmek istenen ülkenin kültürünü, değerlerini, içerideki ve dışarıdaki politikalarını en iyi şekilde yabancı kamuoyuna aktarmaktır.

Dolayısıyla bir ülkenin kendini en iyi şekilde tanıtabilmesi mümkün olduğunca çok alanda gerçekleştirilebilecek faaliyetlerle mümkün olmaktadır.

Devletler kamu diplomasisinin hala en önemli aktörleri konumundadır. Ancak özellikle iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler sonucunda yeni kamu diplomasisi anlayışının yerleşmesiyle birlikte devletlerin yanında başka aktörler de kamu diplomasisi sürecinde yer almaya başlamıştır. Bu şekilde hem devletin üzerindeki mali yük azalmış hem de devletin erişemediği yerlerde çeşitli uzmanlık alanlarına sahip aktörlerin faaliyet gösterme olanağı ortaya çıkmıştır. Bu durum da beraberinde uluslararası alanda devletlerin çok yönlü olarak tanınmasına imkan sağlamıştır.

BÖLÜM 2: ÇİN'İN KAMU DİPLOMASİSİ VE AFRİKA'YA YÖNELİK FAALİYETLERİ

2.1. Çin'in Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Unsurları

Çin'in yumuşak güç konsepti çok eskiye, Zhou Hanedanlığı (M.Ö. 1122-M.Ö. 256) dönemine dayanmaktadır. O dönemde yaşayan Konfüçyüs yaşamı boyunca Çin'in yönetici elit kesimine yumuşak gücü anlatmış ve bu güç vasıtasıyla yöneticilerin şiddet önlemlerine başvurmadan amaçlarına ulaşabileceğine inanmıştır. Ancak Mao Zedong'un özellikle Kültür Devrimi (1966) sonrasında ülkenin maddi yoksulluğunu ortadan kaldırmaya yönelik çabalarını arttırmasıyla birlikte yumuşak güç faaliyetleri sekteye uğramıştır (Pang,2009:126; deLisle,2010: 496). 1970'lerin sonuna doğru Deng Xiaoping'in döneminde çeşitli reformlar gerçekleştirilmiş ve açıklık politikası benimsenmiştir. Planlı ekonomiden pazar ekonomisine doğru geçiş yaşanmıştır (Mingjiang,2009: 35).

1970'lerin sonunda yapılan reformlar ve askeri ve ekonomik alanda meydana gelen gelişmelerle birlikte Çin, bölgesel barış için tehdit olarak algılanmaya başlamıştır. Çin'in gücünü kullanarak bölgesel hegemonya kurma girişiminde bulunması ve Japonya'nın Çin'in bu yükselişine cevaben Doğu Asya ülkelerini yeni bir iki kutuplu uyuşmazlığa maruz bırakma ihtimali bölge ülkelerinde tedirginlik yaratmıştır (Roy,2011: 156). Bunun farkında olan Deng Xiaoping, bu endişeyi ortadan kaldırmak ve ekonomik olarak yükselişini devam ettirebilmek için dış politikada "*canlılığı gizle ve bilinmezliği destekle*" anlayışını sürdürmeye devam etmiştir. Ancak insan hakları ihlalleri ve askeri olarak hızlı yükseliş Çin'in gelişmesinin tamamen barışçıl olmadığı yönünde algıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca ülkenin ekonomik durumunun iyileşmesine rağmen bu durumun halka yansımaması, zorla toprakların ele geçirilmesi ve çevresel yıkım, zengin-fakir arasındaki farkın daha da belirginleşmesi, etnik azınlıkların ayaklanması sosyal rahatsızlıkların ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Söz konusu durumlar da liderlerin dikkatini Çin üzerine çevirmesine neden olmuştur (Cheng Sun,2011: 55; Hunter,2011:8).

Pekin tarafından içeride istikrarı ve barışı korumak, dışarıda ekonomik büyümeyi sürdürmek temel amaç olarak belirlenmiştir. Doğal kaynakları, ekonomik yapıyı, askeri olanakları ve sosyal gelişmeyi içinde bulunduran "*kapsamlı ulusal güç*" için iç ve dış politikanın nasıl belirlenmesi gerektiği üzerine çıkan tartışmalar yumuşak güç tartışmalarını beraberinde getirmiştir (Jong Lee,2009:3). Hu Jintao'nun (2002) iktidara gelmesinden sonra barışçıl gelişme konusu üzerinde durulmuş ve iç ve dış politikada yol gösterici olarak daha çok "*uyumlu toplum ve uyumlu dünya*" gerekliliğinden söz edilmiştir (Cheng Sun,2011: 55). 2006 yılında yedincisi düzenlenen Çinli Yazarlar Konferansı'nda da Başkan Jintao yumuşak gücü yüzleşmek zorunda oldukları temel konu olarak tanımlamıştır (Chu,2007: 3).

Çin'in yumuşak güce ilgisi temelde yalnızca sert güç ile küresel bir aktör olamayacağı fikrinden gelmektedir. Nitekim birçok Çinli stratejist de yumuşak gücün faydasını, dış çevreyi Çin'in ekonomik ve askeri gücünü arttırabilmesi için olanaklı hale getirme yeteneğinde görmekte ve ülkenin yükselişinin ardındaki stratejik elementlerden birinin yumuşak güç olduğunu düşünmektedir (Lee,2009: 3; Kalathıl,2011: 3). Dolayısıyla yumuşak güç, Çin'in bir tehdit olduğu algısını ortadan kaldırarak onun gelişimini devam ettirebilmesi konusunda bir gereklilik olarak görülmektedir. (Jong Lee,2009: 3).

Kalathıl'e göre Çin'in yumuşak güç stratejisi temelde ABD ile ikili ilişkileri zayıf olan ülkeler üzerine odaklanmaktadır. Bununla birlikte ABD'ye, Avrupa ülkelerine ve gelişmekte olan ülkelere yönelik yumuşak güç vasıtasıyla elde edilmek istenen amaçlar da farklılık göstermektedir. Afrika, Latin Amerika ve Güneydoğu Asya gibi aktif olarak faaliyetlerin gerçekleştirildiği yerlerde daha çok bu bölgelerde yer alan enerji kaynakları nedeniyle ve Tayvan'ın diplomatik olarak resmen tanınmasını engellemek amacıyla yumuşak güç girişimlerinde bulunmaktadır. Batı'da gerçekleştirilen faaliyetler ise daha çok uluslararası kültür yaratma, tarihi araştırmalar ve uluslararası organizasyonlara katılma vasıtasıyla imaj düzeltme ve Çin hakkındaki yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırma amacı taşımaktadır (2011:4).

Başkan Jintao, Çin'in amaçlarını gerçekleştirebilmesinin temel yolu olarak kültürünün dışarıya yayılmasını görmüştür. Bu nedenle kendi kültürünün

yabancı toplumlara geçişini sağlayarak kültürel bir pazar oluşturmak Çin için önemlidir. Yumuşak gücün yayılmasında başka ülkelere giden insanlar, her türlü uluslararası ticaret fuarları, ekonomik anlaşmalar ve projeler, diplomasi, iş, turizm ve spor kanalları etkili araçlar olarak görülmektedir (Chu,2007:3).

2.1.1. Çin'in Yumuşak Güç Unsurları

Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerinin temelini oluşturan yumuşak güç kaynaklarını Nye üç başlık altında sınıflandırmaktadır. Bunlar iç politika çerçevesinde "Pekin Konsensüsü" ve Çin gelişme modeli, dış politikada barışçıl yükseliş ve barışçıl gelişme söylemi ve uzun tarihi ile Çin kültürüdür (Cho ve Jeong,2008: 461). Bunlara ek olarak Çin'in yumuşak gücüne katkıda bulunan diğer unsurlar arasında diğer bölgelere yapılan yatırımlar, karşılıksız dış yardımlar, insani yardımlar; hem uluslararası hem de bölgesel kuruluşlara katılım ve iyi komşuluk politikası uygulamaları yer almaktadır (Zheng,2009: 3). Dolayısıyla Çin hükümeti tarafından yapılan tanımda diplomasi, yardımlar, yatırımlar ve ekonomik araçlar gibi askeri alan dışındaki güç unsurları da "yumuşak güç" vasıtaları arasında bulunmaktadır (Bolewski ve Rietig,2007: 91).

2.1.1.1. Pekin Konsensüsü

Pekin Konsensüsü teriminden ilk defa Goldman Sach Firmasının danışmanı ve Tsinghua Üniversitesi Öğretim Üyesi Joshua Cooper Ramo, Dış Politika Merkezi'nde "*Pekin Konsensüsü*" başlığı ile Mayıs 2004'te yayınlanan makalede söz etmiştir (Cho ve Jeong,2008: 461). Ramo'ya göre bu terimin en önemli özelliklerinden birini modernleşme konusunda ulusal mutabakatı, tüm politik ve makroekonomik istikrarı ve ülke içindeki reformları sağlayacak güçlü bir devletin varlığı oluşturmaktadır (Pang,2009:127). Ayrıca üç teoremi içermektedir: "*Birincisi modernleşmeye dayanan kalkınma anlayışı, ikincisi kişi başına düşen yurt içi hasıla miktarının yanı sıra sürekliliği ve seviyesi ile ölçülebilen ekonomik başarı, üçüncüsü ABD'nin karşısında Çin'in ve diğer ülkelerin kendi özgür iradeleriyle karar verebilmesidir*" (Kennedy,2008: 11).

1978'lerde başlayan reformlar sonucu kısa sürede hızlı bir büyüme gerçekleştiren Çin için ekonomi önemli bir yumuşak güç kaynağı haline gelmiştir. Çin'in hem otoriter bir rejime sahip olması hem de pazar ekonomisi anlayışını benimsemesi özellikle onunla benzer yönetim biçimini benimseyen "*Kamboçya, Vietnam ve Laos*" (Rawnsley,2009: 283) gibi gelişmekte olan ülkelerin dikkatini çekmiştir. Çin'in kendi değerlerine bağlı kalarak uluslar arası alanda yükselişe geçmesi bu devletler açısından örnek teşkil etmiştir. Ayrıca 1997 ve 2007 yıllarında meydana gelen ekonomik krizlerin birçok gelişmiş ülkeye göre daha az hasarla atlatması da Çin modeli ekonomik büyümeyi daha çekici hale getirmiştir (deLisle,2010: 501; Hunter,2011:1).

Pekin Konsensüsü yalnızca Çin'e ait olan bir gelişme modelinden ilk defa bahsedildiği için önem taşımaktadır. Bununla birlikte Pekin Konsensüsü Çin stili sosyalizmin uluslararası alanda daha fazla tanınmasını ve destek bulmasını sağlamıştır. Ayrıca Çin, sürekli insan hakları ihlali yapan ve demokratik olmayan bir ülke duruşundan bu model vasıtasıyla bir ölçüde kurtulmayı başarmıştır. Nitekim Çin, bugün ABD'nin karşısında uluslararası toplum ile birlikte Üçüncü Dünya'ya yönelik gelişme politikaları tavsiyelerinde bulunma konusunda lider rol üstelenebilmektedir (Cho ve Jeong,2008: 465). Dolayısıyla bu modelin hem her konuyu içinde barındırması hem de Çin' in içerideki ve dışarıdaki imajına olumlu katkıda bulunması benimsenmesini kolaylaştırmıştır. Özellikle otoriter rejime sahip ülkeler tarafından bu modelin örnek alınması Çin'in yumuşak gücüne katkıda bulunmuştur.

2.1.1.2. Barışçıl Yükseliş ve Dış Politika

1990'ların ikinci yarısında Doğu Asya'da Çin tehdidi büyüdükçe, Çin'in uluslararası endişeyi azaltmayı amaçlayan yumuşak güç çabaları daha da karmaşık hale gelmiştir. 2003'ün sonlarına doğru Çin'in "*barışçıl yükseliş*" fikri ortaya çıkmıştır. Merkez Parti Okulu Başkan Yardımcısı Zheng Bijian tarafından dile getirilen bu ifade, Çin'in ekonomik gelişimini devam ettirmesini ve ekonomik gelişme stratejisinin büyük ölçüde uluslararası birliğe bağlı olduğunu vurgulamıştır (Bijian,2005). 2004 yılında Çin yönetimi barışçıl yükseliş yerine "*barışçıl gelişme*" ifadesini kullanmaya başlamıştır

(Suettinger,2004:1-2). Çin, yükselişinin bir tehdit olmaktan ziyade avantaj olduğuna dair bölge devletlerini ikna etme çabası içine girmiştir. Bu nedenle özellikle Asya Bölge'sinde "*Barışçıl Gelişme*" teorisine önem verilmiştir.

Kasım 2005'te Devlet Enformasyon Ofisi tarafından yayımlanan raporda "*Barışçıl gelişme*" teorisi şu şekilde açıklanmıştır¹ (Cho ve Jeong,2008: 468):

"Birincisi barışçıl gelişme Çin'in modernizasyonu için kaçınılmaz bir yoldur. İkincisi Çin barışçıl küresel bir ortam yaratarak ve gelişmeler vasıtasıyla dünya barışına katkıda bulunarak gelişmelerini sürdürmektedir. Üçüncüsü Çin gelişmesini kendi kapasitesine, teknolojisine ve düzenlemelerine dayanarak gerçekleştirmektedir. Dördüncüsü Çin küreselleşme eğilimine uyum sağlamak ve diğer devletlerle karşılıklı fayda ve ortak gelişmeyi sağlamak için çaba harcamaktadır. Beşincisi Çin, barış, gelişme ve işbirliği ilkelerine sadık kalarak sürekli barış ve zenginliğin olduğu uyumlu bir dünya inşa etmek için uğraşmaktadır."

Bu teori çerçevesinde Çin, Japonya ve Filipinler başta olmak üzere hiçbir devlete karşı saldırgan bir tavır içinde bulunmamakta, diğer devletlerin toprak bütünlüğüne saygı duymakta, iç işlerine karışmamakta ve onlarla ilişkilerinde karşılıklı faydayı ve eşitliği gözetmektedir.

Barışçıl yükseliş ya da barışçıl gelişme teorisi çerçevesinde Çin, kendisi için güvenli bir dış politika ortamı oluşturmayı, gerginlik ve çatışmalardan kaçınarak ekonomik olarak büyümeyi ve dünyaya açılmayı hedeflemektedir. Bu amaçla diğer ülkelerle anlaşmazlıklarını sona erdirerek uluslararası güveni kazanmayı hedeflemiştir. On yedi toprak anlaşmazlığını "*önemli tavizler vererek, söz konusu toprakların genellikle %50'sinden azını alarak çözüme kavuşturmuştur*"(Gill ve Huang,2006:22). Barışçıl gelişmeyi destekleyecek şekilde Çin Hükümeti dünya barışını koruma, bölgesel sorumluluğu paylaşma ve insani yardım konularında da istekli olduğunu göstermek amacıyla "*Savunma Raporu, Diplomatik Rapor ve Tibet Raporu*" gibi çeşitli konularda raporlar da yayınlamaya başlamıştır (Cheng Sun,2011: 59). "*Temelde politika Çin'in Asya'da bir tehdit olarak görülmesini engellemek amacıyla benimsenmiş olsa da Çin bu ilke kapsamında küresel düzeyde ABD, Rusya ve AB ile stratejik ilişkiler kurmakta, Asya Pasifik'te Japonya, ASEAN ve APEC, doğuda Şanghay İşbirliği ile bölgesel barış kuşağı*

¹ Raporun tamamı için bakınız: <http://www.china.org.cn/english/2005/Dec/152669.htm>

oluşturmaktadır" (Zheng,2009: 5). Ayrıca bu bölgeye yönelik dış politikasının temel taşı olarak ASEAN+3 organizasyonu üyeleri için serbest ticaret bölgesi yaratmıştır. Bölge ülkeleri diplomatik ilişkilerini geliştirebilmek için de "*Doğu Asya Dostluk Anlaşması ve İşbirliği*" ne katılmıştır (Gill ve Huang,2006: 22). Bölge ulusları arasındaki ticareti artırmayı hedef alan "Doğu Asya Zirvesi" (EAS) ile de ilişkilerini arttırmıştır (Lum, Morrison ve Vaughn, 2008: 4). Periferisinde yer alan ülkelerle ikili ilişkiler yerine çok taraflı olanlara katılmaya ve çeşitli forumlarda aktif olmaya başlamıştır. Bu bağlamda Doğu Asya-Latin Amerika İşbirliği (FEALAC) ve Çin-Afrika İşbirliği (FOCAC) üzerine düzenlenen forumlarda yer almıştır. Ayrıca İlk FOCAC zirvesi Çin'in Afrika ile diplomatik ilişkilerinin 50. yıldönümü anısına 2006'da Pekin'de düzenlenmiştir (Jiang,2007). Bununla birlikte Çin'in Afrika'daki meşruluğunu arttırabilmek için 1960 yılında kurulan "*Çin-Afrika Halklarının Dostluk İşbirliği*"nin (CAPFA) beşinci konseyi Kasım 2011'de oluşturulmuştur ("*China-Africa friendship*",2011). Bölgesel organizasyonların yanı sıra Çin, uluslararası organizasyonlarda da yer almaktadır. Nitekim BM Güvenlik Konseyi'nin bir üyesi olarak BM barışı koruma gücüne Fransa'dan sonra en büyük ikinci asker grubu gönderen ülkedir (Lum, Morrison ve Vaughn,2008: 4). Bu tür uluslararası ve bölgesel organizasyonlara katılım Çin'in uluslararası alanda sorumluluk sahibi olduğunu göstermekte, ayrıca kendisini tehdit olarak gören ülkelerle işbirliği içinde olması diğer devletlerde Pekin'in yükselişinin barışçıl amaç taşıdığı yönünde algı oluşmasında etkili olmaktadır.

2.1.1.3. Çin Medeniyeti

Yumuşak gücün en önemli açılarından biri de bir ülkenin kültürünü ve ideolojisini diğer ülkeler için çekici hale getirmektir (Nye,1990: 167). Diğerlerinin gözünde yasallaşan ve uluslararası norm haline gelen bir kültürün diğer ülkeler üzerinde etkide bulunması söz konusu ülkenin yumuşak gücüne katkıda bulunacak ve hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırıcı bir etken olacaktır.

Çin'in en güçlü yumuşak güç unsurlarından bir diğerini Çin medeniyeti oluşturmaktadır. Uzun bir tarihi geçmiş ve köklü kültürel değerler de Çin tarafından bir "sıçrama tahtası" olarak kullanılmakta (Gill ve Huang,2006:

18), bu unsurlar özellikle Batılılar ve Japonya'ya karşı aynı kaderi paylaşan Asya ülkeleri arasında, Çin'i bir adım öne çıkarmaktadır. Cho ve Jeong da ortak tarihi vurgulamak için Çin'in Afyon Savaşları'nı nasıl kullanabileceğini şu şekilde açıklamıştır:

"Eğer Çin yetkilileri 19. yüzyıl Afyon Savaşları'nın parçalı tarihi yapısını ve Asya tarihinin ortak anısı olan Batılı güçlerin istilalarını göz önüne alırlarsa birçok Asyalının Çin'in tarihsel anısını paylaşması büyük olasılıktır. Böylece Çin tarihinin ve kültürel mirasının avantajını kullanarak, Asyalılar için ortak kimlik ve değerler yaratma girişimiyle yumuşak gücünü arttırabilecektir. Çin medeniyetinin yalnızca ulusal tarihi temsil etmenin ötesinde bir niteliğe sahip olması dolayısıyla bu mümkündür. Bu bağlamda Çin medeniyeti, Hindistan ile birlikte Asya'nın hükümdarlarından biri, Çin'in en büyük yumuşak güç değerleridir" (Cho ve Jeong,2008: 470).

Çin'in uzun süredir dünya sahnesinde yer alması diğer devletler ile arasında daha derin ve karmaşık tarihin oluşumuna neden olmuştur. Ancak bu eski medeniyet ona diğer ülkelerle daha güçlü bağlar kurma imkanı da sağlamıştır (Miller,2011:8-9).

Çin'in son dönemlerde yükselişi ve özellikle Doğu Asya ülkelerinde Konfüçyanizmin değerlerinin benimsenmesi Çin medeniyetine dayanan Asya değerlerinin yeniden şekillendirilmesine ilişkin görüşlerin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Bahsedilen değerler arasında, aile, etik değerler, bireysellikten ziyade gruba önem verilmesi, birlik, düzen ve uyumun sağlanması, yoğun bir şekilde çalışma, kanaatkarlık ve eğitim yer almıştır (Cho ve Jeong,2008: 470). Aynı zamanda Konfüçyanizm diplomatik fikirlere de taşınmıştır. Bu bağlamda "Komşularla barış içinde yaşama, onlara refah getirme ve onların güvenliğini sağlama" ve "uyumlu dünya" söylemleri Konfüçyüs'ün söylemlerinden gelmektedir. (Cho ve Jeong,2008: 471). Dolayısıyla Konfüçyanizmin özellikle Doğu Asya bölgesinde benimsenen değerlerle benzerlik göstermesi Çin'in; özgürlük, insan hakları ve protesto hakkı gibi Batı değerlerine karşıt olarak sunulan ve merkezi istikrarı, uyumu ve zenginliği içeren "Asya Değerleri"nin oluşturulması konusunda bölge devletlerinin desteğini almasını sağlamıştır (Hunter,2011: 14).

Çin kültürünün diğer bağlayıcı unsurunu Taoizm oluşturmaktadır. Taoizm, din olarak bilinmesine rağmen "yaşam tarzı" olarak gelişmeye başlamıştır. Ekim 2011'de Çin, Taoizmin özünü açıklamak ve Çin kültürünün daha iyi

bilinmesini sağlamak amacıyla "*Uluslararası Taoizm Forumu*" düzenlemiştir. Bu forum da Çin kültürünün dünyanın geri kalanına yayılmasını sağlamak için yapılan bir girişim olmuştur ("*China Promoting Taoizm*",2011).

Yumuşak gücün kültür boyutunda önemli olan bir diğer nokta yalnızca kültür ihracını gerçekleştirmek değil, aynı zamanda diğer ülkelerin kültürlerine de açık olmaktır. Kültürün tam olarak bir yumuşak güç unsuru olabilmesi beraberinde göçmenleri ve uluslararasılaşma fikrini kabul etmeyi gerektirmektedir (Nye,1990: 170). Bu bağlamda Çin Hükümeti tarafından kültürel değişimi arttırmaya yönelik gerçekleştirilen girişimlerinden biri Heilongjing Eyaleti'nde yer alan Heihe şehrindeki "*Kültür Festivali*"dir. Bu organizasyon bir anlamda Rusya ve Çin kültürlerini derinleştirme arayışına işaret etmektedir, Çin'in Rusya ile sosyal ilişkilerini geliştirmeye çalıştığının bir göstergesidir. Ayrıca bu festivallerin daha büyüğü olan bir de "*Şanghay Waigaoqiao Serbest Ticaret Bölgesi*" vardır. 3000 km²'lik bir alandan oluşmaktadır. Bu bölgede 80'den fazla kültürel ticari girişimci ve kurumlar yer almaktadır (Miller,2011: 12). Bu organizasyonlar da Çin'in diğer ülkelerin kültürlerine karşı toleranslı olduğu algısını oluşturmaktadır (Miller,2011: 13).

Konfüçyanizmin yanı sıra Çin medeniyetinin bir başka yumuşak güç unsurunu ülkenin kültürel mirası oluşturmaktadır. Çin kültürü diğer devletlerle ilişki kurma konusunda bir değer olarak benimsenmeden önce de Asya'ya ve dünyanın diğer bölgelerine yayılmıştır. Örneğin "*kağıt, silah, porselen, ipek*" (Roth,2007: 5) Batı'dan önce Asya'da kullanılmıştır. Bununla birlikte özellikle "*Eşitsiz Anlaşmalar*"(*Unequal Treaties*) döneminde eski Çin felsefesi, geleneksel ilaçlar, dövüş sanatları, hat ve resim sanatı, akupunktur ve feng şui misyonerler, tüccarlar ve diplomatlar tarafından dünyaya tanıtılmıştır (Roth,2007: 5; Hunter,2011: 10).

Yakın dönemde geleneksel kültürel değerlerine ek olarak Çin, Batı'nın dikkatini daha fazla çekecek kültürel gelişmelere yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu amaçla kamu diplomasisi bütçesini arttırmış ve çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Örneğin Ming Hanedanlığı döneminde(M.S. 1368-M.S.1644) Güneydoğu Asya, Güney Asya, Orta Doğu ve Doğu Afrika'ya sefere çıkan Çinli filo amirali Zheng He'nin 600. yıl dönümünü kutlamak

amacıyla müze sergisi düzenlemiştir (Cheng Sun, 201: 57). Çeşitli ülkelerde resim galerileri açmış, edebiyat ve sinema alanlarında da kayda değer gelişmeler yaşanmıştır (Roth, 2007: 5). 2000 yılında Çinli roman yazarı Gao Xingjian Çin'in ilk Nobel edebiyat ödülünü kazanmıştır. Çin filmi "*Kaplan ve Ejderha*" (Crouching Tiger;Hidden Dragon) İngilizce olmayıp da en çok para kazanan film olmuştur (Nye,2004: 91).

2.2.2. Çin'in Kamu Diplomasisi

2.2.2.1. Tarihsel Arka Plan

Çin, özellikle son dönemlerde kamu diplomasisi faaliyetlerini arttırmış olsa da aslında bu tür faaliyetlerin kökleri Çin'de çok eskiye dayanmaktadır. Örneğin Çin tarihinde altın çağ olarak görülen Tang Hanedanlığı döneminde Çin sınırlarını tehdit eden düşmanlarla ittifak kurmak amacıyla gönderilen Çinli prensesler "*diplomat gelinler*" (Lejli,2011: 5; Wang,2011: 4) olarak adlandırılmaktadır. Gönderilen bu prensesler sayesinde hem barış sağlanmış hem de kurulan ittifakın sonucunda ticari ilişkiler gelişme göstermiştir. Ayrıca prenseslerle birlikte giden eşyalar, kitaplar, yemekler vasıtasıyla ülkeler arasında kültürel etkileşim de başlamıştır.

Hanedanlık döneminde kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir kısmı da ülkeye gelen misafirler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Rawnsley,2009: 284). Ülkeyi ziyarete gelenler, misafirlere gösterilen ilginin Çin açısından olumlu sonuçlar vereceği inancıyla Çin medeniyetinin ve kültürünün zenginlikleriyle kuşatılmıştır. İzleyen yıllarda da, bu düşüncüyü destekler bir biçimde, Batı Çin kültürünü kendisine uyarlamıştır. 17. ve 18. yy boyunca Avrupa'da Çin kültürü moda haline gelmiştir. Ancak bu durum Çin'in çıkarları doğrultusunda desteklenmediği için kamu diplomasisindeki rolü kısıtlı kalmıştır (Rawnsley,2009: 284).

Çin'in kamu diplomasisi faaliyetleri 1949'da Komünist Parti'nin iktidar olmasıyla artış göstermesine rağmen öncesinde de Komintag Hükümeti'ne karşı destek sağlamak için birtakım faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu çabalar tam olarak kamu diplomasisi olarak adlandırılmasa da Komünist Parti bu faaliyetleri ile Komintag Hükümeti'ni hem yerel hem de uluslararası destekten yoksun bırakmayı amaçlamıştır (Lee,2009: 6). 1935 yılında

Japonya'nın Çin'i istilasına engel olmak amacıyla partilerin birbiriyle savaşmaktan vazgeçmesi ve Japonya'ya karşı "Ulusal Savunma Hükümeti" kurulması için Komünist Parti çağrıda bulunmuştur. O dönemde Komintag Hükümeti'nin de davete olumlu cevap vermesi 7 Temmuz 1937 yılında Çin ve Japonya arasında savaş çıktığında partilerin Japonya'ya karşı ortak bir duruş sergilemesini sağlamıştır. Böylelikle Komünist Parti hem Komintag Hükümeti'ni düşürme niyetini gizlemeyi başarmış hem de kırsal alandaki toprakların koruyuculuğunu yaparak uluslararası toplumun sempatisini ve desteğini kazanmayı başarmıştır (Lee,2009: 6).

Hükümet faaliyetlerinin yanı sıra kişisel anlamda gerçekleştirilen ziyaretler de Çin'in kamu diplomasisinin önemli bir parçası olmuştur. Komintag Hükümeti döneminde Amerikalı gazeteci Edgar Snow'un Yen'an'ı ziyaret etmiştir (Lejli,2011: 4). Snow, bölgeye burada Parti'nin hem Japonya istilasına hem de Komintag Hükümeti'nin baskılarına karşı çabalarını anlatan "*Red Star Over China*" adlı kitabını yazmıştır. Kitabın yanında bu konularda çeşitli makalelerin yayınlanması ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından tekrar ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, Edgar Snow'un da Komünistlerin desteğini almasını sağlamıştır. Gerçekleştirilen bu faaliyetler neticesinde de Komünist Parti Amerika'ya karşı düşmanca bir tutum içerisinde olmadığı yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Resmi bir kanal veya köprü olarak Amerikalı gazeteci gelecekte iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi sürecinde önemli bir rol oynamıştır (Lee,2009: 7).

Bir diğer örnek ise, 1938 yılında Kanadalı Fizikçi Dr. Henry Norman Bethune'in Komünist Parti'nin sağlık servisine yardım etme amacıyla Yen'an'a gelmesi ve Kanada ile Çin arasındaki ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamasıdır. 1939 yılında Mao Zedong Dr. Bethune'in anısına bir makale yayınlamış ve 1964 yılında da Bethune'ı konu edinen bir film çekilmiştir (Lee,2009: 7). Kanada da Çin'in bu konudaki duyarlılığına kayıtsız kalmayarak 1976 yılında Çin ile diplomatik ilişkilerini geliştirmeye yönelik faaliyetler içerisinde bulunmuştur.

1949 yılında Mao'nun iktidara gelmesiyle birlikte diplomasiden daha çok özellikle propaganda teknikleri kullanılmış ve bu faaliyetler "*Üçüncü Dünya*" ülkeleri üzerinde yoğunlaşmıştır (Qingam ve Jinwei,2012). Ülkede hem

yabancılar hem de vatandaşlar açısından bilgiye erişim konusunda sınırlamalar getirilmiştir. Ayrıca belirli gazetecilerin ülkeye girişine izin verilmiş, "*Beijing Review*" gibi devlet destekli gazeteler de yalnızca Çin'in başarılarından bahsetmiştir. Uluslararası alanda daha çok Tayvan'ın zayıflatılmasına yönelik kampanyalar yürütülmüştür. Bununla birlikte ilk olarak Doğu Asya'da olmak üzere daha sonra Latin Amerika ve Afrika'da yer alan ülkelerde yapılması planlanan reformlar için çeşitli aktiviteler düzenlenmiştir (Price ve Dayan,2008: 127).

1966 yılında başlayan "*Kültür Devrimi*" ülke içinde karışıklığın artmasına neden olmuştur. Yaşanan olaylara rağmen Mao, Amerikan karşıtı olan politikasını 1968 yılına kadar değiştirmemiştir. Çin'in dış politikasını yeniden şekillendiren olay ise Sovyetler Birliği ile Kuzey Mançurya'da yaşanan sınır çatışması olmuştur. Bu olaydan sonra Çin, Moskova'yı kendisi için en tehlikeli ülke olarak görmeye başlamıştır. Hem ABD hem de Sovyetler Birliği'ne aynı anda karşı duracak kadar güçlü olmadığından ABD ile ilişkilerini normalleştirme kararı almıştır. Bu süreç Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerine tekrar yoğunlaşması için zemin hazırlamıştır (Lee,2009: 9).Bu çerçevede Çin, 1971 yılında Amerikan masa tenisi takımını ve birkaç gazeteciyi ülkesine davet etmiştir. Bu davetin ardından Çin masa tenisi takımı da Amerika'yı ziyaret etmiştir. Washington ve Pekin arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine yardımcı olan bu karşılıklı ziyaretler "Ping- Pong Diplomacy" olarak bilinmektedir (Lejli,2011: 4).

Devrim diplomasisinin ortaya çıkardığı engellerden sonra yeni bir diplomasi arayışı başlamıştır. Kültür Devrimi sırasında uzaklaştırılan Den Xiaoping 1970'lerin başında geri dönmüştür. Xiaoping, altıncısı düzenlenen BM Genel Kurul Toplantısı'nda "*Üç Dünya*" düzeni üzerine kurulan teoriden bahsetmiştir. Küresel politikada üç dünya düzeni bulunduğunu ve kendisinin de üçüncü dünya ülkeleri arasında yer aldığını ifade etmiştir. Birinci dünya ülkelerini yalnızca ABD ve Sovyetler Birliği'nin, ikinci dünyayı zengin ülkelerin ve üçüncü dünyayı ise Asya, Afrika ve Latin Amerika'da yer alan gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerin oluşturduğunu dile getirmiştir. Bu teori çerçevesinde Çin'in üçüncü dünya ülkeleri ile benzer sıkıntılarının olduğunu, bu nedenle birinci ve ikinci dünya içerisinde yer alan ülkelerin

tehditlerine karşı onların yanında yer alacağını bildirmiştir (Lee,2009: 9). Bu söylemler üçüncü dünya ülkelerinin güvenini ve desteğini kazanmada etkili olmuş, Pekin de bu grupta yer alan ülkelerin temsilcisi olarak uluslararası alanda kendisini ifade etme fırsatını yakalamıştır.

1970'lerin başında Tanzanya'ya demiryolu yapımı için dış yardımda bulunulması Çin'in Afrika ülkelerinin diplomatik desteğini almasında etkili olmuştur. Ayrıca Afrika ülkelerinde çalışan mühendisler aracılığıyla da Üçüncü Dünya ile önemli dostluklar tesis edilmiştir (Lee,2009: 9). Bunlara ek olarak Çin, dışarıda gerçekleştirdiği bu tür faaliyetlerden bahseden "*China Reconstructs, China Pictorial, Beijing Review*" (Lee,2009: 10) gibi dergiler çıkarmaya başlamıştır. Bu dergilerin geniş alanda dolaşımı Çin'in "*Barışsever Ülke*" imajı oluşturmasını kolaylaştırmıştır.

1979 yıllarında Mao'nun ardından Den Xiaoping'in ülkenin başına geçmesiyle birlikte ülkenin iç politikasında büyük değişim yaşanmıştır. "*İlk olarak ülke ekonomisinin düzeltilmesi amaçlanmıştır. Açık kapı politikası benimsenmiş, özel sektörün korunmasına önem verilmiş ve kıyı şehirlerinde ekonomik bölgelerin oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Yaklaşık on yıl sonra meydana gelen ekonomik gelişmeyle birlikte gelen politik istikrar Çin vatandaşlarını memnun etmiştir*" (Lee,2009: 10). Ancak aynı dönemde ortaya çıkan yolsuzluklar sosyal rahatsızlıklara yol açmıştır. Temmuz 1989'da Tiannanmen Meydanı'nda genç öğrenciler ve sivil vatandaşlar ayaklanma başlatmıştır. Çin Hükümetinin burada kendi vatandaşlarına sert güç kullanarak müdahale etmesi ve olayların kanlı boyuta ulaşması benimsenen reform politikası sonucunda o zamana kadar oluşan Çin hakkındaki olumlu imajın sarsılmasına neden olmuştur. Çin, bu olay nedeniyle kendisi hakkında dışarıda ortaya çıkan ve yabancı medya tarafından dile getirilen olumsuz ifadelerle başlangıçta ilgilenmemiş, ancak daha sonra izolasyon politikasından vazgeçmenin gerekliliğini anlayarak imajını düzeltebilmek için dünyanın en büyük halkla ilişkiler firmalarından biri olan Hill & Knowlton'ı kiralamıştır (Lejli,2011: 4). Dolayısıyla Tiannanmen Olayı ve uluslararası alanda bu konuyla ilgili Çin'e ilişkin olumsuz söylemlerin artması ülkenin kamu diplomasisi faaliyetlerini arttırmasında etkili olmuştur. Böylece Çin

1990'lı yıllarda diplomasi alanında diyaloga ve bilgi değişimine daha fazla özen göstermeye başlamıştır.

Çin uzun yıllar kapalı bir toplum olarak varlığını sürdürse de aslında her zaman dış dünya ile iletişim halinde olmuş ve diğer devletlerle işbirliği yapabilmek ve dünya barışını korumak için çaba harcamıştır. O dönemlerde yürütülen faaliyetler açısından tam olarak kamu diplomasisi terimi kullanılamasa da yine uluslararası alanda kendi amaçlarını ve niyetlerini en doğru şekilde aktarma ve yabancı kamuoyunun desteğini kazanma amaçlanmıştır. Ülkenin iç politikası zaman zaman değişse de dış politika hedefleri açısından çok fazla değişim yaşanmamıştır. Önceden olduğu gibi yine temelde *"gelişmekte olan ülkelerle dayanışmanın güçlendirilmesi ve emperyalizm ile kolonyalizme karşı durma, ortak bir ilerleme sağlayabilmek için gelişmiş ülkelerle ilişkileri geliştirme, Çin'in bütünlüğünü sağlama ve yine dünya barışını koruma"* amaçlanmıştır (Lejli,2011: 4). Ancak kısa zamanda Çin'in ekonomik bir güç olarak ortaya çıkması uluslararası toplumun dikkatini Çin üzerine toplamış, bu durum da Çin'in dış politikaya yönelik faaliyetlere daha fazla önem vermesine neden olmuştur. Yükselişinin herhangi bir devlet için tehdit oluşturmadığını belirtmek, amaçlarını doğru ifade etmek ve dünyaya kendisini en iyi şekilde anlatabilmek için gelişimine paralel olarak kamu diplomasisi faaliyetlerini de arttırmıştır.

Rumi'ye göre yeni dönemde Çin kamu diplomasisinin *"dışarıda ülkenin tanıtılmasına yönelik faaliyetler ve kültürel değişimler vasıtasıyla kamuoyu fikrini yönetme, bilginin yayılmasını sağlama ve belirli konular üzerine odaklanma"* olmak üzere üç temel özelliği bulunmaktadır (Rumi,2004: 13-14). Kamu diplomasisi faaliyetleri ile gerçekleştirmek istenilen amaçları ise 4 ana başlık altında toplamak mümkündür (Lejli,2011:5):

- 1) Kendi vatandaşlarına daha iyi bir gelecek sunmak ve politik sisteminin ve politikalarının doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlamak
- 2) Korkulan bir ekonomik güç gibi görünmek yerine, güvenilir, istikrarlı ve sorumluluk alabilen bir ekonomik ortak olarak görünmek

- 3) Uluslararası toplumda sorumluluk sahibi olarak görünmek ve dünya barışına aktif olarak katılımı sağlamak
- 4) Uzun tarihine ve eski kültürüne saygı duyulmasını sağlamak.

Bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla Çin'in çeşitli bölgelere yönelik yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerinin amaçları da farklılık göstermektedir. *"Bu bağlamda uluslararası sistemde olumlu bir imaj yaratabilmek için Amerika, Rusya ve Batılı ülkelerle ilişkileri geliştirmek, komşu ülkeler ile olan ilişkileri istikrara kavuşturmak, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da yer alan gelişmekte olan ülkelerde Çin'in olumlu imajını güçlendirmek hedeflenmektedir"* (Qingan ve Jinwei,2012).

Hem kamu diplomasisinin özellikleri hem de bu faaliyetler vasıtasıyla gerçekleştirilmek istenen amaçlar birlikte değerlendirildiğinde yeni dönemde Çin kamu diplomasisinin devlet merkezli stratejik yaklaşım ile örtüştüğü görülmektedir. Ancak bu durum yeni dönemde Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerinde devlet dışı aktörlerin yer almadığı anlamına gelmemektedir (D'Hooge,2011: 20). Hükümetten tamamen bağımsız olmasa da sivil toplum kuruluşları, ticari işbirlikleri ve üniversiteler gibi hükümet dışı kuruluşlar politika yapım sürecinde hükümete tavsiyede bulunarak doğrudan veya ulusal ve uluslararası medya vasıtasıyla dolaylı olarak katkıda bulunarak kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçası olmaktadır (D'Hooge,2011: 20-22).

2.2.Çin'in Kamu Diplomasisi Aktörleri

Çin yumuşak güç unsurlarını dış dünyaya aktarmada diğer devletlerle benzer kamu diplomasisi araçlarını kullanmaktadır. Bunlar arasında *"medya, internet, kutlamalar, organizasyonlar, yayınlar ve projeler"* (Lejli,2011: 5) yer almaktadır. Ancak bazı devletlerden farklı olarak bu araçların kullanımında devlet kontrolünün olması Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerini diğerlerinden ayırmaktadır.

Devlet Konseyi Enformasyon Ofisi ve Komünist Parti Dış Reklam Ofisi Çin'de kamu diplomasisi faaliyetlerinin baş aktörlerini oluşturmaktadır. *"Kamu diplomasisi planı geliştirmek ve prensiplerini belirlemek, yabancı medyayı gözlemlemek, internet de dahil yerel medyaya rehberlik etmek ve sansür"*

uygulamak” söz konusu devlet organlarının sorumlulukları içerisinde yer almaktadır. Dışişleri Bakanlığı ise kamu diplomasisine yönelik strateji geliştirilmesinde yer almamakla birlikte bu alandaki faaliyetlerin yürütülmesi sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bu amaçla söz konusu bakanlık tarafından Enformasyon Departmanı altında Kamu Diplomasisi Ofisi kurulmuştur (D’Hooge,2011: 21).

Devlet ve parti organları dışında medya ve haber ajansları, kurumsal yapılar, çeşitli organizasyonlar, üniversiteler; kişisel düzeyde ise yurt dışında yaşayan Çin toplulukları, öğrenciler kamu diplomasisi faaliyetleri sürecinde yer almaktadır.

2.2.1. Medya

Çin’in kendisini dışarıda tanıtmak için kullandığı en temel araçlardan birini medya faaliyetleri oluşturmaktadır. Pekin, medya kaynaklarını bir ülkenin etkisini dünya çapında yaymak için kullanılan çok uluslu kurumlar olarak görmektedir. Bu durumu destekler nitelikte Çin Hükümeti 2009-2010 yılları içinde Xinhua, CCTV gibi Afrika’da ana haber kaynağı olan ve evrensel olarak 125 milyon seyircisi bulunan ülkedeki en büyük haber ajanslarına 8,7 trilyon dolar yatırım yapmıştır (Shambaugh,2010). Ayrıca medya içeriğinin ve formatının yalnızca Çin’in durumunu yansıtması değil aynı zamanda yabancıların bu konudaki ihtiyaçlarına cevap verebilmesi de dikkate alınmıştır. Bu amaçla ülkede propaganda ve iletişimden sorumlu yetkililer tarafından *“Çin gerçeklerine yakın olmak, yabancı kitlelerin bilgi ihtiyacına ve bilgi edinme alışkanlıklarına yakın olmak”* üzere üç ilke benimsenmiştir. Söz konusu prensipler çerçevesinde içeriğin oluşturulmasında, dağıtılmasında, sunulmasında ve personel kiralınmasında yerelliğe önem verilmiştir (Wang,2011:9).

Ülke içerisinde 4 temel medya organizasyonu bulunmaktadır: Xinhua, China Central Television, China Radio International, China Daily (Li,2013).

The Xinhua news Agency, dünya çapında 13.000 çalışanı ve Çin’de 40’ın üzerinde bulunan ofisleriyle ülkenin en büyük medya organizasyonudur. Çin dışında bulunan büroları ve 130 branştaki medya organizasyonları ile dünya çapında bir haber ajansı olabilmek için aktif bir şekilde çalışmaktadır. Ajans

Çince multimedya servislerine Aralık 2008'de başlamıştır. Temmuz 2009'dan beri de İngilizce yayın yapmaktadır (Li,2013: 4).

China Xinhua News Network Corporation (CNC), 1 Ocak 2010'da yayına başlamıştır. İlk zamanlarda yalnızca Çince haber programları ve özel haber bültenleri yayınlanmıştır. Temmuz 2010'dan itibaren CNC World News temel politik, ekonomik ve kültürel konularda İngilizce yayın yapmaya başlamıştır. İlk kurulduğunda yalnızca Asya-Pasifik bölgesinde ve birkaç Avrupa devletinde yayın gerçekleştiren CNC, 1 Ocak 2011'de tüm Avrupa ülkelerine ulaşmıştır. Ayrıca Orta Doğu'da ve Kuzey Afrika'da da yayın yapmaktadır. Sahra altı bölgedeki yaklaşık 50 ülkeden 4 milyonun üzerinde hane halkı CNC'nin İngilizce kanalından sinyal alabilmektedir. Yine Kanada ve Amerika'dan da kablolu bağlantı sayesinde CNC'nin İngilizce yayın yapan kanalı izlenebilmektedir (Li,2013: 4).

China Central Television, yeni yüzyılla birlikte yayın alanını evrensel boyuta taşımıştır. 2000'de, aynı zamanda CCTV-9 olarak da bilinen CCTV International adıyla 7 gün 24 saat İngilizce yayın yapan kanal kurmuştur (Zhang,2009: 45). Nisan 2010'da CCTV News olarak yeniden adlandırılmıştır. Kanal, son zamanlarda 100'den fazla ülkede 85 milyonun üzerinde seyirciye ulaşmaktadır ("CCTV News, Your Link to Asia").

2004 yılında Fransızca ve İspanyolca olmak üzere iki dilde yayın yapan E&F kanalı kurulmuştur (Zhang,2009: 45). Bununla birlikte Temmuz 2009'da Orta doğu, Kuzey Afrika ve Asya Pasifik Bölgesinde 22 Arap ülkesinde 300 milyon seyirciye ulaşan yeni bir kanal ve Eylül 2009'da Pekin ve Moskova arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 60.yıl dönümü vasıtasıyla CCTV-Rusya yayına başlamıştır (Li,2013: 5). Birçok dilde yayın yapan CTTV kanalının bulunmasının yanı sıra, CCTV aynı zamanda Çin vatandaşı olmayan muhabirlere ve sunuculara iş imkanı da sağlamaktadır (Li,2013:4). Bunu yapmasındaki amaç ise kendini güvenilir bir ortak olarak göstermek ve dünya medyasında kendi imajını yeniden şekillendirmektir (Kalathıl,2011:7).

Aralık 2009'da İngilizce, İspanyolca, Arapça ve Rusça gibi çeşitli dillerde yayın yapan Internet üzerinden erişim sağlayan CNTV kurulmuştur (Li,2013:5).

China Radio International (CRI), 1941'de kurulmuştur ve günümüzde 58 dilde yayın yapmaktadır. 2000 yılında Londra merkezli Dünya Radyo Ağı(WRN) isimli özel şirketle birleşmesinin ardından radyo ve televizyon yayınları için geçiş servisleri sağlanmıştır. CRI'nın aynı zamanda 117 tane uluslararası FM ortağı ve Asya, Afrika, Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya 'da da 32 AM radyo ortağı bulunmaktadır (Li,2013: 5).

China Daily, 1981'de Çin'de kurulmuştur. Amerika'da ilk olarak 2009 yılında New York'ta İngilizce yayıma başlamıştır. Amacı Kuzey Amerika'nın iş dünyası hakkında haber vermek ve Çin'in hızlı ekonomik, kültürel ve politik değişimleri hakkındaki gözlemleri aktarmak olmuştur (news.xinhuanet.com). 2009'dan beri gazete ABD'nin New York, Washington D.C. , Chicago, San Francisco, Los Angeles ve Houston olmak üzere 6 önemli şehirde ofis açmıştır (Li,2013:6).

Küresel anlamda hakimiyet sağlayabilmek amacıyla dijital teknoloji alanındaki gelişmeler de yakından takip edilmiştir. İnternet sitesi 1994 yılında kurulmuş, hem Çince hem de İngilizce yayın yapılmıştır. 2010 yılında yayınları arasına Fransızca da eklenmiştir (Li,2013: 5).

Geleneksel medyanın yanında Çin, interneti de etkili bir biçimde kamu diplomasisi aracı olarak kullanmaktadır. Enformasyon Ofisi tarafından propaganda/kamu diplomasisi amacıyla düzenlenen siteler birçok dilde Çin hakkında bilgiye erişimi sağlamaktadır. Bununla birlikte Dışişleri Bakanı dahil olmak üzere birçok bakana tweeter ve facebook üzerinden ulaşmak mümkün olmaktadır (Lejli,2011:6).

2.2.2.Konfüçyüs Enstitüleri

Çin kültürünün tanıtılmasında en yaygın kullanılan kamu diplomasisi aracı niteliğindedir. *"2002'de Çin hükümeti ülke dışında sistematik olarak Çin kültürünü ve dilini tanıtmayı amaçlayan enstitülerin kurulması planını açıklamıştır"* (Hartig,2011: 58). İlki Kasım 2004'te Güney Kore'de açılan Konfüçyüs Enstitülerinin sayısı Ekim 2010 itibariyle 322'ye ulaşmıştır, 2020'ye kadar da sayının 1000'e ulaşması hedeflenmiştir (Institute Cultural Diplomacy: "Country Profiles: China"). Temmuz 2013 itibariyle 90'dan fazla ülkede ve bölgede 327 enstitü faaliyet göstermektedir (Confucius,2013).

Diğer ülkelerle iyi ilişkiler kurmak ve dünyada Çin dilinin ve kültürünün anlaşılmasını sağlamak amacıyla Çince öğretilmekte, ülkenin kültürü anlatılmakta ve değişim programları düzenlenmektedir (Lejli,2011: 6).

Konfüçyüs Enstitüleri'ne Çin hükümeti tarafından fon sağlanmaktadır, enstitülerin yönetimi "Hanban" (Chinese National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language) tarafından gerçekleştirilmektedir. Kar amacı gütmeyen bu kuruluşun idaresinde Devlet Konseyi Bakanları, Milli Eğitim Bakanı, Dış işleri Bakanının da içinde bulunduğu 12 bakan ve bununla birlikte çeşitli organizasyonların üyeleri yer almaktadır (Paradise,2009: 651). Hanban, öğretmenlerin yerleştirilmesinden, eğitim materyallerinin geliştirilmesinden ve dağıtılmasından, Çin içindeki ve dışındaki ortak kurumlarla enstitülerin arasındaki işbirliğini sağlamaktan sorumludur. Ayrıca yeni bir enstitünün kurulmasına yönelik başvuruları değerlendirmek, onaylamak ve onların faaliyetlerini denetlemek, nitelikli yönetimi sağlamak da Hanban'ın sorumlulukları arasında yer almaktadır (Hartig,2011: 59).

"Hanban program yöneticisine göre Konfüçyüs Enstitüleri'nin üç temel hedefi vardır: Bunlar Çinceyi öğretmek, kültürel değişimi desteklemek ve ticari faaliyetleri kolaylaştırmaktır" (Paradise,2009: 651). *"Enstitülerin asıl görevi çeşitli seviyelerde ve sebeplerle Çince eğitimi verme ve sergi, film gösterimi, okuma, konser ve edebiyat organizasyonları düzenleme olarak belirlenmiştir"* (Hartig,2011: 63). Bu amaçlara yönelik olarak enstitüler dünyanın her yerinde insanlara ilk olarak Çin dilini ve kültürünü öğrenme fırsatı sağlamaktadır. Temel hedef kitlesi Çin hakkında özel bir bilgi sahibi olmayan toplumlar olmakla birlikte, diğer katılımcı grubu Konfüçyüs Enstitüsü'ne ev sahipliği yapan üniversitenin Çin dilini öğrenmek isteyen öğrencileri oluşturmaktadır (McDowell,2008:7-16).

Enstitüler genellikle biri yabancı diğeri Çin kökenli olan iki akademik kurum arasında oluşturulmakta ve çoğunlukla üniversite kampüsünde yer almaktadır. İş ortaklığı niteliği taşıması sebebiyle yalnızca Çin diline ve kültürüne olan ilginin artması Konfüçyüs Enstitülerinin kurulmasında yeterli değildir. Ayrıca kurulum aşamasında ve gelişmesi için ev sahibi kurumun hem fiziksel hem de finansal olarak katkıda bulunma konusunda istekli olması gerektiği ifade edilmektedir. (Örneğin Japonya Sappora

Üniversitesi'ndeki Konfüçyüs Enstitüsü) (Lien ve Hoon Oh,2012: 4; Ardaiole,2013: 3). Bununla birlikte bazı yazarlara göre Konfüçyüs Enstitüleri'nin ortağı New York'taki Konfüçyüs Enstitü'sünde olduğu gibi üniversite dışında bir kurum da olabilmektedir (Paradise,2009: 652). *"Hepsi ortak özelliklere sahip olmasına ve Hanban'ın kurallarına ve gerekliliklerine uymayı taahhüt etmesine rağmen aralarında önemli farklılıklar vardır. Örneğin Waseda Üniversitesi'ndeki Konfüçyüs Enstitüsü araştırma merkezli iken, California Üniversitesi'ndeki enstitü daha çok sağlık ve tıp üzerine odaklanmıştır"* (Paradise,2009: 652-653).

Enstitülerin Çin için en büyük avantajı uluslararası üniversiteler ile işbirliği yapma olanağının sağlanmış olmasıdır. Böylece enstitülerin bulunduğu ev sahibi üniversitelerin güvenilirliğinden ve ününden faydalanma imkanı doğmaktadır. Ayrıca üniversiteler Konfüçyüs Enstitüleri'ne fiziksel olanaklar sağlayarak ve mali yardımda bulunarak bir anlamda Çin'in Kamu diplomasisi faaliyetlerini de finanse etmiş olmaktadır (Hartig,2011: 61). Kültürel değişime olanak sağlamanın yanında-bireysel düzeyde- Hanban tarafından yurt dışına gönderilen öğretmenler hem öğrenciler hem de bu kişiler için yararlı olmaktadır. Öğrenciler Çin dilini ve kültürünü öğrenirken öğretmenler de yabancı bir ülkede çalışma konusunda deneyim kazanmaktadır. Bu nedenle her iki taraf da diğer taraf ve onun kültürü hakkındaki düşüncelerini değerlendirme ve yeniden şekillendirme fırsatına sahip olmaktadır. Bu da Konfüçyüs Enstitü'lerinin etkili bir kamu diplomasisi aracı olarak en güçlü faktörünü oluşturmaktadır (Ardaiole,2013: 11).

2.2.3. Organizasyonlar

Çin kültürünün dünyaya tanıtılmasında kullanılan önemli bir araç da ülkede düzenlenen organizasyonlardır. Bu bağlamda Çin dünyada kendisinin görünürlüğünü arttıracak birtakım organizasyonlara ev sahipliği yapmıştır. Örneğin 1990'da "Asya Oyunları ve BM Uluslararası Kadınlar Konferansı" (Lejli,2011:6) Çin'de gerçekleşmiştir.

Uluslararası organizasyonlar arasında 2008 Olimpiyatlarının Çin'de düzenlenmesi ülkenin dışarıdaki imajına farklı bir etkide bulunmuştur. 8 Ağustos 2008 tarihinde gerçekleştirilen organizasyon dünyada eş zamanlı

olarak birçok seyirci tarafından izlenmiştir. Görkemli bir şekilde yapılan açılış seremonisi büyük yankı uyandırmıştır. Çin, ev sahipliğini yaptığı bu olimpiyat sayesinde spora ve sporcuya değer veren bir ülke imajı yaratmayı başarmıştır. Aynı zamanda Olimpiyat Komitesi bu fırsatı değerlendirerek dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen ziyaretçiler ve sporcularla dostluk kurmuştur. 51 altın, 21 gümüş ve 28 bronz madalya kazanan Pekin bu sayede yumuşak gücünü başarılı bir şekilde göstermiştir (Lee,2009: 13).

Çin'in uluslararası arenada görünürliğini arttıran uluslararası nitelikteki diğer bir organizasyon, ülkelerin ekonomik, bilimsel ve kültürel alanda meydana gelen son gelişmelerini sergilediği World Expo fuarının 2010 yılında Şanghai'da düzenlenmesi olmuştur (Institute Cultural Diplomacy, "Country Profiles: China"). Organizasyonda yaklaşık 246 ülke ve 70 milyon katılımcı yer almış, Çin yerel medyasına göre 55 trilyon dolar harcanarak en pahalı World Expo Fuarı gerçekleştirilmiştir (Stamp,2013).

World Expo 2010, 2008 Olimpiyatlarından sonra Çin'in dünya sahnesinde yeniden belirmesini sağlamıştır. Bu şekilde büyük bir organizasyona ev sahipliği yapma deneyimi ülkenin ekonomik, çevresel ve kültürel olarak tanınmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca Çin'in büyük gelişmeler kaydettiği fikri de dünyadaki diğer ülkelere gösterilmiş ve ticaretteki artış ve yatırımları vasıtasıyla da bu durum dünyaya yansıtılmıştır (Institute Cultural Diplomacy, "Country Profiles: China").

Uluslararası alanda gerçekleştirilen organizasyonların yanı sıra "Chinese Culture Weeks", "Chinese New Year "gibi Çin'in dışarıdaki imajına olumlu katkıda bulunmak, kültürüne uluslararası alanda destek sağlamak ve dışarıdaki Çinliler ile yabancı ülke vatandaşları arasında daha sağlam ilişkiler kurmak amacıyla daha küçük faaliyetler de gerçekleştirilmektedir (Lejli,2011: 6; Institute Cultural Diplomacy, "Country Profiles: China").

2.2.4. Üniversiteler ve Değişim Programları

Çin'in kamu diplomasisi stratejisinin önemli bir bölümünü de eğitim faaliyetleri oluşturmaktadır. Nitekim ülkede hükümet yetkilileri on yıl içerisinde ülkedeki üniversitelerin dünyadaki en iyi üniversitelerle rakip olabilecek seviyeye gelmesini istediklerini belirtmiştir ve bu amaca yönelik

yatırım yapmaya başlamıştır. Eğitim faaliyetlerini geliştirmek için özellikle iki alanda yatırım yapılması gerektiğinden söz edilmiştir. İlk olarak donanımın güçlendirilmesi amaçlanmış ve Batı'daki üniversitelere eş değer ölçüde araştırma kolaylıkları sağlanmıştır. Diğeri ise -genellikle Çinli olmakla birlikte-özellikle alanında iyi olan akademisyenlerin ülke içindeki üniversitelerde faaliyetlerini devam ettirmesi için teşvik edilmesi olmuştur. Örneğin, bilgisayar uzmanı olan Chi-chih Yao 2004 yılında ABD'deki Princeton Üniversitesi' den Pekin Üniversitesi'ne getirilmiştir (Hunter,2011: 11).

Eğitim faaliyetlerinin kamu diplomasisindeki yerinin önemli bir kısmını da kişisel düzeyde gerçekleştirilen aktiviteler oluşturmaktadır. Çin hükümetinin de desteğiyle her yıl çok sayıda öğrenci başka ülkelere gitmekte ve ülkeye eğitim görmek amacıyla çok sayıda öğrenci gelmektedir. Örneğin "UNESCO'nun ortak sponsorluğu ile birlikte lisans ve lisans sonrası eğitim için Çin Eğitim Bakanlığı tarafından 25 üniversite bursu sağlanmıştır. Bu burslar daha çok Afrika, Asya ve Arap ülkelerinden bazılarının yararına kullanılmaktadır" (Institute Cultural Diplomacy, "Country Profiles: China"). Genel olarak 1992'de sadece 6.540 Çinli öğrenci yurt dışında eğitim görürken bu rakam 2002'de 125.179'a yükselmiştir. 2006 yılında dışarıda eğitim gören Çinli öğrenci sayısı 1 milyonu geçmiştir (Rawnsley,2009: 288; Jong Lee,2009:3). Sadece 2011 yılı içerisinde ise yaklaşık 340.000 öğrenci yurt dışında eğitim almıştır. Ayrıca Addis Ababa Eylem Planı'nın bir parçası olarak mesleki eğitim programları da desteklenmektedir.

Değişim programları yalnızca öğrencilerle sınırlı olarak bırakılmamış aynı zamanda politik eğitim için yabancı hükümet görevlilerine ve medya eğitimi için de yabancı haber muhabirlerine destek sağlanmıştır (Zheng,2009: 4). Özellikle Afrika'dan ve Güney Asya'dan gelecek liderler ve diplomatik görevliler için toplantılar düzenlenmiştir (Jong Lee,2009: 3).

"Çin'de değişim programlarının gerçekleştirildiği bir diğer alan ise sanattır. İlk "*Çin Orkestra Değişimi*" Aralık 1973 tarihinde Fildelfiya Orkestrası Pekin'e ve Şanghai'a seyahat gerçekleştirdiğinde olmuştur. Müziğin fikirlerin ve kültürlerin değişimini kolaylaştırması amaçlanmıştır. Diğer önemli gelişme 2010 yılında orkestraların yumuşak güç aracı olarak kullanılabileceği

fikri ortaya çıkması olmuştur. Çin'in Jade orkestrası Amerika'da belirli bir bölgede yaşayan yerli insanlara konser vermesi için davet edilmiştir. Bu konser aracılığıyla Amerika'nın yerli halk kültürü arasında Çin geleneksel halk kültürünün tanınması ve anlaşılması amaçlanmıştır" (Lejli,2011).

Özellikle evrensel müzik dilinin anlaşılmasının karşılıklı anlaşılmayı ve iki taraflı kabulü kolaylaştıracağı fikriyle hareket eden Çin, bu alandaki faaliyetlerini yakın dönemde de devam ettirmektedir.

2.3. Çin'in Afrika'ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

2.3.1. Tarihi Süreç İçinde Çin-Afrika İlişkileri

Çin-Afrika ilişkilerinin başlangıcı ve dolaylı yoldan malların değişimi (M.Ö.) ikinci yüz yıla dayanmaktadır. Bu dönemde yaşayan kraliçe Kleopatra'nın Çin ipeğinden yapılmış elbiseler giydiği söylenmektedir. Ancak Tang Hanedanlığı döneminde (M.S. 618-M.S.907) malların değişimi Afrika'nın doğu kıyıları boyunca gerçekleşmiştir. 10.ve 13. yüzyıllar arasında Song Hanedanlığı döneminde malların değişimi ile ilgili önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ancak Çin'in söz konusu kıta ile olan ilişkilerinde en önemli zaman dilimi 14. yüzyıl ve sonrası olmuştur. Ming Hanedanlığı'nın önemli denizcisi Zheng He, Afrika'nın doğu kıyıları boyunca bir sefer düzenlemiş ve bugün Kenya, Somali ve Madagaskar olarak bilinen yerleri ziyaret etmiştir. Buna karşılık birkaç Afrika ülkesinden elçiler de Çin'e ziyarette bulunmuştur. Daha sonra sömürgeci devletlerin istilası nedeniyle iki taraf arasındaki dostça ilişkiler uzun bir süre askıya alınmıştır (Minghui,2013; Greste,2010).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Çin-Afrika ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır. 1950'lerin sonundan 1970'lere kadar Çin'in dış politikada *"Afrika'ya yönelik başlıca iki hedefi olmuştur. Bu dönemde daha çok politik hedeflerini gerçekleştirme üzerine yoğunlaşan Çin, tek yasal ülke olarak tanınma ve Afrika'da o dönemde yeni bağımsızlığını kazanan ülkelerin desteğinin Tayvan'dan çekilmesini sağlama amaçları doğrultusunda kıta ile ilişkilerini sürdürmüştür"* (Hughes,2006). Afrika ülkelerinin desteğini Tayvan'dan çekmesini sağlamak ve BM kendisine destek sağlayabilmek amacıyla yapacağı yardımları araç olarak kullanmıştır (Haifang,2010: 53). Afrika'daki ülkeler de bağımsızlıklarını yeni kazanmaları sebebiyle Çin ile

olan ilişkilerinde politik gelişmeler üzerine odaklanmış ve taraflar arasındaki ilişkide emperyalizme ve kolonyalizme karşı politik destek sağlamak amaçlanmıştır (Chun,2012: 11).

1955 yılında düzenlenen Bandung Konferansı'nda Afrika'da ve Asya'da yer alan ülkelerin emperyalizmin ve kolonyalizmin tarihi kalıntılarından kurtulabilmek için birbirleriyle işbirliği yapmaları gerektiğine işaret edilmiştir. Bu amaçla başlatılan girişimler Çin ile resmi ilişkilerin kurulmasına zemin hazırlamıştır (Haifang,2010: 54). Bu konferansın ardından "*Çin Yardımlarının Beş İlkesi*" altında Çin, "*karşılıklı olarak egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygı, karşılıklı saldırmazlık, iç işlerine karışmama, eşitlik ve karşılıklı fayda, barış içinde bir arada yaşama*" ilkelerine bağlı kalarak 1956 yılından itibaren Afrika ülkelerine tarım, tekstil, enerji, ulaşım gibi çeşitli alanlarda yardım faaliyetlerinde bulunmaya başlamıştır (Liang,2012: 40; Haifang,2010: 55). Bu beş ilke daha sonra 15 Ocak 1964 tarihinde Başkan Zhou Enlai'nin Afrika ülkelerini ziyareti sırasında Çin'in "*Ekonomik ve Teknik Yardımının Sekiz İlkesi*" başlığı altında değiştirilmiştir. Ek maddelerde, yapılan teknik yardımların yerel imkanlar oluşturmasından, ekonomik işbirliğinin tarafların kendine olan güvenini desteklemesi gerektiğinden söz edilmiş ve yardımların herhangi bir ekonomik ya da politik şarta bağlanmamasının yardım edilecek hükümete saygı duyulması anlamına geldiği vurgulanmıştır. Böylece 1965 yılına kadar 38 Afrika ülkesinden 17'si Çin'i tanımıştır. Ancak Afrika ülkelerini Tayvan'dan uzaklaştırmaya yönelik faaliyetler 1966 yılında "*Kültür Devrimi*"nin başlamasıyla yarım kalmıştır (Haifang,2010: 55).

1970'lerin başında Afrika ülkeleri ile ilişkileri güçlendirebilmek için Çin, daha sert politikalar izlemeye başlamıştır. Kitadaki ülkelere daha fazla yardım yapmış, özgürlük hareketleri desteklemiş ve BM'de Afrika ülkelerinin ve Üçüncü Dünya'nın faaliyetleri yararına aktif diplomasi stratejisi izlemiştir (Haifang,2010: 55). Bunun sonucunda 1970'li yılların başı itibariyle Çin'i tanıyan Afrika ülkelerinin sayısı 37'ye yükselmiş ve Çin önemli politik kazanımlar elde etmiştir. Bu bağlamda 1971 yılında Çin'in BM'de yer almasında 26 Afrikalı devletin desteği önemli bir rol oynamıştır (Haroz,2011: 67).

1976'da Mao Zedong'un ölümünden sonra Çin'in Afrika'ya yönelik politikası Deng Xiaoping'in ekonomik reformları doğrultusunda değişmiştir. 1970'lerin sonunda bol sermayeye ve kalkınma deneyimi olan Batı'ya yüzünü çevirmiş, ancak Çin'in Afrika'ya olan ilgisi bu dönemde de devam etmiştir. *"Bu dönemde taraflar arasındaki ilişkilerde ideoloji unsuru zamanla azalırken ekonomik ilişkiler daha önemli rol oynamaya başlamıştır."* Çin'in *"Açık kapı politikası"²* uygulamaya başladığı dönemde bağımsızlığını kazanan Afrika ülkelerinin ekonomik bağımsızlık arayışı taraflar arasında eşitlik temelinde işbirliğinin gelişmesini sağlamıştır. Bu nedenle planlı ekonomiden pazar ekonomisine geçiş yoksul ülkelere yapılan kalkınma yardımlarında da değişikliğe neden olmuştur (Liang,2012: 40). *"Çin-Afrika Ekonomik ve Teknik İşbirliği"* çerçevesinde *"eşitlik, karşılıklı fayda, pratik sonuçlar elde etme ve ortak kalkınma anlayışı"* olmak üzere dört ilke ilan edilmiştir (Chun,2012: 11). Bu ilkeler ile söz konusu bölgede yer alan ülkelerin ekonomik olarak gelişebilmesi Çin'in herhangi bir şart öne sürmeden yardım etmek için istekli olduğunu bildirilmiştir (van de Looy,2006: 5). 1981 yılında ilk Çinli ticari iş birlikleri Afrika'da yer almaya başlamıştır. 1980'li yıllar boyunca Çin tarafından 200'den fazla alt yapı projesi desteklenmiştir (Haroz,2011: 67). Soğuk Savaş yıllarında inşa edilen ve Zambiya'yı Tanzanya'ya bağlayan Tazara demiryolu Çin yardımlarının o dönemdeki en belirgin örneği olmuştur (Africa Research Institute,"Between Extremes"; Chun,2012: 11). Yardımların temelinde ülkelerin kendi kalkınmalarını sağlayabilecek düzeye getirilmesi fikri benimsenmiş, bu doğrultuda Çin'in Afrika Kıtası'na yaptığı yardımlar teknoloji transferi ve gerekli materyallerin sağlanması ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca bölgede gerçekleştirilecek projelerin ve programların sürdürülebilirliği açısından yardım edilecek ülkeler ve haklarıyla yakın dayanışma içinde olunması Çin yardımlarının en önemli unsuru olmuştur (Haifang,2010: 56-57).

1990'lı yıllarda Afrika ülkelerinde demokratikleşme ve liberal ekonomi süreci Dünya Bankası ve IMF'nin gözetimi altında hızlanmıştır. Finans yönetiminde devletin etkisi azalmış ve bölge ekonomisinin canlandırılması konusunda pazar güçlerine daha fazla özgürlük tanınmıştır. Her alanda meydana gelen

---

² Bakınız: Shang, Jin Wei,(1995); "The Open Door Policy and China's Rapid Growth. Evidence from City Level-Data", <http://www.nber.org/chapters/c8545.pdf>.

özelleşme ve liberalleşme ile birlikte Çin hükümeti de Kıta'ya yönelik politikasında değişiklik yapmıştır. Soğuk Savaş sonrasında Batı'nın artan politik baskıları nedeniyle de dikkatini tekrar Afrika üzerine yoğunlaştırmıştır (Chun,2013). Geleneksel işbirliğinin ötesinde, bundan sonra yapılacak kalkınma yardımlarında Afrika'daki özel sektörü canlandırma hedef alınmıştır (Haifang,2010: 57). 1979-1990 arasında Afrika pazarlarında daha çok hükümet destekli yerel girişimciler yer alırken, 1990 sonrası Çin'in bölgeye yönelik artan yatırımları ile birlikte elektronik, telekomünikasyon ve ulaşım gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren Çin kökenli girişimcilerin sayısında da artış meydana gelmiştir (Chun,2009: 11-12).

1999 yılında Çin, doğal kaynaklara ulaşmak ve yerel şirketlerin uluslararası pazarda rekabet edebilir seviyeye gelebilmesini sağlamak için "*Dışarıya Açılma* " projesi başlatmıştır. Bu dönemde yurt dışına yapılan yardımlardan ve yatırımlardan endüstriyel büyümeyi desteklemek için faydalanılmıştır (Africa Research Institute, "Between Extremes"). 2000'den itibaren hem hükümet politikalarının hem de yöneticilerinin kolaylaştırıcı etkisi ile birlikte Çin'e yapılan yatırımlarda hızlı bir yükseliş meydana gelmiştir. 21. yüzyılda taraflar arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla Çin-Afrika Forumu'nun (FOCAC) kurulmasıyla birlikte Çin, Afrika politikasını zamanla geliştirmiştir (Chun,2013).

FOCAC, Çin hükümetinin Afrika ile olan politik, ekonomik ve diplomatik bağlarının güçlendirmeye yönelik arayışının devamı niteliğindedir ve Çin ile Afrika arasında ekonomik işbirliğini arttırmak amacıyla yeni politik ve ekonomik düzen oluşturmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır (Centre for Chinese Studies:" FOCAC"). İlk FOCAC toplantısı 2000 yılında Pekin'de düzenlenmiştir. Yapılan toplantıda Çin- Afrika arasındaki ticareti ve yatırımları arttırma, Çin şirketlerini Afrika'ya yatırım yapmaları konusunda teşvik etme, Afrika ülkelerinin Çin'e olan borcunu silme ve bölgeye yapılacak kalkınma yardımlarını arttırma konularında anlaşmaya varılmıştır (Centre for Chinese Studies:" FOCAC": Chun,2012: 14). İlk toplantının ardından FOCAC II Aralık 2003 tarihinde Addis Ababa-Etiyopya'da düzenlenmiştir. Toplantı daha çok politik işbirliği ve sosyo-ekonomik kalkınma üzerine odaklanmıştır. Çin yetkilileri Afrikalı ihracatçılara Çin pazarlarını açma ve Afrika'dan ihrac

edilen bazı ürünler için vergi muafiyeti uygulama konularında taahhütte bulunmuştur. Altyapı, yatırım, özel ekonomik bölgeler oluşturma ve tarım konuları üzerinde ekonomik işbirliğini attırmak amacıyla çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır (Centre for Chinese Studies:“ FOCAC”).

Çin- Afrika ilişkilerinin belirli bir çerçeveye içinde tanımlanması 2006 yılında devlet ve hükümet başkanları düzeyinde gerçekleştirilen FOCAC toplantısında olmuştur. İşbirliğinin temelinde dört ilkenin yer aldığından söz edilmiştir (Chun,2012: 13):

- Dürüstlük, dostluk ve eşitlik (Politik boyut)
- Karşılıklı fayda, karşılıklı münasebet ve ortak refah (Ekonomik boyut)
- Karşılıklı destek ve yakın işbirliği (Uluslararası boyut)
- Birbirini tanıma ve ortak kalkınma arayışı (Kültürel boyut)

Pekin’de gerçekleştirilen üçüncü toplantının ardından 2009 yılında Mısır’da IV. FOCAC toplantısı düzenlenmiştir. Daha önce düzenlenen forumlarda olduğu gibi Çin-Afrika ilişkilerini geliştirmek amacıyla Afrika’ya yol, toplantı merkezi gibi altyapı yardımlarının sağlanması üzerinde durulmuştur (Centre for Chinese Studies:“ FOCAC”). 2012 yılında beşincisi gerçekleştirilen toplantının açılış konuşmasında Çin lideri Hu Jintao, taraflar arasında ekonomik işbirliğini geliştirmenin yanı sıra kişisel düzeyde dostluk inşa etmeye ve Afrika’daki barışı ve istikrarı desteklemeye yönelik faaliyetlerin arttırılacağından da bahsetmiştir (chinaafricablog,“ Why African Countries”).

İki taraf arasındaki kültürel ilişkileri geliştirme konusuna önem verilmekle birlikte, özellikle 1990’lardan sonra Çin’in Afrika’ya yönelik politikasının temelinde ekonomi yer almıştır (Alden ve Alves,2008: 54). Yükselişe bağlı olarak enerji kaynaklarına olan ihtiyacın artması ülke politikasının da bu doğrultuda şekillenmesinde etkili olmuştur (Ojakorotu ve Whetho,2008: 37).

2.3.2. Çin’in Afrika’daki Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

2.3.2.1. Ekonomik Destek Sağlanması

Çin’in Afrika’daki yumuşak gücünü arttıran unsurlar arasında ticaret ve yatırım gibi ekonomik faaliyetler yer almaktadır. Kıta’da ekonomik faaliyetler

çerçevesinde gerçekleştirilen kamu diplomasisi uygulamaları bizzat Çin hükümeti ya da hükümet tarafından desteklenen işletmelerce yürütülmektedir (Nuutinen,2012: 9).

Çin'in Afrika ile olan ekonomik işbirliği özellikle 1980'li yıllardan sonra gelişmiştir. Afrika ülkelerinin bağımsızlığını kazanarak ekonomik bağımsızlık arayışına girdiği ve Çin'in "Açık Kapı Politikası"nı benimsediği dönemin birbirine denk gelmesi eşitlik temeline dayanan ve karşılıklı fayda sağlayan ekonomik işbirliğinin oluşumuna zemin hazırlamıştır (Liang,2012: 60-61). "1980'lerin sonu itibariyle 40'tan fazla Afrika ülkesi Çin hükümeti ile 2000'den fazla çalışanı kapsayan 2000'in üzerinde proje ve işçi sözleşmesi imzalamıştır" (Liang,2012: 61). 1990'lı yıllar sonrası Çin-Afrika ilişkilerinde yeni dönemin başlangıcı olmuştur. İlk defa bu dönemde kredi ve yardımlar Afrika'ya düzenli bir şekilde gönderilmiştir (Liang,2012: 61). 1995-2012 yılları arasında ticari ilişkilerde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Afrika'nın en fakir 25 ülkesinin ihraç ettiği ürünler için vergi uygulanmaması, bölge ülkelerinin iç sanayilerini korumak için anlaşmalar yapılması gibi uygulamaların karşı tarafta yarattığı güvenin de etkisiyle toplam ticaret hacmi %26'ya kadar yükselmiştir (Kurlantzick,2006: 3; Global Trade Information Services: "Africa-China Trading Relationship"). Günümüzde de Çin-Afrika arasındaki tamamlayıcı ticari ilişki iki tarafın birbirine olan ihtiyacı ile güçlenmeye devam etmektedir. "Afrika'nın zengin kaynakları Çin' in büyümeyi devam ettirebilmesi için gerekli iken, Afrika da ihtiyacı olduğu malları söz konusu ülkeden karşılamaktadır" (Marafa,2009: 19). Dolayısıyla Çin'in yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda kıta ile ilişkide bulunmaması, karşı tarafın da ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunacak şekilde ticari ilişki geliştirmesi Afrika hükümetleri ve halkları tarafından olumlu karşılanmasını sağlamaktadır.

Çin, özel şirketlerini finanse ederek, ev sahibi ülkelerdeki kamu ve özel işbirliklerini destekleyerek Kıta'daki yumuşak gücünü arttırmıştır. 1998 yılında Çin hükümeti ve şirketleri yurtdışında "Dışarı Açılma " politikası çerçevesinde sanayi ve ticaret bölgeleri kurmaya başlamış, 2000'li yıllardan itibaren ise "Özel Ekonomik Bölgeler" Afrika'da Çin yumuşak gücünün dağıtılmasında kamu diplomasisi aracı olarak kullanılmıştır (Kim,2013: 9;

Brautigam ve Tang,2011: 70). 2006 yılında da başta Çin'in başarılarını geliştirmekte olan ülkelere aktarmak üzere Afrika'nın kalkınmasını sağlamak amacıyla çeşitli bölgelerde özel ekonomik alanların kurulması için karar alınmıştır (Brautigam ve Tang,2011: 71). Dünya çapında 50 ekonomik ve ticari bölge oluşturulacağı bildirilmiş ve kurulacak olan özel ekonomik alanların her beşinden üçünün Afrika'da olacağı taahhüt edilmiştir (Brautigam ve Xiaoyang,2011: 30). Çin Ticaret Bakanlığı küresel girişimler başlatma adı altında yedi Afrika bölgesinin yapımı için özel fon sağlamayı kabul etmiştir. Kasım 2009 tarihi itibarıyla Zambiya, Mısır, Etiyopya, Nijerya, Morityus ve Cezayir'de özel ekonomik bölgelerin yapımına başlanmıştır. Etiyopya ve Morityus'taki bölgeler tamamen Çin'e ait iken diğerleri işbirliği niteliğinde kurulmuştur (Brautigam ve Tang,2011: 73; Brautigam ve Xiaoyang,2011: 31).

Çin'in desteğiyle Afrika'da kurulan özel ekonomik bölgeler öncelikle ülkelerin sanayi kapasitelerini desteklemeye katkıda bulunmuştur. Ekonomik gelişmeyi sağlayan itici güç olma özelliği sayesinde de Afrika'daki birçok devleti etkilemiştir. Bu tür oluşumların ekonomik kalkınmaya, teknoloji transferine ve iş imkanı yaratmaya olanak sağlayacağı inancı Çin'in Afrika devletleri üzerindeki yumuşak gücünün artmasında etkili olmuştur. (Kim,2013: 26). Nitekim ekonomik bölgelerin yapım aşamasında ev sahipliği yapan ülkelerin vatandaşlarına istihdam olanağı sağlanmıştır. Özellikle yüksek seviyede bilgi paylaşımına ve yerel idarecilerin eğitimine önem verilmiştir. Söz konusu faktörlerle birlikte sınırlı da olsa teknoloji transferi gerçekleştirilmesi ve Afrika'daki ülkelerin kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunması sayesinde Çin, bölge halkaları düzeyinde olumlu etki bırakmayı başarmıştır (Brautigam ve Tang,2011: 91).

Ekonomik faaliyetlerin Çin'in Afrika'daki nüfuzunu güçlendiren bir diğer unsur bölgeye yapılan yatırımlar olmuştur. Özellikle Batılı devletler tarafından yapılan yatırımlar daha çok belirli koşullara bağlanan yardımlar şeklinde gerçekleştirilirken Çin, bölge ekonomisine stratejik yatırımlarda bulunmuştur. Ayrıca yatırımların düşük maliyetle ve uzun vadeli olarak bölgeye gelmesini sağlamıştır (Kaplinsky ve Morris,2008: 7). Böylece Afrika'ya stratejik ticaret ve yatırım konusunda destek olmuş, aynı zamanda

onlara ekonomik büyüme ve kalkınma için kendi politikalarını izleme konusunda şans vermiştir. Kendi ekonomisini aşamalı olarak açmış ve böylece Afrikalı hükümetlere yeni bir ilişki modeli teklif etmiştir (Marafa,2009: 11). Hükümet politikası çerçevesinde 2012 yılı içerisinde Afrika ülkelerine 40 milyar dolardan fazla yatırım yapmış ve gelecek üç yıl içerisinde de 20 milyar dolar yardımda bulunacağını taahhüt etmiştir (Besliu,2013). Bölgeye yapılan yatırımların çoğu Çin hükümetinin desteğini alan işbirlikleri tarafından gerçekleştirilmekle birlikte özellikle "Dışa Açılım" politikasının ardından özel sektörün de bu konudaki faaliyetlerinde artış yaşanmıştır (Douglas,2012). 2005 yılından beri Çin'in Afrika'daki yatırımları 30 kat artmış ve bu yatırımlar Kıta'daki 50 ülkede 2000 firma arasında gerçekleştirilmiştir (Shan,2013).

Çin yatırımlarını Afrika'ya çeken temel nedenin zengin doğal kaynaklar olduğu düşünülse de, bu durum farklı nedenleri de içinde barındırmaktadır. *"Hizmet almamış bölgelere ulaşım imkanı, ucuz ve bol iş gücü, altyapıya yatırım yapma fırsatı ve diğer hükümetlerle ve yerli firmalarla iş birliği imkanı doğması"* Çin için bu bölgeye yatırım yapmayı çekici hale getirmektedir (Marafa,2009: 13). Ayrıca birçok devletin riskli gördüğü altyapı gibi alanlara yatırım yapması ve Afrika'nın kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunması bölge hükümetlerini Çin hakkında olumlu düşünmeye sevk etmektedir. Nitekim bu zaman kadar gerçekleştirilen alt yapı projelerinin birçoğunun *"yollar, demiryolları, doğalgaz boru hatları, barajlar, hükümet binaları ve sarayları"* gibi Çin'in bölgede görünürlüğünü arttıracak nitelikte olmasına özen gösterilmiştir (Kaplinsky ve Morris,2008: 7). *"Politik çevrede Çin yatırımlarına karşı olumlu bir tutum sergilenmesinin diğer faktörü de ev sahibi ekonomilerde ulus ötesi Çin şirketlerine yardım eden ve özellikle onlara rehberlik yapmayı amaçlayan kurumların kurulması olmuştur. Örneğin Zambiya'daki Çin elçiliğinin Ekonomik Konsey Ofisi saygın projelere yapılan kalkınma yardımları ile Çin'e karşı olumlu imajın şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır"* (Kragelund,2010: 214). Uzun vadeli projelerin bölge kalkınmasına sağladığı fayda ve istikrarlı ticaret ortaklığını koruma yanında yerel ekonomiyi desteklemesi ve faaliyet gösterecek olan firmaların da işçi kiralayarak istihdam olanağı yaratması bölge halklarının desteğini kazanmada etkili olmaktadır (Besliu,2013).

2.3.2.2.Dış Yardımlar

Devletlerin gerçekleştirdiği yardımların sebepleri farklılık gösterse de dış yardımlar bütün devletler açısından önemli bir dış politika aracı olma niteliği taşımaktadır. Çin de başta " *'Tek Çin' politikasını desteklemek olmak üzere, kendi ekonomik çıkarlarını korumak, sorumluluk sahibi önemli bir devlet olduğunu yansıtmak*" gibi amaçlarla Afrika'ya ve çeşitli bölgelere yardımda bulunmuştur (Brautigam,2008:7).

Çin Afrika'ya olan yardımlarını insani sebeplerden daha çok politik ve stratejik hedefleri doğrultusunda gerçekleştirmiş, bu nedenle iç politikada meydana gelen değişimlerin gerçekleştirilen yardımlar üzerinde doğrudan etkisi olmuştur (Kurlantzick,2006:2; Brautigam,2008:7). Maoist dönemde (1960-76) bölgedeki bağımsızlık hareketleri desteklenmekle birlikte Çin'in Güney Afrika'ya ilk resmi yardımı Gine'ye verilen faizsiz krediler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu gelişmenin ardından 1964 yılında Çin Başkanı Zhou Enlai Afrika'yı ziyaret etmiş ve Çin yardımlarının düzenlenmesine ve dağıtılmasına ilişkin sekiz ilkeden bahsetmiştir. *"Eşitlik ve karşılıklı fayda ilkelerinin gözetileceği, yardımların hiçbir koşul içermeyeceği ve yardım alacak ülkenin egemenliğine saygı duyulacağı, faizsiz veya düşük faizli kredilerin geri ödenmesi konusunda alıcı ülkeye mümkün olduğunca uzun vade sağlanması, ülkeleri Çin'e bağımlı hale getirmek için değil kendilerine yetecek duruma gelmelerini desteklemek için yardımda bulunulacağı, yardım alacak ülkelerin gelirlerini arttırabilmeleri ve sermaye biriktirebilmeleri için çabuk sonuç veren projelere yatırım yapılacağı, Çin'in uluslararası pazar fiyatlarında en iyi araç-gereç sunacağı"* bu ilkeler arasında yer almıştır. 1971 yılına gelindiğinde Çin 16 Afrika ülkesi tarafından tanınmış ve Tayvan'ı tanımaktan vazgeçen ülkeler için yardımlar bir ödül olarak kullanılmıştır (Brautigam,2008:9).

1977-1989 yılları arasında pazar ekonomisine geçiş sürecinde birçok bakanlık, eyalet ve büyük belediyeler hükümet tarafından onaylanan yardım faaliyetlerini yerine getirmek amacıyla ofisler kurmuş, 1980'lerdeki reformlarla bu ofisler hükümete ait işbirliği haline gelmiştir (Brautigam,2008: 10). Bu sayede yalnızca üst düzey hükümet yetkilileri arasında değil, işbirliği niteliğindeki kuruluşlar vasıtasıyla da yardım

faaliyetlerinde bulunma imkanı doğmuş ve yardımların ulaşacağı alanda genişleme olmuştur. *"1982'de Afrika'ya ziyarette bulunan Başkanı Zhao Ziyang da bu duruma ilişkin olarak Çin yardımlarında işbirliğini ön çıkaran 'şekilde çeşitlilik' ilkesini eklediğini bildirmiştir"* (Brautigam,2008: 10).

Çin'in 1960'lı yıllarda yardım politikası daha çok politik nedenlerden etkilenirken 1977 ile başlayan reform döneminde ekonomik etkenler ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte *"Afrikalı ulusları emperyalist güçleri bertaraf etme konusunda ikna etme ve onları bu konuda destekleme"* gibi stratejik amaçlar da yardım projelerinin şekillenmesinde etkili olmuştur (Liu, Zhong ve Thompson,2011: 3-4). 1990'lı yıllara gelindiğinde ise yardım politikası üzerinde birçok faktörün birlikte etkisi olmuştur. Ülkede artan yabancı rezervler ve "Tiyananmen Meydanı" olayı sonucunda Tayvan'ın tekrar diplomatik olarak tanınma çabaları ve bu konuda bir ölçüde başarılı olması Çin'in yardımlarını arttırma kararı almasında etkili olmuştur (Brautigam,2008: 11). Ancak söz konusu dönemde yardım politikalarıyla ilgili iki önemli sorunla da karşılaşmıştır. *"Birçok projenin Afrika'da yerel hükümetlere teslim edildikten sonra başarısız olması ve bu nedenle Çin'in kıt kaynaklarının israfı ülkenin gelişmesi ve modernizasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Çin bölgedeki önemli projeler için kendi modernizasyonunu büyük ölçüde feda etmiştir"* (Liu, Zhong ve Thompson,2011: 4). Söz konusu sorunların ve ülkedeki enerji sıkıntısının üretimde aksamalara neden olmasını engellemek amacıyla Çin yetkilileri harekete geçmiştir. Daha çok ekonomik temelli reformlar gerçekleştirilmiştir. Çin şirketlerine daha fazla karar alma ve özgürlük hakkı tanınmış, kendi karlarından ve zararlarından sorumlu bağımsız şirketler olarak işlemelerine izin verilmiştir (Liu, Zhong ve Thompson,2011: 5). Bu doğrultuda Çin hükümeti devlete ait bankaları ticari ilkelere göre hareket etmeleri ve hükümet politikalarını yerine getirmeleri için ayırmıştır: Çin Kalkınma Bankası, Çin İthalat ve İhracat Bankası, Çin Tarım Bankası. Bu bankalar vasıtasıyla ülke içinde ve yurt dışında tarım, sanayi ve altyapı alanındaki gelişmelere katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Ayrıca söz konusu bankalar tarafından gerçekleştirilmesi planlanan imtiyazlı kredi ve bağış projeleri olmak üzere yeni yardım araçları belirlenmiştir (Brautigam,2008: 11).

Çin’de zaman içerisinde yaşanan gelişmeler hem yardımların amacında hem de yardım araçlarında farklılığa ve çeşitliğe neden olmuştur. Gelişen ekonomi ile birlikte Çin ekonomik yardımlarını arttırmış ve hangi yardım aracını kullanacağını Afrika’da bölge ülkelerin durumuna göre belirlemiştir. Ekonomik ve sosyal nitelikteki yardımlar başta olmak üzere eğitim ve kültür gibi çeşitli alanlarda da yardım faaliyetlerinde bulunulmuştur.

Ekonomik yardımlar adı altında 1995 yılına kadar bağışlar ve faizsiz krediler Çin’in Afrika’daki önemli yardım araçları olmuştur. Eximbank tarafından verilen imtiyazlı krediler resmi yardım projelerinin finansmanı için kullanılmıştır. Bu bağlamda 2005 yılı sonu itibariyle 55 proje için 800 milyon dolar yatırım yapılmış, bu rakam iki yıl sonra 87 projeye ve 1,5 trilyon dolara yükselmiştir. Ayrıca Çinli ihracatçılara dış satımın finansmanı konusunda kısa dönemli krediler sağlanırken Çin’den mal ithalatı yapacak ülkelere de bu ihracatların sorunsuz gerçekleşebilmesi amacıyla uzun dönemli krediler verilmiştir (Brautigam,2011:206). Eximbank’ın yanı sıra Çin Kalkınma Bankası aracılığıyla da Afrika’da çeşitli projeler desteklenmiştir. 2007 yılında yapılan açıklamaya göre 30 projenin finansmanı için 1 trilyon dolar harcanmıştır. Aralık 2010 tarihinde ise banka yetkilileri Afrika’daki projelerin sürdürülebilmesi için 10 trilyon dolar bütçe ayrıldığı yönünde açıklama yapmıştır. Bu bütçenin 5,6 trilyon dolarının 30 Afrika ülkesinde 35 projenin yürütülmesinde kullanıldığı açıklanmıştır (Brautigam,2011: 206-307). Çin’in yeni lideri Xi Jinping de 2013 yılında Afrika ülkelerine gerçekleştirdiği ziyaretler sırasında bölge ülkelerine 20 trilyon dolar finansman sağlama yönünde taahhütte bulunmuştur (Sun,2013).Sağlanan çeşitli kredilerin yanında 2000 yılından itibaren vadesi dolan borçların silinmesine yönelik girişimlerde bulunulmuştur. İptal edilen 3,76 trilyon dolar tutarındaki 2,79 trilyon doları Afrika ülkeleri bazında gerçekleştirilmiştir (Brautigam,2011: 205). Borçların silinmesine yönelik uygulamaların başlamasının ardından 2003 yılında Addis Ababa’da düzenlenen Zirve’de Başkan Hu Jintao tarafından Afrika ülkelerinden az gelişmiş ülkelere yapılan ihracatta vergi uygulanmayacağı sözü verilmiştir. Başta 190 ürün için geçerli olan bu uygulama 2006 Pekin Zirvesi’nin ardından 440 ürün için geçerli hale gelmiştir (Brautigam,2008: 18).

Ekonomik yardımların dışında Çin altyapı, sağlık ve eğitim gibi alanlarda yardım faaliyetlerine devam etmiştir. Özellikle binaların onarılması ve inşasını kapsayan "*tesis projelerine*" ve teknik eğitim ve yardımı içeren "*işbirliği projelerine*" önem vermiştir. Bu çerçevede "*2005 yılında Afrika'da 26 tesis ve 36 tane de işbirliği projesine yardım edilmiştir*" (Brautigam,2008: 15-16). Cezayir'e "*nükleer reaktör tedarik edilmesi, Etiyopya'ya ve Cibuti'ye modern telekomünikasyon sisteminin kurulması, Sierra Leone'a ve Liberya'ya yollar ve otellerin yapılması*" gibi projeler desteklenmiştir (Kurlantzick,2006: 4; Alden,2005: 151). Altyapı yardımlarının yanı sıra Çin, Afrika'yı sağlık ekipleri ile de önemli ölçüde desteklemiştir. "*1964'te Cezayir'e ilk sağlık ekiplerinin gönderilmesiyle başlayan sağlık diplomasisi*", bu tarihten sonra da devam etmiştir. 15.000 doktor ve sağlık personeli 47'den fazla Afrika ülkesine gönderilmiş ve yaklaşık 180 milyon hasta tedavi edilmiştir (Uchehara,2009:106). 2007 yılında her birinde ortalama 25 doktor ve hemşirenin yer aldığı 48 sağlık ekibi dünya çapında 47 ülkede hizmet vermiştir (Brautigam,2008: 16). Ayrıca Afrika ülkelerine bedava ilaç yardımı yapılmış ve özellikle sıtma ve HIV/AIDS gibi bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve tedavi edilmesi için aktif programlar düzenlenmiştir (Stam,2006;Thompson,2005). 2011 yılında düzenlenen Çin-Afrika İşbirliği Konferansı'nda da gelecek beş yıl içerisinde Çin'in geliştirmekte olan ülkelere yaklaşık 3.000 sağlık uzmanı gönderme ve 100 hastane için gerekli olan ilaçları ve sağlama yönünde planlamalar yapıldığı bildirilmiştir ("Health Diplomacy",2011).

2000'li yıllardan itibaren Çin dış yardımlarında eğitime daha fazla önem vermeye başlamıştır. Bu amaçla Çin'in özellikle kentleşme, ekonomik büyüme ve yoksulluğu azaltma konusundaki deneyimlerini Afrika ülkeleri ile paylaşma üzerine odaklanılmıştır. Yönetim, ekonomi, tarım, sağlık, eğitim, hukuk gibi 20 farklı alanda kısa ve uzun dönemli olmak üzere 80.000'den fazla insanın katıldığı eğitim programları düzenlemiştir (Brautigam,2008: 16). 2005 yılında BM'nin Milenyum Kalkınma Hedefleri üzerine düzenlediği toplantıda Çin, 2006-2009 yılları arasında geliştirmekte olan ülke vatandaşları arasından 30.000 kişinin eğitimini taahhüt etmiştir. 2006 yılında düzenlenen FOCAC Zirvesi'nde ise söz konusu rakamın yarısının Afrika ülkelerinden gelecek kişilerden oluşacağı belirtilmiştir (Brautigam,2009:119). Çin

açısından eğitim yardımında önemli bir paya sahip olan diğer faktör ise Çin'de üniversite eğitimi görmek isteyen öğrenciler için sağlanan burslar olmuştur. Sömürgeci dönemin sonlarına doğru Çin, bağımsızlık savaşı veren Kenya, Uganda ve Malavi gibi koloni ülkelerden öğrenci ağırlamıştır. 2006 yılında "18.000'den" fazla öğrencinin Çin'de eğitim görmek için hükümet bursundan yararlandığı tahmin edilmektedir. Söz konusu yılda düzenlenen Çin-Afrika İşbirliği Forumu'nda bu burstan faydalanabilecek Afrikalı öğrenci sayısının "2000'den 4000'e" çıkarılacağı söylenmiştir (Brautigam,2009:121). 2013 yılı itibariyle de Çin'de eğitim gören Afrikalı öğrenci sayısının 12.000 olduğu tahmin edilmektedir (Allison,2013).

Çin hükümeti tarafından yürütülen projelerin yanı sıra hükümet desteği alan şirketler de sosyal sorumluluk çerçevesinde "*yollar, köprüler ve hükümet binaları*" yapım faaliyetleri gibi daha çok görünür nitelikte çalışmalarda yer almıştır (Sautman,2007: 86). "*Afrika'yı aydınlatma projeleri arasında en büyük paya sahip olan hidroelektrik istasyonu Sinopec tarafından kurulmuştur. CNMC (China Nonferrous Metal Mining) uzun süre Zambiya halkının sosyal ve ekonomik gelişmelerini desteklemek için okullar, yollar, klinikler inşa etmiştir. Angola'da ise CREC (China Railway Group) özellikle içme suyu ihtiyacının karşılanmasına yönelik projelerde rol oynamıştır*" (Bednarz,2013: 9-10). Çin hükümeti tarafından desteklenen şirketler altyapı dışında sağlık ve eğitim gibi alanlarda da bölge ülkelere yardımda bulunmuştur. Bu bağlamda 2011 yılında yalnızca Zambiya'ya hem eğitim hem de sağlık alanında "30.000 dolarlık" yatırım yapılmıştır. Eğitim faaliyeti için gerekli olan araç-gereç sağlanmış, kadın ve çocukların eğitiminin desteklenmesi için bağışta bulunulmuştur. Ayrıca Afrika ülkeleri için gerekli olan teknisyenlerin yetiştirilebilmesi için bu kişilerin Çin'de eğitim görmelerini sağlamak amacıyla anlaşmalar imzalanmıştır. Bunun dışında gerekli sertifikaların alınabilmesi için de Huawei gibi şirketler aracılığıyla çeşitli üniversiteler ile işbirliği yapılmıştır (Bednarz,2013: 6-7).

BÖLÜM 3:TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİ VE AFRİKA'YA YÖNELİK FAALİYETLER

3.1.Türkiye'de Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Unsurları

3.1.1. Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsurları

3.1.1.1. Tarih ve Kültür

Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesini diğer ülkelerden farklı kılan başlıca unsurlar tarih ve kültürdür. Gelişen yeni anlayış ile birlikte "*Müslüman-Osmanlı mirası artık bir yük veya engel olarak görülmemekte, Türkiye'nin hem iç hem dış politikasına yeni imkanlar sunacak değer olarak nitelendirilmektedir*" (Kalın, 2011:5). Özellikle "*Balkanlar'dan başlayıp Orta Asya içlerine kadar uzanan yumuşak güç potansiyeli ülkenin tarihi ve kültürel zenginliğinden gelmektedir. Türkiye'nin temsil ettiği değerler bir yanda bölgesel dinamikleri harekete geçirirken diğer tarafta yeni etkileşim alanlarının oluşumuna imkan sağlamaktadır*" (Kalın,2011: 10).

"*Balkanlar'dan Orta Doğu'ya kadar uzanan geniş coğrafyada yer alan Türkler, Kürtler, Araplar, Boşnaklar, Arnavutlar, Gürcüler, Çerkezler, Abazalar ve diğer etnik gruplar; ayrıca Ermeni, Rum, Süryani ve Musevi topluluklar Osmanlı mirasını birlikte inşa etmiştir*" (Kalın,2011: 10). Çeşitli etnik gruba ve dine mensup kişilerin Osmanlı Devleti içinde yer alması ortak tarihin yaratılmasında etkili olmuştur. Günümüzde de Türkiye'nin ikili ve çok taraflı ilişkiler geliştirmesinde, "*Arap dünyası ile arasındaki siyasi ve duygusal mesafeyi azaltmasında*" ve özellikle "*Arap kamuoyu tarafından dikkatle takip edilen ülke haline gelmesinde*" ortak tarih unsuru önemli rol oynamıştır (Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü,"Türk Dış Politikası")

Osmanlı Devleti'nin tarihi mirasının yanında kültürel mirası da Türkiye için önemli bir yumuşak güç kaynağı haline gelmiştir. 1299-1923 yılları arasında çeşitli ırk, din, dil ve mezhebe mensup milyonlarca insanın barış ve huzur içinde bir arada yaşaması zengin bir kültürün oluşmasında etkili olmuştur. Geçmişte bölgeler arasında kullanılan diller ve dinlenen müzikler farklılık gösterse de bugün benzer öğeleri içermesi, "iletişimde çok sayıda benzer

kelimelerin kullanılması insan etkileşimlerinde bağlayıcı rol oynamaktadır. (Rapis,2012). Aynı zamanda ortak mirasa sahip insanların benzer müzikler dinlemesi insanlar arasında daha güçlü duygusal bağların yaratılmasında etkili olmaktadır" (Rapis,2012).

Günümüzde Türk kültürünün yansıtılmasında ve ortak geçmişe sahip bölgelere yumuşak gücün aktarılmasında televizyon dizileri önemli araç haline gelmiştir. "Türk isimlerinin, dilinin ve kıyafetlerin tanıtımını yapmak, *"Türkiye'nin modern bir ülke olduğu algısını oluşturmak"* amacıyla son 7-8 yıldır 75'ten fazla ülkeye dizi ihracatı gerçekleşmiştir" (Economic Review, "Turkey Soft Power"). Diziler aracılığıyla tarihi mirasın ve coğrafyanın yansıtılması ve seyirci kitlesinin Türk kültürünü kendi değerlerine yakın bulması sonucunda *"Orta Doğu'da başlayan Türk dizilerinin izlenme popülarlığı, Batı balkanlar, Yakın Doğu ve Yunanistan'a kadar uzanmıştır. Bu durum Türkiye'nin değişim tablosunu da etkilemiş, turizmden ticarete yumuşak gücünün artışına katkı sağlamıştır"* (Dinçer ve Kutlay,2012: 32; Milat,2012).

3.1.1.2. Dış Politika

Türk dış politikası geçmişten günümüze kadar ülke içinde ve dışında yaşanan olaylardan etkilenmiş ve dönemin özelliklerine göre şekillenmiştir. 1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte yurttan sulh, cihanda sulh ve barış ve istikrar anlayışı benimsenmiştir.

1923'ten Soğuk Savaş sonrası döneme kadar ise artan *"ulusal güvenlik tehditlerine ve bölgesel istikrarsızlıklara"* (Oğuzlu,2007: 85) karşı önlemler alma doğrultusunda dış politika geliştirilmiştir. Ancak iyi niyet göstergesi olarak barışı destekleme, ekonomik ve insani yardım sağlama, diğer aktörleri dinleme ve onlarla ilişki içerisinde bulunma faaliyetlerine de önem verilmiştir (Alpaydın,2010: 56).

Çok taraflı işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler arasında Balkan Antantı ve Sadabad Paktı gibi güvenlik ile ilgili anlaşmalar ön planda olmasına rağmen, Türkiye çeşitli ekonomik işbirliği organizasyonları içinde de yer almıştır. 1964 yılında İran ve Pakistan ile bir araya gelerek "Kalkınma için Ekonomik İşbirliği" oluşturulmuştur. Bu oluşum 1985 yılından sonra

"*Ekonomik İşbirliği Organizasyonu (ECO)*" adı altında varlığını devam ettirmiştir. Ayrıca Türkiye'nin girişimiyle 1992 yılında "Karadeniz Ekonomik İşbirliği Organizasyonu" kurulmuştur (Koçer,2007:209).

Barışı destekleme faaliyetleri çerçevesinde Bulgaristan, Afganistan ve Irak gibi (Soysal,1999:295) ülkelerle çeşitli barış, dostluk ve tarafsızlık anlaşmaları imzalanmıştır. Ayrıca Türkiye, BM barışı koruma operasyonlarına-özellikle kendi coğrafyasına yakın bölgelerde-sınırlı sayıda da olsa katılmıştır. Oğuzlu ve Güngör'e göre 1950 yılında BM'nin Kore'ye düzenlediği askeri operasyona Türkiye'nin katkısı bunun ilk ve tek örneğini oluşturmaktadır (Oğuzlu ve Güngör,2006: 476-477).

Ekonomik ve insani yardımlar 1980'li yıllardan sonra çeşitlilik kazanmıştır. Ancak o zamana kadar Türkiye yardımlarını ikili programlar vasıtasıyla gerçekleştirmeye devam etmiştir. Ekonomik koşulların zayıflığı nedeniyle yardımlar daha çok "eğitim ve teknik konular" üzerine odaklanmıştır. Örneğin "*Türkiye 1921 yılında Afganistan ile imzalanan anlaşma çerçevesinde Afganistan'a askeri görevliler ve öğretmenler gönderme konusunda sorumluluk üstlenmiş, benzer bir ifadeye 1928 Türkiye-Afganistan Dostluk ve İşbirliği Anlaşması'nda da yer verilmiştir*" (Fırat ve Kürkcüoğlu'ndan aktaran Alpaydın,2010: 71).

1980'li yıllarda Turgut Özal döneminde özellikle ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla dünyaya daha fazla açılmaya yönelik dış politika benimsenmiştir (Özkan,2012: 118). Ticari ilişkiler ve dış yardım vasıtasıyla ekonomik ve politik etki yaratmak isteyen Türkiye, Rahman ve Nurdun'a göre 1985 yılında Afrika ülkelerine yardım etmek için hazırlanan 10 milyon dolar değerindeki kapsamlı paket ile yardım faaliyetlerinde bulunmaya başlamıştır (Fidan ve Nurdun,2008: 99). Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ise Kafkasya ve Orta Asya'da ortaya çıkan Türki Cumhuriyetlere yönelik ekonomik yardım faaliyetlerinde artış yaşanmıştır (Aydın'dan aktaran Alpaydın,2010: 72)

Sonuç olarak devletin kuruluşunun ilk yıllarında diğer devletlere yönelik barışçıl dış politika doğrultusunda tavır sergilenmesi, çeşitli uluslar arası ve bölgesel kurumlara katılma ve çok taraflı kurumlar oluşturmak için

girişimlerde bulunma, 1980'lerle birlikte çeşitli alanlarda gerçekleştirilen yardım faaliyetleri Türkiye'nin uyguladığı yumuşak güç stratejilerinin göstergesi olmuştur.

2002 yılında Ak Parti hükümetinin iktidara gelmesi ile birlikte dış politika vizyonu tarihi ve kültürel derinlikler dikkate alınarak belirlenmiştir (Özkan,2012: 118). 2002'den 2009'a kadar dış politika danışmanlığı, 2009'dan itibaren de dış işleri bakanlığı yapan Ahmet Davutoğlu, "*Stratejik Derinlik*" doktrini ile dış politika ilkelerinin belirlenmesinde önemli rol oynamıştır (Altunışık, Turkish Foreign Policy, 195). Yeni dış politika yaklaşımı Türkiye'yi küresel politikada "merkez"e almıştır. Türkiye'nin etrafını birinci dalgada yakın komşular, ikinci dalgada yakın bölgeler, üçüncü dalgada bulunduğu kıta ve dördüncü dalgada dünyadaki bütün kıtalar yer alacak şekilde çevrelemiştir (DAĞCI,2010: 18).

Davutoğlu'na göre Türk dış politikasının üç metodolojik ve altı işlevsel ilkesi bulunmaktadır. Metodolojik ilkelerin birincisini "*vizyoner yaklaşım*" oluşturmaktadır. Özellikle Soğuk Savaş sonrasında iki kutuplu sistemin ortadan kalkması Türkiye'nin bu ilke çerçevesinde öngörülü bir politika izlemesine olanak sağlamıştır (Davutoğlu,2009: 6). Dış ilişkilere rehberlik eden ikinci ilke "*sistemik ve istikrarlı çerçeve*" (Davutoğlu,2009: 6), Türkiye'nin bir bölgedeki varlığının diğerlerine karşıt olarak görülemeyeceğini ifade etmektedir (Özkan,2012: 119). Bu grupta yer alan ilkelerin sonuncusu ise "politik söylem ve araçlar açısından yeni stile sahip olmayı" içermektedir (Davutoğlu,2009: 7). Bu ilkeler bağlamında bir bölge ile kurulan ilişkilerin diğerlerine karşıt veya alternatif olarak görülmemesi Türkiye'nin "Orta Doğu, Asya, Afrika gibi bölgelerle ekonomik ve politik ilişkilerini geliştirmesine olanak sağlamıştır" (Özkan,2012: 119). Ayrıca devlet organları dışında başka aktörlerin de bu etkinliklerde yer alması Türk dış politikasının yumuşak güç unsuru olma özelliğini güçlendirmiştir.

"*Stratejik Derinlik*" doktrini çerçevesinde kabul edilen altı işlevsel ilkeden özellikle beşi Türkiye'nin yumuşak gücünü artırma konusunda önem taşımaktadır. Bu bağlamda "*Komşularla sıfır problem*" ilkesi doğrultusunda Türkiye kendisine komşu olan ülkelerle ekonomik ve politik ilişkilerini geliştirmiştir (Davutoğlu,2009: 8).Komşu ülkelerle ikili ve çok taraflı olmak

üzere birçok serbest ticaret anlaşması imzalanmış, ayrıca gelişmeyi engelleyen sorunları çözmek amacıyla diyalog süreci de başlatılmıştır (Rapis,2012). "*Ermenistan, Rusya ve Yunanistan gibi ülkelerle daha iyi ilişkiler geliştirmek amacıyla protokoller imzalanmıştır*" (Davutoğlu,2009: 11).

Bölge ülkeleri ile ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayan bir diğer ilke "*proaktif barış diplomasisi'nin* benimsenmesi olmuştur. "*Türkiye'nin 2010 yılında Suriye-Irak arasındaki anlaşmazlıkta aktif olarak yer alması, arabuluculuk girişimlerinde bulunması*" (Davutoğlu,2009: 12) ve çeşitli "*barışı koruma operasyonları'na* (Rapis,2012) katılması hem komşu ülkelerde hem de diğer bölgelerde Türkiye ile ilgili olumlu algı oluşturulmasında etkili olmuştur.

Dış politikanın Türkiye'nin yumuşak gücünü arttıran diğer işlevsel ilkeleri ise "*küresel politikada ahenkli ilişkilerin geliştirilmesi*" ve "*Uluslararası sorunlarda ve organizasyonlarda aktif olarak yer almak*" olarak belirtilmiştir (Davutoğlu,2009: 12). Bu ilkeler çerçevesinde Türkiye kendi coğrafyasına uzak olan bölgelerle de ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamış, bu doğrultuda Asya ve Afrika bölgelerine yönelik açılım başlatmıştır (Davutoğlu,2009: 12). Ayrıca bu açılımlarını destekleyecek şekilde çeşitli bölgesel ve uluslar arası organizasyonlarda da yer almıştır (Davutoğlu,2009: 40).

Stratejik derinlik doktrini ile benimsenen dış politika anlayışında çok taraflılığa ve işbirliğine önem verme, "*uluslararası örgütlerle işbirliği içerisinde bulunma dış politikayı meşrulaştırmış ve arabulucu rol üstlenmede kolaylaştırıcı rol oynamıştır*" (Çavuş,2012: 32). Bununla birlikte Türkiye'nin yumuşak gücünün artmasında komşu ülkeler dışında diğer bölgelerle de aktif ilişki içerisinde bulunulması ve devlet dışındaki aktörlere de dış politika faaliyetlerinde bulunmaları için imkan sağlanması etkili olmuştur.

3.1.2. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi

3.1.2.1. Tarihsel Arka Plan

Kamu diplomasisi, Türkiye'de özellikle son dönemlerde vurgulanan bir terim olmasına rağmen, bu alandaki faaliyetlerin geçmişi Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. "*Tarih boyunca hükümdarlar başka ülkelerle*

dostluk kurmak, ittifak oluşturmak, sorunlarını çözebilmek ve aralarındaki savaşlara son verebilmek amacıyla değişik yöntemler kullanmıştır” (Devran, “Türk Tarihi Perspektifinden).

“Osmanlı sultanlarının işgale uğramış kimi bölgelere askere yardımda bulunması, ekonomik bunalıma giren ülkelere finansman desteği sağlaması, kıtlık nedeniyle açlık sorunu yaşayan ülkelere gıda göndermesi, bir ülkeden toplu halde kovulan aynı etnik aidiyete mensup insanları ülkesine kabul ederek dil, din ve ırk ayrımı yapmaksızın onları mazlum olarak bağrına basması, hakimiyeti altındaki toplumları adalet, hoşgörü ve farklılıklarına saygı ile yönetmesi, fethettiği topraklara çok kültürlü yaşamın zenginliğini ve avantajını kazandırması ve güvenlik sorunu yaşayan ülkeleri tabi ülke ilan ederek hamilik yapması” devletin dışarıda olumlu imaj ve itibar yaratmasında etkili olmuştur (Devran, “Türk Tarihi Perspektifinden”). Özellikle “Portekizlilerin Hollanda’yı işgali sırasında Hollanda’nın askeri gücü ve adaletiyle ün salmış Osmanlı Devleti’nden yardım istemesi üzerine dönemin padişahının Barbaros Hayrettin Paşa’yı bölgeye göndermesi” ve “1837 yılında İrlanda’da yaşanan büyük açlık döneminde bölgeye gıda yardımında bulunması” söz konu bölge halklarının o günden bu yana Türkiye’ye sempati ile yaklaşmasını sağlamıştır. Çeşitli yardım faaliyetleri ile duygusal zeminde şekillenen bu hafıza Türklerle ilgili olumlu kanaatlerin oluşmasında ve kalıcılışmasında etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti’nin dış dünyayı bilgilendirmek amacıyla yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerinde yurt dışında görevlendirilen “*elçiler, yerel yöneticiler ve hem yerli hem yabancı tüccarlar da yer almıştır.*” Başta geçici olarak görevlendirilen elçiler, daha çok “*sultanın tahta çıkışını ve şehzadelerin doğumunu haber vermek, savaş ve barış bildirilerinde bulunmak ve imparatorluğun durumu ile ilgili dış dünyayı bilgilendirmek*” amacıyla yurt dışında görevlendirilmiştir (Kuran’dan aktaran Kamay,2012: 48). “*Ancak sürekli elçiliklerin kurulmasıyla birlikte iki devlet arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmak ve devletlerin sempatisini kazanmak amacıyla politikalar yürütmek de elçilerin görevleri arasında yer almıştır*” (Unat’tan aktaran Kamay,2012: 48). Tüccarlar ve yerel yöneticiler ise daha

çok Osmanlı İmparatorluğu'nun dışarıdaki olaylarla ilgili bilgi edinmesi konusunda önemli rol oynamıştır (Kuran'dan aktaran Kamay,2012: 48).

II. Mahmut döneminde elçiliklerin dönemin ihtiyaçlarına ve şartlarına göre tekrar oluşturulması doğrultusunda "*Tercüme Odası*" kurulmuştur (Dışişleri Bakanlığı, "Tarihçe"). Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki bu kuruluş vasıtasıyla yabancı dil eğitimi vermek ve dünyanın geri kalanıyla düzgün iletişim kurabilmek için güvenilir devlet adamı yetiştirmek amaçlanmıştır. Eğitimlerini tamamlayanlar diğer devletlerdeki gelişmeleri yakından takip ederek Osmanlı Devleti'ni bu konularda bilgilendirme ve müzakere süreçlerinde devletin fikirlerini ve politikalarını düzgün bir şekilde aktarma işlevini üstlenmiştir (Akyıldız'dan aktaran Kamay,2012: 51).

Kamu diplomasisi tekniklerinin ve yumuşak güç unsurlarının modern anlamıyla kullanımı Osmanlı'da ilk defa II. Abdülhamit zamanında gerçekleşmiştir (Demir,2012, 201). Devletin zayıflamaya başladığı dönemde özellikle imaj ve itibarı korumaya yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Avrupa'nın en güçlü silahı olan yazılı basın 19. yüzyıl itibariyle Osmanlı Devleti tarafından etkin bir şekilde kullanılmıştır. "*Bir basın merkezi oluşturulmuş ayrıca çeşitli yabancı yayınların taranarak Osmanlı hakkında çıkan olumlu ve olumsuz haberlerin tespit edilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır*" (Davison'dan aktaran Demir,2012: 203). Bununla birlikte devletin varlığını sürdürebilmesi için imaj yönetiminin hayati öneme sahip olduğunun farkında olan Bab-ı Ali "*resmi olarak yerli ve yabancı yazarları mali olarak destekleyerek veya onlara el atından para vererek Avrupa kamuoyunu etkilemeye çalışmıştır*" (Deringil,2007: 177).

Osmanlı Devleti'nin olumlu imaj yaratmak için gerçekleştirdiği faaliyetlerden bir diğeri uluslararası fuarlara katılması olmuştur. "*Osmanlı İmparatorluğu'nu hem İslam dünyasının lideri hem de modern milletler topluluğunun bir üyesi olarak temsil etmek, ayrıca devletin itibarını zedeleyecek herhangi bir aşağılama ve hakarete anında müdahale edebilmek*" amacıyla 1855 Londra'daki Dünya Sergisi, 1888 Barcelona Fuarı,

1893 Chicago Sergisi gibi dünyanın çeşitli yerlerindeki faaliyetlere katılım sağlanmıştır (Deringil,2007: 198-199).

Devletin devamlılığını sağlamak ve olumlu itibar oluşturmak amacıyla bilinçli olarak yürütülen basın faaliyetleri, uluslararası organizasyonlara katılım ve padişahların yurt dışı seyahatleri gibi faaliyetlerin yanı sıra çeşitli ülkelere yapılan yardımlar da yabancı ülkelerin kamuoyunda Osmanlı hakkında olumlu imaj yaratılmasında etkili olmuştur." *Nitekim 1889 ve 1894 yıllarında ABD'de meydana gelen sel ve yangın felaketleri sonrasında Osmanlı Devleti bölgeye yardım göndermiştir. Bu dostane yaklaşım sayesinde yabancı basın "Türk Sultanı"ndan övgüyle söz etmiştir*" (Ürekli'den aktaran Demir,2012: 206).

"Osmanlı Devleti'nde özellikle II. Abdülhamit döneminde yoğun bir biçimde yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri Cumhuriyet döneminde ihmal edilmiştir"(Demir,2012:213). Ancak 1990'ların başında hız kazanan küreselleşme olgusu ile birlikte "*uluslararası ilişkilerde demokratikleşme, çoğulculuk, sürdürülebilir kalkınma, insani gelişme ve kültürler arasında karşılıklı anlayış, uyum ve hoşgörünün tesisi*" gibi konuların önem kazanması dış politikada "*çok boyutlu*" stratejiler geliştirme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Arı,2006: 82).

Turgut Özal döneminde benimsenen çok yönlü dış politika stratejisi, 2002 yılında AKP'nin yönetimi devralmasıyla daha kapsamlı hale getirilmiştir. İkili ve çok taraflı ilişkileri geliştirmek amacıyla yurt dışında faaliyetler düzenlemiştir. Ayrıca "*meşruiyet sağlama ve dış kamuoyu oluşturma amacı ile yabancı ülkeler ile kültür, eğitim, bilim, basın-yayın, gençlik ve spor alanlarında işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır*" (Öztürk:13-14). "*Türkiye'de eğitimi teşvik etmek amacıyla yabancı öğrencilere hükümet bursları sağlanması, belirli ülkelerde Türk Kültür Merkezleri ile Türkçe Eğitim Merkezleri*" açılarak Türk dilinin yaygınlaşması ve dünyaya tanıtılması da yeni dönemin kamu diplomasisi faaliyetleri arasında yer almıştır. (Öztürk:14).

Çok boyutlu dış politikanın bir diğer yansıması kamu diplomasisi aktörlerinde meydana gelmiştir. Önceki dönemlerde özellikle devlet

organları vasıtasıyla gerçekleştirilen faaliyetlerde yeni dönemle birlikte çeşitli aktörler de yer almaya başlamıştır. *"Türkiye hükümeti de hem kamu diplomasisi alanındaki devletin eksikliğini gidermek hem de bu alanda yürütülecek çalışmalarda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla 30 Ocak 2010 tarihinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kurulmasına ilişkin genelge yayınlamıştır"* (Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü,"Kuruluş").

3.1.3. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Aktörleri

3.1.3.1. Hükümet ve Kamu Kuruluşları

3.1.3.1.1. TİKA

"1990'lı yılların başından itibaren Orta Asya, Kafkaslar, Karadeniz ve Balkanlarda meydana gelen gelişmeler üzerine 1992 yılında Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı kurulmuştur"(Fidan ve Nurdun,2008:103). Bağımsızlığına yeni kavuşan ülkelere destek sağlamak amacıyla kurulan birim, 28 Mayıs 1999 tarihinden itibaren Başbakanlığa bağlanmıştır (Akçay,2012: 80). *"12 Mayıs 2001 tarihinde ilgili devlet bakanlığına bağlı tüzel kişilik kazanmış, böylece Dışişleri bürokrasisinden bağımsız hareket edebilen ve Türkiye'nin yumuşak güç politikalarında kurumlar arası eşgüdümü sağlayan bir üst kurum haline gelmiştir"* (Denizhan,2010: 22).

Fidan, TİKA'nın temel görevini faaliyette bulunulan ülkelerin kalkınmasına ve ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel alanlarda ve eğitim alanında işbirliği projeleri ve programları ile gelişmelerine yardımcı olmak şeklinde tanımlamıştır (Kurt,2005). Bu çerçevede başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler olmak üzere Asya, Afrika, Avrupa, Latin Amerika ve Orta Doğu ülkelerinde de TİKA tarafından çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir (Haşimi,2014: 134).

"TİKA'nın Başbakanlığa bağlanmasının ardından gerçekleştirdiği ilk projelerde know-how ve teknik nitelikler ön plana çıkmıştır. Serbest bölgeler kurulması yönünde Türkmenistan'da yabancı Yatırımlar Devlet Ajansı yetkililerinin eğitilerek ilgili mevzuatın Dış Ticaret Müsteşarlığı uzmanlarınca

hazırlanması, yine Türk Cumhuriyetleri'nde Makedonya ve Bosna Hersek'te başta tarım ve işgücü istatistikleri olmak üzere veri işleme, network ve demografik analizler gibi teknik konularda ülke personellerine uzmanlık eğitimleri verilmesi öne çıkan yardım ve işbirliği çalışmaları olmuştur" (Akçay,2012: 81).Daha sonraki yıllarda bütçede ve proje sayısında meydana gelen artış faaliyetlerin kapsamının da genişlemesine imkan sağlamıştır. *"Kurumsal yapıların oluşturulması, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi, altyapıların iyileştirilmesi, sosyal kalkınma ve yaşam standartlarının yükseltilmesi, meslek edindirme ve istihdam sağlanması, ortak tarih ve kültür varlıklarının korunması, Türkçenin yaygınlaştırılması, kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, enformasyon yayın faaliyetleri ile bilgilenmenin sağlanması"* TİKA projelerinin kapsamı içinde yer almıştır (Adıyaman,2011: 3).

Projelerin sayısındaki artış bu projelerin yürütülmesinde başlıca rolü üstlenen proje koordinasyon ofislerinin sayı itibarıyla genişlemesini de beraberinde getirmiştir. *"1992-2002 yılları arasında yurt dışında 12 koordinasyon ofisi vasıtasıyla faaliyetlerini yürüten ve 2241 projeyi tamamlayan TİKA'nın ofis sayısı günümüzde 35'e yükselmiştir"* (Purtaş,2013: 17; Ak Parti, "Argevizyon"). Bu sayede 2003-2012 yılları arasında yalnızca bir yılda gerçekleştirilen proje sayısı 1108'e ulaşmıştır (Ak Parti," Argevizyon").

Türkiye'deki resmi kurum ve kuruluşlar ve BM, OECD gibi uluslar arası kuruluşlarla da işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdüren TİKA, günümüzde Türkiye'nin dışa açılımını sağlayan en önemli araçlardan biri haline gelmiştir. *"Birçok alanda faaliyet ve proje yürütülmesi ve bunların karşılıksız olarak gerçekleştirilmesi hem Türkiye'nin uluslararası alanda etkinliğinin artmasını sağlamıştır hem de Türkiye'nin ikili ve dostane ilişkiler kurmasına katkıda bulunmuştur"* (Kardaş ve Erdoğan,2012:171-172).

3.1.3.1.2. TRT

"Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla özel bir yasayla 1 Mayıs 1964 tarihinde kamu tüzel kişiliğine sahip olarak kurulmuştur"

(TRT, "Tarihçe"). Görev tanımı anayasada yer almakla birlikte ayrıntılı bir şekilde 359 sayılı kanunla da düzenlenmiştir. Anayasa ve söz konusu yasa kapsamında eğitim ve kültüre yardımcı olmak, eğitici, öğretici yayınlar yapmak, ülkemizi tanıtmak, uluslar arası teşekküller ve yabancı radyo televizyon radyo kuruluşlarıyla ilişkilerini düzenlemek ve işbirliği yapmak TRT'nin görev tanımı içerisinde yer almıştır (Türk Radyo ve Televizyon Kurumu Kanunu)

TRT'ye Türkiye'nin tanıtılmasına yönelik sorumluluk yüklenmesi onun önemli bir kamu diplomasisi aktörü olarak ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Bu doğrultuda günümüzde TRT yurt içine ve yurt dışına yönelik gerçekleştirdiği televizyon yayınlarını 15 kanal vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Ayrıca 1999 yılında TRT_SAYTEK (Sayısal Yayın Teknoloji Merkezi)'in kurulmasıyla birlikte internet sitesi "www.trt.net.tr" de yayın faaliyetine başlamıştır (trt.net.tr/Kurumsal). Ancak TRT'nin bu sorumluluğunu yerine getirmesinde özellikle TRT Avaz, TRT Türk, TRT Arapça ve TRT Belgesel gibi uluslararası yayın yapan kanallar önemli rol üstlenmiştir.

TRT-TÜRK, TRT'nin kültür ve haber içerikli olan ve dünyaya Türkçe yayın yapan kanalıdır. Genellikle Türk insanına ve Türkiye'ye ilişkin programların yayınlandığı kanalın başlıca amaçları "*dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan dil ve kültür birliği içerisinde olduğumuz insanlarla bağları güçlendirmek, diğer ülke vatandaşlarının Türkçeyi ve Türk kültürünü tanımalarını ve doğru haber almalarını sağlamaktır. Bu hedefler doğrultusunda ana haber bültenlerinin yanı sıra gezi, turizm, insan portreleri, belgesel, müzik, haber ve kültürel olmak üzere farklı türde 46 program ile yayın yapmaktadır*" (Başar,2011: 121). "*Türk uydu alıcıları ile Avrupa, Orta Asya, Afrika, Avustralya, ABD, Kanada gibi kıtalara yayın yapılmakla birlikte, Almanya, Avustralya, ABD, Belçika, Bulgaristan, Hollanda, Gürcistan, Fransa, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Norveç, Polonya, Romanya, Moldova, Azerbaycan, Kosova gibi ülkelere yayınlar kablo-tv ve IPTV şirketleri tarafından iletilmektedir*" (Başar,2011:118).

TRT Avaz, 21 Mart 2009 tarihinde yayına başlamıştır (TRT, "Tarihçe"). "*Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlar'da Türk dillerini konuşan yaklaşık 250 milyon nüfusa hitap etmektedir ve Türkiye ile diğer Türk Cumhuriyetleri*

arasında dil ve düşünce birliği kurmayı amaçlamaktadır” (Başar,2011: 114). Aynı zamanda Azerice, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmençe yayınlanan kültür, sanat, belgesel ve müzik programlarının yanı sıra bu ülkelerde üretilmiş filmler ve diziler Türkçe altyazı ile yayınlanarak Türk dilinin yaygınlaşması sağlanmaktadır (TRT,“ Tarihçe”).

TRT Arapça, "4 Nisan 2010'da yayın hayatına başlamıştır. Türkiye'nin uluslar arası ve özellikle bölge ülkeleriyle olan ilişkilerine olumlu katkı sağlamak amacıyla her yaştan seyirciye yönelik oluşturulan programları vasıtasıyla 350 milyon nüfusa sahip Arap ülkelerine hitap etmeyi hedeflemektedir” (TRT,“Tarihçe”). Türkiye'ye ilişkin bilgileri doğrudan aktarmak ve Arap ülkeleri ile Türkiye arasında tarihsel ve kültürel bağlara dayanarak yakınlaşma sağlamak amacıyla yayın dili olarak "Fasih Arapça" benimsenmiştir (Başar,2011:132).

TRT Belgesel, Türkiye'yi İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Türkçe ile beş farklı dilde tanıtan belgesel kanalıdır. 17 Ekim 2009 tarihinde yayına başlayan kanal, tarih, toplum, doğa, kültür-sanat, bilim, teknoloji gibi çeşitli alanlarda belgesel programları yayınlamaktadır. "Kanalın başlıca amaçları arasında Türkiye'nin tanıtımına ve ülke turizminin gelişmesine katkıda bulunmak, erişim alanındaki ülkelerin yayıncı kuruluşları ile ilgili kurumları ile ilişkileri arttırarak Türkiye'nin uluslararası alandaki imajını güçlendirmek yer almaktadır." Bu çerçevede kanalın hedef kitesini öncelikle AB ülkeleri başta olmak üzere Avrupa, Orta Asya'nın bir bölümü, Arap yarımadası ve Kuzey Afrika ülkeleri oluşturmaktadır (Başar,2011:137).

3.1.3.1.3. Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM)

"BYEGM, milletlerarası medyayı yakından izleyerek karar alma süreçlerini zamanında ve doğru bilgiler ile beslemek, basının gelişimine ve Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunmak ve bunlara dair iletişim stratejilerini oluşturmak amacıyla faaliyetlerde bulunan bir kamu kuruluşudur” (Demir,2012: 258). Bu çerçevede Türkiye'nin olumlu imaj yaratma sürecinde kamu diplomasisi faaliyetlerinin temelinde yer almaktadır ve bu duruma paralel olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün sekretarya hizmetlerini yürütmektedir.

Kuruluş kanununda *"Türkiye aleyhindeki propaganda faaliyetlerini yakından takip etmek, değerlendirmek ve sorumlu kuruluşları ile işbirliği yaparak gerekli karşı tedbirleri almak; Türkiye'nin dış tanıtım faaliyetlerini yönlendirmek ve bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, meslek kuruluşları, amaca uygun vakıf, dernek gibi teşekküllerle işbirliği yapmak; yabancı ülkelerde Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda yapılan aydınlatma faaliyetlerine katılmak"* (BYEGM) olarak belirlenen faaliyetler BYEGM'nin kamu diplomasisi odaklı bir kamu kuruluşu olduğunun göstergesi olmuştur.

3.1.3.2. Hükümet Dışı Organizasyonlar

Yeni kamu diplomasisi anlayışının gelişmesiyle birlikte Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörlerinin sayısında da artış meydana gelmiştir. Hükümet ve kamu kuruluşlarının dışında hükümet dışı organizasyonlar da kamu diplomasisi faaliyetlerinde yer almaya başlamıştır. *"Demokratikleşme sürecinin de etkisiyle sayısı ve etkisi artan iş dünyası, çeşitli vakıf ve organizasyonlar ve yardım kuruluşları gibi hükümet harici organizasyonlar yurt dışında gerçekleştirdikleri çeşitli faaliyetler vasıtasıyla Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırmasına katkıda bulunmuştur"* (Demir,2012: 263).

3.1.3.2.1. Kızılay

11 Haziran 1868 tarihinde *"Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti"* adıyla kurulan Kızılay, 1877'de *Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti*, 1923'te *"Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti"* , 1935'te *"Türkiye Kızılay Cemiyeti"* ve 1947'de *"Türkiye Kızılay Derneği"* adını almıştır (Türk Kızılayı, "Tarihçe")

Kızılay günümüzde tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine tabi, kar amacı gütmeyen, yardım ve hizmetleri karşılıksız olan ve kamu yararına çalışan bir sosyal hizmet kuruluşu niteliğindedir. Amacı *"her nerede görülürse hiçbir ayırım yapmaksızın insanın acısını önlemeye veya hafifletmeye çalışmak, insanın hayatını ve sağlığını korumak, onun kişiliğine saygı gösterilmesini sağlamak ve insanlar arasındaki karşılıklı anlayışı, saygıyı, dostluğu, işbirliğini ve sürekli barışı getirmeye çalışmaktır"* (Türk Kızılayı,"Tarihçe"). Bu amaçlar doğrultusunda her türlü acil durumda hem

yurt içinde hem de yurt dışında TİKA, Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı gibi kuruluşlarla da işbirliği yaparak faaliyet göstermektedir.

3.1.3.2.2. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı(İHH)

İHH, 1992 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Gönüllü olarak gerçekleştirilen çalışmalar 1995 yılı itibarıyla kurumsal bir yapıya kavuşmuştur (İHH İnsani Yardım Vakfı, "Hakkımızda").

Yardım faaliyetlerinde öncelik savaş ve savaşın etkisinin sürdüğü bölgelere verilmekle birlikte afet bölgelerinde ve yoksullukla mücadele eden bölgelerde de çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede İHH temsilcisi İzzet Ayhan 5 kıtada 136 ülkeye yardım iletildiğini dile getirmiştir. Ayrıca yardımların iletilmesinde hem Türk halkı hem de BM kurumları ile işbirliği içinde hareket edildiğini ifade eden Ayhan, yardım fonlarının 300 kuruluş tarafından karşılandığı yönünde açıklamada bulunmuştur.³

Günümüzde İHH sosyal ve kültürel alanda, eğitim ve sağlık alanlarında olmak üzere çeşitli yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır (İHH İnsani Yardım Vakfı, "Çalışma Tür ve Alanlarımız"). Yardımların öncelikli hedefi bölge halkının acil ihtiyaçlarını karşılamak olmasına rağmen ülkenin kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla altyapı yatırımlarına ve bu konularda kişilerin eğitilmesine yönelik faaliyetler de yürütülmektedir.

3.1.3.2.3. Kimse Yok Mu?

"Kimse Yok Mu?" 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında bir televizyon programı olarak faaliyete başlamış, 2002 yılında televizyon bünyesinde dernek yapısı oluşturulmuştur. Derneğin sivil toplum kuruluşu niteliğine kavuşması ise Mart 2004 tarihinde derneğin televizyon bünyesinden ayrılması ile gerçekleşmiştir (Kimse Yok mu, "Hakkımızda"). 2006 yılında Türkiye'deki teşkilatlanma çalışmalarına hız veren dernek şu anda 41 şube ile 103 ülkede faaliyet göstermektedir⁴

---

³ İstanbul Politikalar Merkezi, "Türkiye'nin Barış İnşası Çalışmalarında Sivil toplumun Rolü Çalıştayı" (3 Aralık 2013).

⁴ İstanbul Politikalar Merkezi, "Türkiye'nin Barış İnşası Çalışmalarında Sivil toplumun Rolü Çalıştayı"-Kimse Yok mu Derneği temsilcisi Yusuf Yıldırım (3 Aralık 2013).

Derneğin çalışma alanları yoksullukla mücadele temelinde 7 başlık altında toplanmıştır: Yurt içi yardımlar, yurt dışı yardımlar, sağlık yardımları, eğitim yardımları, yetim yardımları, kalıcı yardımlar ve acil yardımlar (Kimse Yok Mu, "Hakkımızda"). Bu yardımlar kapsamında kişilerin ihtiyaçlarını en kısa zamanda en etkili şekilde gidermek ön planda tutulurken aynı zamanda sürdürülebilirliğin sağlanması için Somali, Etiyopya, Bangladeş gibi ülkelerde kasabaların inşa edilmesi, su kuyularının açılması gibi kalıcı projelere de önem verilmiştir.

"Din, dil, ırk, cinsiyet farkı gözetmeksizin onurlarını koruma hassasiyetiyle yurt içindeki ve yurt dışındaki ihtiyaç sahiplerine acil ve kalıcı çözümler oluşturup yardımda bulunmak, çözümler için gereken destek, proje, organizasyon, yapı ve yapılanmaları sağlamak ve işbirliğine gitmek, Afet dönemlerinde yabancı ülke vatandaşlarına Türkiye'yi en iyi temsil edecek şekilde eğitilmiş ve yüksek kaliteye sahip ekip, ekipman ve gönüllülerle yardımda bulunmak" derneğin başlıca hedefleri arasında yer almıştır (Kimse Yok Mu, "Hakkımızda").

3.1.3.2.4. Yeryüzü Doktorları

Yeryüzü doktorları, felaketlerin, iç karışıklıkların ve savaşların yol açtığı yaraları sarmak amacıyla 2000 yılında bir grup doktorun bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur (Yeryüzü Doktorları, "Hakkımızda"). Yardıma muhtaç bölgelere yalnızca sağlık yardımı götürmek amaçlayan dernek günümüzde 33 ülkede faaliyet göstermektedir⁵

Derneğin başlıca faaliyet alanlarını koruyucu sağlık hizmetleri, afet acil durum hizmetleri, tedavi edici sağlık hizmetleri, fiziksel kapasite arttırma hizmetleri ve eğitim hizmetleri başlıkları altında toplamak mümkündür. Söz konusu alanlarda yardım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde dernek ulusal anlamda *"TİKA, Türk Kızılayı, AFAD, Sağlık Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF,*

---

⁵ İstanbul Politikalar Merkezi, "Türkiye'nin Barış İnşası Çalışmalarında Sivil toplumun Rolü Çalıştayı"-Yeryüzü Doktorları Derneği temsilcisi İhsan Karaman (3 Aralık 2013).

İslam İşbirliği Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşlara akredite projeler gerçekleştirmektedir” (Yeryüzü Doktorları, “Hakkımızda”).

3.2. Türkiye’nin Afrika’ya Yönelik Faaliyetleri

3.2.1. Tarihi Süreç İçinde Türkiye-Afrika İlişkileri

Türkiye’nin Afrika Kıtası ile olan ilişkileri Osmanlı İmparatorluğu dönemine dayanmaktadır. Osmanlı Devleti kendi varlığını ve gücünü koruyabilmek için öncelikle her ne kadar Asya ve Avrupa Kıtası ile ilişkilerini geliştirmeye özen göstermiş olsa da sınırların genişlemesi nedeniyle Akdeniz havzasında istikrar ve güvenlik sağlama ihtiyacı onu Afrika Kıtası ile de ilişkiler kurmaya yöneltmiştir(Kavas,2008: 11).

Osmanlı Devleti’nin Afrika’ya ilgisi 16.yüzyılda başlamıştır. Yavuz Sultan Selim’in 1517’de Mısır’ı fethetmesi Kuzey Afrika’da Osmanlı hakimiyetinin başlangıcı olmuştur. Mısır’ın fethinden sonra Afrika’daki faaliyetler de arttırılmıştır. Portekiz egemenliğini engellemek amacıyla düzenlenen Doğu Afrika deniz yolculukları sonucunda Eritre, Cibuti, Somali ve Etiyopya Osmanlı egemenliğine alınmış ve Habeş vilayetinin kurulması sağlanmıştır. 1534’te Tunus ele geçirilmiş ve daha sonra İspanya’nın yayılcılığına karşı Cezayir’in, Tunus’un ve Trablusgarp’ın desteği sağlanmıştır (Boztaş,2011:139-158). Kuzey Afrika’da kurulan eyaletler vasıtasıyla Osmanlı tarafından bir düzen tesis edilmiştir ve özellikle bu tarihten sonra bölge üzerinde imparatorluğun etkileri görülmeye başlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun eyaletler vasıtasıyla Kuzey Afrika’ya yerleşmesinin ardından 1516 yılı itibariyle Sahra Altı Afrika’ya olan ilgisi de artmıştır.1551-1556 yılları arasında Cezayir Beylerbeyi Salih Paşa’nın Sahra Çölü’nü geçmek istemesi Osmanlı’nın bu bölgedeki ilk deneyimi olmuştur (İpek,2010). Böylece Kuzey Afrika’dan sonra Sahra Altı Afrika’da da Osmanlı Devleti kendini tanıtmaya fırsatı bulmuştur. Nijerya’nın kuzeyi, Nijer ve Çad üzerinde kurulan Kanem Bornu Cumhuriyeti ile ikili diplomatik ilişkiler geliştirmiştir (Boztaş,2011:139-158). Lagos’ta ilk caminin açılmasının ardından Osmanlı Devleti bölgeye özel bir elçi göndermiş, Kuzey Nijerya Müslüman topluluğu lideri Muhammer Şitta’ya o dönemde en yüksek rütbe olan “Bey” rütbesi verilmiştir (Hazar,2000:110). Sahra Altı Afrika’nın

güneyinde ise Osmanlılar 1861'den itibaren diplomatik ilişkiler kurmuştur. Bugün Güney Afrika Cumhuriyeti sınırları içinde kalan Cape Town Şehrine ilk onursal konsolos olarak PE Roubix atanmış ve bu tarihten sonra daimi konsolos atamasına devam edilmiştir. 21 Nisan 1914 yılında ilk diplomat olarak Mehmet Remzi Bey atanmış ve 14 Şubat 1916 yılında burada hayata veda etmiştir (Wheeler,2005).

Kanuni Sultan Süleyman zamanında özellikle devletin ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla bölgenin doğusuna olan ilgi artmaya başlamıştır. Portekizlilerin Kızıldeniz'de bulunması ve Osmanlı Devleti'nin ticaretini olumsuz etkilemesi, Hindistan ve Güneydoğu Asya ile yapılan stratejik anlaşmalar gereğince Babül Mendep Boğazı'nın kapatılma planları Osmanlı'yı Doğu Afrika'ya yöneltmiştir (Uğur,2005: 22). Somali kıyılarına kadar ilerleyen Osmanlı Devleti Kenya'ya Ali Bey yönetiminde bir grup Türk idareci yerleştirmiş ve böylelikle Afrika'nın doğusunda da etkili olmaya başlamıştır (Hazar,2008).

Osmanlı bölgede devletler düzeyinde uyguladığı politikanın yanı sıra bölge halkı ile de iletişime geçmiştir. 1861'de Müslüman güney Afrikalılar İngilizlerden bir danışman istemiş, bunun üzerine Ebu Bekir adında bir İslam bilgini bölgeye gönderilmiştir. 1863'te gelen bilgin, 1880'e kadar hizmet verdikten sonra oğlu Ahmed Ataullah ülkedeki ilk Müslüman okulu kurmuştur. 16.yy'den sömürgecilik dönemine kadar Osmanlı Devleti'nin Afrika'da faaliyetlerde bulunması bölge halkının Türkleri yakından tanınmasını sağlamış ve halk sömürgecilik dönemi ile birlikte yönetim anlayışı olarak Osmanlı Devleti'ni Batı ile kıyaslama imkanı yakalamıştır. Osmanlı da hem devletler düzeyinde uyguladığı politikayı hem de halklar düzeyindeki iletişimi iyi yönetmiş ve bölgeye yönelik politikasının sömürgeci özellik taşımadığını, her iki tarafın da kazanımının önemli olduğunu karşı tarafa aktarabilmeyi başarmıştır. Nitekim bunun da bir göstergesi olarak İtalyanlar Trablusgarp'ı işgal ettiğinde bazı Güney Afrikalı Müslümanlar gönüllü olarak 1911'de Osmanlı Devleti'ne yardım etmiştir (Uçar,2005:333-334).

Sömürgecilik döneminde Batılı güçlerin Kıta'ya gelmesiyle birlikte ilişkiler tamamen kopmasa da askıya alınarak eğitim desteği gibi dolaylı yollarla bölge ile bağlantı sağlanmıştır.

Afrika'da sömürgecilik döneminin başlamasıyla en alt seviyeye inen ilişkilerin seyrinde bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından 1998 yılına kadar geçen sürede herhangi bir değişim yaşanmamıştır. Bu durumun meydana gelmesinde her iki tarafın sömürgeciliğe karşı mücadele etmesi gibi iç sorunlar ve sonrasında yaşanan ulus-devlet inşa süreci etkili olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da devletin sınırları Misak-ı Milli çerçevesinde belirlenmiştir. Bu nedenle Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenlik alanında yer alan topraklarla tüm bağlar koparılmıştır. Yeni kurulan devlet, önceliğini kalkınmaya ve Batılılaşmaya vermiştir (Fırat,ty; 1)

Belirlenen dış politika çerçevesinde doğu toplumlarıyla coğrafi yakınlık nedeniyle zorunlu olarak asgari düzeyde ilişkiler kurma anlayışı benimsenmesine rağmen Türkiye'nin bu bölgelere yönelik özel bir politikası olmamıştır. 1945 sonrasında özellikle de 1960'larda bağımsızlığını kazanan Afrika ülkeleri eski sömürgeci devletlere karşı mesafeli durarak Bağlantısızlar Hareketi içinde yer alırken Türkiye Batı'ya daha çok yaklaşmıştır. 1945'te NATO'ya üye olduktan sonra Türkiye'nin bu bölgeleri Batı'nın çıkarları dışında değerlendirme olanağı kalmamıştır (Fırat:ty;1). Hatta tarihi ve sosyal gerçeklere aykırı karar verdiği zamanlar da olmuştur. Nitekim Cezayir'in bağımsızlığı konusunda Türkiye'nin BM'de "hayır" oyu kılınması tarihi bir hata olarak anılmaktadır (Altunışık,2009:171-194).

Türkiye'nin bölgeye olan yaklaşımını değiştirmesinin ardından ilk defa 1960 yılında Afrika açılımından bahsedilmiştir. Böyle bir açılıma gerek duyulmasının temel nedeni ise dış politikada eksikliklerin fark edilerek giderilmesi değil, Kıbrıs sorununa çözüm bulma arayışı olmuştur. Bağlantısızlar Hareketi'ne dahil olan Afrika Ülkelerinin BM'de Kıbrıs Sorununun her ele alınışında Kıbrıs'ın ve Makarios'un arkasında durması Türkiye'yi harekete geçirmiştir. Bu ülkelerin desteklerini sağlama amacıyla diplomat, gazeteci ve öğretim üyelerinden oluşan bir grup heyet Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerine gönderilmiştir. Dönemin dışişleri bakanı tarafından heyetlerin vazifesinin Kıbrıs konusuyla sınırlı kalmadığı ve bu bölgelerle kalıcı ve samimi ilişkiler kurulması amaçlandığı dile getirilse de bu hedefleri gerçekleştirmeye yönelik herhangi bir alt yapı oluşturulmamıştır. Sonuç olarak 1965'te BM'de Kıbrıs konusunda yapılan oylamada Afrika

lkeleri Makarios'tan desteğini çekmemiş ve sonrasında Türkiye de Afrika lkeleri ile yakın ilişkiler kurma yönünde bir çaba göstermemiştir (Fırat,ty; 1-2).

1970'li yıllarda Türkiye'nin çok boyutlu dış politika arayışları siyasi ve ekonomik alanda bazı gelişmeler göstermiştir. Zimbabve ve Namibya'nın bağımsızlığında sınırlı da olsa Türkiye'nin rolünün bulunması, 1957 yılında bağımsızlığını kazanan Gana'nın tanınması ve elçilik açılması, bununla birlikte 1950 ve 1960'larda bağımsızlığını kazanan tüm Afrika devletlerinin tanınarak diplomatik ilişkiler kurulması bu duruma örnek teşkil etmiştir (Hazar,2000:110). Bu çerçevede Türkiye'nin Afrika'daki ilk diplomatik şefliği Lagos'ta 1956 yılında açılan konsolosluk olmuştur (Karaca,2000:115-119). Bu tarihlerde her ne kadar siyasi ve ekonomik gelişmeler söz konusu olsa da bunların sağlam alt yapı ve planlar çerçevesinde meydana gelmediğini söylemek mümkündür.

1980'li yıllara gelindiğinde neoliberalizm dünyaya egemen olmaya başlamış ve Doğu Bloku'nun ortadan kalkmasıyla birlikte Afrika Kıtası'na olan ilgi azalmaya başlamıştır (Fırat,ty;2). 1923-1998 arası dönemde ülkenin yeniden yapılanması, Soğuk Savaş'ın getirdiği tehditler ve daha çok Batı eksenli bir politika izlenmesi nedeniyle Afrika ile ilişkiler, ilki 1926 yılında Etiyopya'da olmak üzere büyükelçilik açma, yardımda bulunma gibi dolaylı resmîyet ekseninde gelişme göstermiştir (Boztaş,2011:139-158).

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren 1998 yılına kadar dış politikasını Batı üzerine yoğunlaştırmıştır. Ancak 1998 yılında Afrika Açılım Eylem Planı'nın ilan edilmesi Soğuk Savaş sonrasında Türkiye'nin dış politikasını yeniden şekillendirme arayışına girdiğinin göstergesi olmuştur. Bu durumun meydana gelmesinde hem iki kutuplu sistem sonrasında dış politikada eksikliklerin olduğunun anlaşılması hem de o tarihe kadar Batılı devletlerin bazı olaylar karşısında Türkiye'ye karşı takındıkları tavır etkili olmuştur. Özellikle 1964 yılında Kıbrıs'ta Türklere karşı düzenlenen saldırılar sonucu Türkiye'nin bölgeye müdahale etmek istemesi ancak bunun üzerine ABD başkanı Johnson'ın sert bir nota göndermesi ABD'ye olan güveni azaltmıştır (Agmon,1986). Bu olayın ardından Türkiye daha çok yüzünü Avrupa'ya dönmüş, ancak 1997 Lüksemburg Zirvesi'nde diğer aday ülkelerden farklı

olarak Türkiye'ye birtakım ek koşulların öne sürülmesi Avrupa'ya olan güveni de azalmıştır (Boztaş,2011:139-158). Bugün Türkiye'nin hem ABD hem de Avrupa ülkeleri ile ilişkileri yoğun bir şekilde devam etmektedir, ancak aynı zamanda diğer bölge ülkeleri ile de ilişkileri yoğunlaştırma çabası başlamıştır. Afrika açılımını da bu bağlamda değerlendirmek mümkündür.

1998 yılında Afrika bölgesine yönelik olarak kabul edilen açılım planıyla asıl olarak Kuzey Afrika dışında kalan, Sahra Altı olarak bilinen bölgedeki devletlerle ilişkileri geliştirme amaçlanmıştır. Planda bu amaca yönelik olarak Afrika ülkeleriyle karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar nezdinde buradaki ülkelerle temasların artırılması, ekonomik yardımların yoğunlaştırılması, Kıta'daki temsilciliklerin sayısının artırılması ve ekonomik, teknik ve bilimsel işbirliğine yönelik ticari anlaşmaların imzalanması öngörülmüştür (Tepebaş, "Türkiye'nin Afrika Açılımı"). Öncelik ekonomik ve kültürel ilişkilerin yoğunlaştırılmasına verilmiş ve bu alanda güçlü ilişkiler kurmanın siyasi ilişkileri daha da güçlendireceği düşünülmüştür. Afrika'ya açılım 1998 yılında bu plan vasıtasıyla kabul edilmiş olsa da o dönemde yaşanan bazı iç sıkıntılar ve 2001 yılındaki ekonomik kriz nedeniyle planın uygulanması 2002 yılına kadar ertelenmiştir.

2002 yılında AK Parti hükümeti ile birlikte Türk dış politikasında değişim yaşanmıştır. Batılı ülkelerle olan ilişkilerin yoğun bir şekilde devam etmesinin yanı sıra geri kalan bölgelerle de olan ilişkilere aynı derecede önem verilmiştir. Bu çerçevede 1998 yılında Afrika ülkelerine yönelik olarak başlatılan plan, dış politikadaki dönüşüme paralel olarak hız kazanmıştır. Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) ve İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Vakfı gibi birçok sivil toplum örgütünün de desteğiyle uygulamaya konmuştur (Sanberk,2007).

2005 yılı, Afrika Açılım Planı'nı destekler nitelikte "Afrika Yılı" ilan edilmiş ve buna yönelik hazırlıklar yapılmıştır. Recep Tayyip Erdoğan Mart ayında Etiyopya'ya ve Güney Afrika'ya gitmiştir. Böylece ilk defa bir Türk başbakan Ekvator altında bir bölgeye ziyarette bulunmuştur. Başbakanın ziyaretinin ardından Nisan 2005'te Afrika Birliği'nde gözlemci statüsü elde edilmiştir. 5 Mayıs'ta da Addis Ababa'da Afrika Birliği örgütü nezdinde akredite bir büyükelçi olmuştur. Ocak 2008'de Afrika Birliği Zirvesinde Türkiye stratejik

ortak ilan edilmiştir (Fırat,ty;3). 2008 yılında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün himayesinde İstanbul'da Türkiye-Afrika Zirvesi yapılmıştır. Bu zirveye 50 Afrika ülkesinden üst düzey temsilci katılmıştır. Ticari olarak bu zirve sonrasında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Afrika Ticaret, Endüstri, Tarım ve Profesyonel Odalar Birliği ortak bir karar alarak Türkiye- Afrika Odası'nı kurmuş ve gelişen ticari ilişkilerin kurumsal temelini atmıştır (Özkan,2010). Yine ekonomik ilişkilerin kurumsallaştırılması çerçevesinde Türkiye Haziran 2008' de Hükümetler arası Kalkınma Otoritesi'nin (IGAD) Uluslararası Ortaklar Forumu'nun üyesi olmuştur. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'da (ECOWAS) Mayıs 2005'ten beri yer alan Türkiye'nin Darüsselam Büyükelçiliği, 2010 yılında Doğu Afrika Topluluğu'na(EAC) da akredite olmuştur. Ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik 2008 yılında meydana gelen bir diğer gelişme ise Türkiye'nin 2008 yılında Afrika Kalkınma Bankası'nın bölge dışı 25. üyesi olması olmuştur ("Afrika ülkeleri ile ilişkiler",2013).

Bölge ülkeleri ile Türkiye arasındaki siyasi ilişkiler de söz konusu dönemde gelişme göstermiştir. 2005 yılında Türkiye'ye Afrika Birliği'nde gözlemci statüsü verilmesinin ve Addis Ababa Büyükelçiliğinin Afrika Birliği nezdinde akreditasyonunun yapılmasının ardından Türkiye de 10 Ocak 2008'de tarihinde düzenlenen Afrika Birliği Zirvesi'nde Sahra Altı'nda yer alan ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi için bu ülkelerdeki mevcut temsilciliklerin sayısını artırma kararı almıştır. Bu kapsamda Darüsselam, Abidjan, Kamerun, Gana, Mali, Uganda, Angola, Madagaskar, Zambiya, Mozambik, Moritanya ve Zimbabve Büyükelçiliklerimiz faaliyete geçmiştir. Gine, Burkina, Faso, Nijer, Çad, Gambiya, Namibya ve Gabon'daki temsilciliklerimizin de önümüzdeki dönemlerde faaliyete geçmesi öngörülmektedir. Sahra Altı Afrika bölgesinden ise Etiyopya, Gambiya, GAC, Moritanya, Nijerya, Senegal, Somali ve Sudan olmak üzere toplam sekiz ülkenin Türkiye'de büyükelçiliği bulunmaktadır (Dışişleri Bakanlığı,"Türkiye-Afrika İlişkileri").

Bölge ülkeleri ile olan siyasi ilişkileri geliştirmeye yönelik devlet düzeyinde gerçekleştirilen faaliyetler arasında zirveler ve karşılıklı üst düzey ziyaretler de yer almaktadır. Afrika ülkeleri ile ilişkilerin bulunduğu aşamanın

değerlendirildiği ve ilave yol ve yöntemlerin belirlendiği 18-21 Ağustos 2008 tarihli 1. Afrika-Türkiye İşbirliği Zirvesi bu duruma örnek teşkil etmektedir (Öztürk,2012). Bununla birlikte gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler kapsamında 2005 yılında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Etiyopya'yı ve Güney Afrika'yı ziyareti Cumhuriyet döneminden itibaren ilk defa bir Türk başbakanın Ekvator altındaki bir bölgeye ziyarette bulunmuş olması (Özkan,2010), Cumhurbaşkanının da 23-25 Mart 2011 tarihlerinde Gana'ya resmi ziyaretinin ardından Gabon'u ziyaret etmesi Türkiye'den Gabon'a cumhurbaşkanı düzeyinde gerçekleştirilen ilk gezi olması nedeniyle önem taşımaktadır (Cumhurbaşkanlığı, "Türkiye'nin Afrika Açılımı").

Karşılıklı büyükelçilikler açma, zirve toplantıları düzenleme ve üst düzey ziyaretlerde bulunma şeklinde gelişen siyasi ilişkilerin sağlam bir temele oturabilmesi için Afrika Açılım Eylem Planı'nda öncelikle ticari ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesinin gerekliliğine değinilmiş ve bu yönde faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda TİKA gibi devlet destekli kuruluşların yanında TUSKON gibi sivil toplum örgütleri de bölgede aktif olarak varlık göstermekte ve faaliyetlerini sürdürmektedir (Özkan,2011:124).

Afrika Açılımı politikası, hem Türkiye'nin Afrika ile ilişkilerinin önemli derecede gelişmesini sağlamış hem de bu ülkelerden sağlanan destek uluslararası örgütlerde Türkiye'nin etkinliğini arttırmıştır. 2009 yılında Türkiye 53 Afrika ülkesinden 50'sinin oyunu alarak BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilmiştir (Fırat, ty;4).

3.2.2.Türkiye'nin Afrika'daki Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

3.2.2.1.Ekonomik Faaliyetler

Türkiye'nin Afrika ile ekonomik ilişkilerini geliştirmeye yönelik ilk adım 1980'lerin sonuna doğru imzalanan ticari sözleşmeler vasıtasıyla olmuştur (Uchehara,2008: 56). 1990'lı yıllardan itibaren iki taraf arasındaki ilişkilerde yaşanan ciddi dönüşümle birlikte 1998 yılında hükümet tarafından "*Afrika'ya Açılım Eylem Planı*" kabul edilmiştir. Eylem planı çerçevesinde öngörülen "*Afrika ülkeleriyle üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, Türkiye'nin Kıta'daki diplomatik temsilcilik sayısının arttırılması, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar vasıtasıyla Afrika ülkeleri ile temasların arttırılması, ekonomik,*

teknik, bilimsel işbirliği ve ticaret anlaşmalarının imzalanması" faaliyetleri sonucu Afrika'ya olan ilgi daha da artmıştır (Mansfield,2009:3). Bu doğrultuda 2003 yılında *"Afrika ile Ekonomik ve Ticari İlişkilerimizi Güçlendirme Stratejisi"* uygulamaya konmuştur ve 2005 yılı Türkiye'de "Afrika Yılı" olarak ilan edilmiştir (Özkan,2010:100).

2005 yılı Türkiye- Afrika ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur. *"Ekonomik ve ticari anlaşmalar yapmak için karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hukuki temeli tamamlamak için iki taraflı ekonomik ve politik mekanizmalar oluşturulmuş ve ticaret heyetlerinin karşılıklı ziyaretleri teşvik edilmiştir"* (Hazar,2012: 34). Özellikle Sahra'nın güneyindeki Afrika ile ticari ilişkiler kayda değer artış göstermiş, 2000 yılında 742 milyon ABD doları olan ticaret hacmi 2005 yılında 3 milyar ve 2011 yılı itibarıyla da 7,5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır (Harte,2013). Türkiye'nin Afrika ile olan toplam ticaret hacmi ise 2003 yılında 5,4 trilyon dolar iken 2005 yılında 10 trilyon dolara yükselmiştir (Özkan,2013: 46). Ayrıca 2012 itibarıyla 17 trilyon dolar olan ticaret hacminin 2015'e kadar 50 trilyon dolara çıkarılması hedeflenmiştir (Hürriyet Daily News," Turkish PM Erdoğan"). Türkiye'nin Afrika ülkeleri ile ekonomik ilişkilerini hızlı bir şekilde geliştirmesinde ticari ilişkilerinde sosyal bir anlayış benimsemesi etkili olmuştur. Örneğin dev yapı projelerinde yerel iş gücünün daha fazla istihdam edilmesi, yerel halk ile Afrika'daki Türkler arasında kültürel alışverişe daha fazla imkan sağlanması bölgede Türkiye ile ilgili olumlu algı yaratmıştır (Harte,2013).

Türkiye-Afrika ticari ilişkilerinin geliştirilmesinde ve işbirliğinin sağlanmasında Türkiye İş adamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) gibi hükümet dışı organizasyonlar da aktif şekilde yer almaktadır. Bu bağlamda 2006'dan itibaren düzenli olarak gerçekleştirilen ve *"TUSKON, Ekonomi Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve TİM tarafından 16 Aralık 2011'de İstanbul'da yedincisi düzenlenen Türkiye-Afrika Dış Ticaret Köprüsü Toplantısı'da 54 Afrika ülkesinden 300 iş adamı Türk iş adamları ile bir araya gelmiştir."* TUSKON Başkanvekili tarafından yapılan açılış konuşmasında 2006 yılından bu yana düzenlenen ticaret köprüsü programları vasıtasıyla

Afrika ülkeleri ile 25 milyar dolarlık iş hacmi oluşturulduğu vurgulanmıştır. (Özkan,2011:672-674).

"TUSKON tarafından yapılan araştırmada Afrika ülkelerinin çoğunlukla mobilya, giysi, dayanıklı ev ürünleri, ev tekstil ürünleri, işlenmiş gıda, paketlenme araçları, demir-çelik, elektrik aletleri ve yapı malzemeleri talep ettiği belirlenmiş, Türk girişimciler de hem kendileri için getirinin yüksek olması hem de talebin fazla olması nedeniyle Afrika'daki yatırımlarını bu sektörlerde gerçekleştirmeleri konusunda teşvik edilmiştir" (Özkan,2012: 24). Söz konusu alanlarda gerçekleştirilen yatırımlar Türkiye'nin ekonomisini güçlendirmekle birlikte Afrika'nın kalkınmasına ve yerel halkın yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunmuştur (Karagül ve Arslan,2013: 36).

Türkiye'nin Afrika açılımı bağlamında Afrika ülkeleri ile geliştirdiği ticari ilişkiler ülke ekonomisini geliştirmenin yanı sıra Afrika'daki Türkiye algısının da olumlu yönde değişmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye'nin Afrika ülkelerini kendisi için uzun vadede ticaret ortağı olarak görmesi ve kazan-kazan anlayışı doğrultusunda adımlar atması Türkiye'ye sempati ile yaklaşılmasını sağlamıştır.

3.2.2.2. Dış Yardımlar

Cumhuriyetin kuruluşundan 1992 yılına kadar dış yardımlar planlanan bir politika doğrultusunda gerçekleştirilmemiştir. Komşu bölgelere yapılacak yardımlar daha çok görevli diplomatlar ve bürokratlar aracılığıyla ulaştırılmış, 1985 yılından itibaren dış yardım çalışmalarında hareketlilik başlamıştır. "Devlet Planlama Teşkilatı 5 Haziran 1985 tarihinde Gambiya, Gine, Gine -Bissau, Moritanya, Senegal, Somali ve Sudan'da kurumsal kapasite inşasını hedefleyen 10 milyon ABD doları tutarında kapsamlı bir yardım paketi ile kendi dış yardım programını başlatmıştır (Dışişleri Bakanlığı,"Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği").

Kafkasya ve Orta Asya'da bağımsızlığını yeni kazanan ülkelere yardım etmek amacıyla kurulan TİKA, 2002 sonrası benimsenen çok yönlü dış politika sonucu faaliyet alanını Afrika'ya doğru genişletmiştir." Teknik yardım, tarım ve teknoloji transferi gibi alanlardaki deneyimi paylaşma

temel işbirliği alanlarını oluşturmakla birlikte sağlık, eğitim, su ve sanitasyon, mesleki eğitim, kurumsal kapasite geliştirme ve insani yardım" konularında da faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu tür kapasite geliştirme faaliyetlerinin yanı sıra okul ve hastanelerin yapımı gibi sosyal hizmetlere ilişkin altyapı oluşturulmasına ilişkin projeler de işbirliği içerisinde yer almıştır (Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği").

TİKA'nın coğrafi olarak faaliyet alanını genişletmesi beraberinde kurumsal gelişmeyi de getirmiştir. 2002 sonrasında Etiyopya, Sudan, Senegal, Tunus, Mısır, Libya, Kenya ve Somali merkezlerinde TİKA faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu 8 ofis açılmıştır (Tekin,2013). Bu ofisler vasıtasıyla 37 Afrika ülkesinde çeşitli alanlarda Afrika'nın kalkınmasına ve halkın yaşam standardının yükselmesine yönelik 1757 proje gerçekleştirilmiştir (Sondevir, "Tika'nın Afrika Faaliyetleri"). TİKA'nın faaliyet raporuna göre Somali'de yalnızca 2012 yılı içerisinde Galkayo'da sosyal altyapıların güçlendirilmesi ve eğitici eğitime destek verilmesi, Hargeysa bölgesel eğitim idaresinin fiziksel kapasitesinin güçlendirilmesi, Barbera hastanesine çeşitli yardımlar yapılması, 126.000 Somali'nin temiz suya erişimi konusunda çalışmalar sürdürülürken Etiyopya ve Kenya'da da benzer faaliyetlerin yanı sıra çeşitli okulların rehabilite edilmesi ve malzeme ihtiyaçlarının giderilmesi, gıda yardımı sağlanması gibi faaliyetler yürütülmüştür (Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

TİKA çeşitli alanlardaki proje faaliyetlerinin yanı sıra resmi kalkınma yardımlarını da hem miktar olarak yükseltmiş hem de alan olarak genişletmiştir. *"2003 yılında toplam 85 milyon ABD doları olan resmi kalkınma yardımları 2012 itibarıyla 2 milyar 532 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Toplamda 7 milyar 481 milyon ABD dolar olan yardımların 2004-2012 yılları arasında 727 milyon ABD doları Afrika'ya yönelik gerçekleştirilmiştir"* (Ak Parti, "Argevizyon"). Bu miktar toplam yardımlar içerisinde en küçük payı oluşturmasına rağmen Türkiye'nin Afrika'daki görünürlüğünü arttırarak açılımın önemli bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye-Afrika ilişkilerinin gelişmesinde ve bölge ülkeleri ile yakınlık kurulmasında rol oynayan bir diğer unsur sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları olmuştur. STK'ların Afrika'daki varlığı açılım öncesine

götürülebilse de özellikle 2005 sonrasında devlet ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde olması bölgede faaliyet gösteren organizasyonların hareket kabiliyetini arttırmıştır.

2012 yılı içerisinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından STK'lara 39,43 milyon dolar kaynak aktarılmıştır. STK'ların öz kaynakları ile toplam 151,08 milyon dolarlık yardım sahada STK'lar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu yardımların 89,1 milyon doları teknik işbirliği ve proje ve program yardımlarına, 54,8 milyon doları acil ve insani yardımlara, 7,18 milyon doları ise yönetim giderlerine tahsis edilmiştir (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012). Özellikle barınma, sağlık yardımı, afetzedelere destek sağlama çalışmaları kapsamında yapılan bu yardımların bölgesel dağılımında Afrika (68,54 milyon dolar) birinci sırada yer almıştır (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

Uzun süren savaş hali, olumsuz iklim koşullarının yarattığı istikrarsız ortam ve özellikle Sahra Altı Afrika'da yaşayan insanların düşük hayat standartlarında yaşamlarını sürdürmeleri STK'ların daha çok insanların günlük hayatına katkı sağlayacak projeler üzerine yoğunlaşmasını sağlamıştır. Bu çerçevede hem yerel halkın yaşamını kolaylaştırmak hem de kalkınmanın önündeki engellerin kaldırılmasına yardımcı olacak amacıyla "*sağlık çalışmaları, gıda yardımı ve su temini*" başta olmak üzere çeşitli alanlarda faaliyetler gerçekleştirilmiştir (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

"Gıda yardımları genel olarak aşevi kurulması, sıcak yemek dağıtımı, kurban hissesi ve gıda paketleri dağıtımı" şeklinde gerçekleştirilmiştir. İHH, Kimse Yok Mu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği başta olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşları Afrika'nın farklı bölgelerine gıda yardımında bulunmuştur. *"Kimse Yok Mu Derneği tarafından Kenya, Somali, Etiyopya ve Uganda'da aşevi inşa edilmiştir. Myanmar başta olmak üzere Somali, Bangladeş, Nijer gibi ülkelere yiyecek yardımı yapılmış ve dernek tarafından içinde Afrika ülkelerinin de yer aldığı 145 ülkede toplam 59,471 hisse kurban yaklaşık 180.000 muhtaç aileye ulaştırılmıştır"* (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

Projelerin bir diğerk bölümünü bölgedeki su kaynaklarının çoğaltılmasına yönelik çalışmalar oluşturmuştur. Temiz ve içilebilir su ihtiyacını karşılamak amacıyla "Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından Somali'de 85, Senegal'de 5, Fildişi Sahili'nde 5, Gana'da 28, Togo'da 28, Burkina Faso'da 22, Sierra Leone'de 25, Mali'de 38, Benin'de 7, Nijer'de 9, Kamerun'da 36, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde 7, Çad'da 5, Etiyopya'da 15, Liberya'da 10 olmak üzere toplam 325 su kuyusu açılmıştır." Ayrıca Burkina Faso, Nijer, Senegal, Somali gibi Afrika ülkelerinde Yardımlı, Kimse Yok Mu gibi çeşitli sivil toplum kuruluşları da bu alanda gerçekleştirilen faaliyetlerde aktif olarak yer almıştır (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

Gıda yardımı ve temiz su kaynaklarının çoğaltılmasına ilişkin çalışmaların yanı sıra sivil toplum kuruluşları Afrika'da sağlık alanında da çeşitli projeler gerçekleştirmiştir. Bazı hastanelerin tadilatlarına ve onarımlarına katkı sağlanmakla birlikte ilaç ve tıbbi malzeme yardımında da bulunulmuştur. Ayrıca katarakt, fitık, kadın doğum, kanser, beyin cerrahisi, ortopedi ve diş ameliyatları gerçekleştirilmiştir. *"Bu bağlamda İHH, Afrika Katarakt Projesi(2012) kapsamında Sudan Nil Nehri Eyaleti'nde kurulan katarakt kampında 5000 kişiye göz taraması, 400 kişinin ameliyatı, Somali'de 200 ve Etiyopya'da 1100 katarakt ameliyatı yapılmıştır. Benzer şekilde Kimse Yok Mu Derneği'nin Katarakt Projesi çerçevesinde 53 gönüllü doktor ve 17 sağlık görevlisiyle birlikte 12.000'i aşkın operasyon gerçekleştirilmiştir. Yeryüzü Doktorları Derneği tarafından 62 yatak kapasiteli Somali Şifa Hastanesi ve Somali Tilaberi'de Koria Haoussa Sağlık ve Beslenme Merkezi inşa edilerek Afrika'nın sağlık alanında altyapısının geliştirilmesine katkı sağlanmıştır"* (Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Raporu 2012).

TİKA gibi resmi kuruluşlar ve STK'lar tarafından gerçekleştirilen yardım faaliyetlerinin insan yaşamını kolaylaştırmaya yönelik alanlarda gerçekleştirilmesi Türkiye'nin Afrika'da "yardımsever ülke" imajı oluşturmasında etkili olmuştur. Ayrıca yürütölen faaliyetlerde yerel halk ile işbirliği içerisinde olmak ve deneyimleri onlarla paylaşmak Türkiye'nin Afrika'daki varlığının yardım amaçlı olduğu yönündeki algıları güçlendirmiştir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Diplomasi, milletler arası münasebetlerin sürdürülmesi ve devletler arasındaki anlaşmazlık ve çatışmaların devletlerin resmi organları ve görevlileri vasıtasıyla barışçıl yollarla çözüme kavuşturulmasını sağlayan en önemli araçlardan biridir. Diplomasinin bu anlamıyla kullanımı 17. ve 18. yüzyıllarda başlamış olsa da diplomasinin tarihi devletlerin tarihi kadar eskiye dayanmaktadır.

Zaman içerisinde yaşanan değişim ve dönüşümler devletler arasındaki münasebetleri ve buna bağlı olarak diplomasi yöntemlerini etkilemiştir. Özellikle 20. yüzyılla birlikte siyasi, iktisadi, teknolojik ve sosyal alanlarda yaşanan gelişmelerin yeni gereksinimleri ortaya çıkarması diplomasi alanında devletlerin yeni arayışlar içine girmesine neden olmuştur. Bu dönemde bir devletin diğer devletlere ve/veya bu devletlerin halklarına kendisini en iyi şekilde ifade etme isteği kamu diplomasisini ön plana çıkarmıştır.

Kamu diplomasisinin temelini, Soğuk Savaş sonunda bir aktörün askeri ve iktisadi gücünden ziyade kendine çekme maharetini kullanarak uluslararası zeminde istediğini alma kabiliyetini ifade etmek için kullanılan "yumuşak güç" terimi oluşturmaktadır. Bir ülkenin yumuşak gücünün oluşumunda ise tarihi ve kültürel bağlar, ülke içinde ve dışında uygulanan politikalar ve uluslararası alanda kendini tanıtmaya tarzı önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede evrensel değerlere sahip bir kültür, demokratik bir yönetim, milletlerarası münasebetlerde barışın korunmasına ve insan haklarına yönelik politikalar ve bunların kamu diplomasisi uygulamaları vasıtasıyla uluslararası arenada duyurulması ülkelere yumuşak güç avantajı sağlamaktadır.

Çin'in yumuşak güç unsurlarını Nye, Pekin Konsensüsü ve Çin gelişme modeli, barışçıl dış politika ve Çin medeniyeti olarak sınıflandırmaktadır. Ancak 1978'lerde başlayan reformlar sonucu ekonomi de Çin için önemli bir yumuşak güç kaynağı haline gelmiştir. Çin'in hem otoriter bir rejime sahip olması hem de pazar ekonomisi anlayışını benimsemesi özellikle onunla benzer yönetim biçimini benimseyen "Kamboçya, Vietnam, Laos" gibi

gelişmekte olan ülkelerin dikkatini çekmiştir. Bununla birlikte Çin'in kısa zamanda yükselen ekonomik bir güç olarak ortaya çıkışı uluslararası toplumun Çin üzerine yoğunlaşmasını da beraberinde getirmiştir. Hem politik sisteminin ve politikalarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak hem de özellikle kendisiyle aynı coğrafyayı paylaşan devletler için tehdit oluşturmadığını belirtmek için Çin, kamu diplomasisi faaliyetlerini arttırmıştır.

Çin yumuşak güç unsurlarını dış dünyaya aktarmak ve uluslararası toplumun endişelerini azaltmak için diğer ülkelerle benzer kamu diplomasisi uygulamalarında bulunmaktadır. Medya, internet, çeşitli kutlamalar ve organizasyonlar, yayınlar ve projeler Çin'in yaygın olarak kullandığı kamu diplomasisi araçları arasında yer almaktadır. Ayrıca özellikle Afrika gibi gelişmekte olan bölgelerde Çin'in yumuşak gücünün hissettirilmesinde ekonomik faaliyetler ve dış yardımlar önemli rol oynamaktadır.

Çin'in Afrika ile olan ilişkileri M.Ö ikinci yüzyıla dayanmaktadır. Malların değişimi vasıtasıyla kurulan ilişkilerde özellikle on dördüncü yüzyıl sonrasında kayda değer gelişmeler yaşanmış, ancak sömürgeci güçlerin istilası nedeniyle ilişkiler İkinci Dünya Savaşı'na kadar askıya alınmıştır. Savaş sonrasında Çin, Afrika ile politik hedefler çerçevesinde ilişki kurmuştur. Bandung Konferansı'ndan sonra Afrika'ya çeşitli alanlarda yardım gerçekleştirilmiş ve yardımlar 1970'lere kadar artarak devam etmiştir.

1976'dan sonra gerçekleştirilen ekonomik reformlar Çin'in Afrika politikasında değişikliğe neden olmuştur. Pazar ekonomisi anlayışı benimsendikten sonra Afrika ile ekonomik ilişkilere daha fazla önem verilmiştir. Ekonomik faaliyetler çerçevesinde bölge ile eşitlik temelinde karşılıklı faydayı ve bağımlılığı vurgulayan ticari anlayış benimsenmiştir. Çin, yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda değil, karşı tarafın da ihtiyacını karşılamaya yönelik ticari ilişkiler geliştirmiştir. Özel şirketlerini finanse ederek birçok devletin riskli gördüğü altyapı alanına yatırım yapmıştır. Ayrıca bu konuda ev sahibi ülkedeki kamu ve özel işbirliklerini de desteklemiştir. Özel ekonomik bölgeler vasıtasıyla bölgeye teknoloji transferi yapmış, yerel halka iş imkanı sağlamıştır. Afrika'ya stratejik ticaret

ve yatırım konusunda destek olarak ekonomik büyüme ve kalkınma konusunda kendi politikalarını uygulamaları için onlara şans tanımıştır.

Ekonomik faaliyetler çerçevesinde Afrika'nın ihtiyaçlarını dikkate alan Çin, dış yardım faaliyetleri konusunda da benzer şekilde hareket etmiştir. Kalkınmayı destekleyen, bağımlı hale getirmeyen yardım stratejisini benimsemekle birlikte Tayvan konusunda olduğu gibi yardımları ödül olarak kullandığı zamanlar da olmuştur. Yardımların temelinde ülkelerin kendi kalkınmalarını sağlayabilecek düzeye getirilmesi fikrini benimsemiş, ancak politik ve stratejik hedefler doğrultusunda da yardım faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda Çin, büyük meblağlarda yapılan yardımların yanı sıra kredi ve bağış gibi yeni yardım araçlarından da faydalanmıştır. Ekonomik ve sosyal alandaki yardımlar birincil nitelikte olmasına rağmen teknik eğitim ve işbirliği projeleri, yönetim, ekonomi, sağlık, tarım, hukuk gibi alanlardaki eğitim programları da Çin'in önemli dış yardımları arasında yer almıştır.

Afrika ülkelerinin bağımsızlığını kazanarak ekonomik bağımsızlık arayışına girdiği ve Çin'in "Açık Kapı Politikası"nı benimsediği dönemin denk gelmesi taraflar arasında ekonomik işbirliğini kolaylaştırmıştır. Bu sayede Çin, bölgeye yönelik ekonomik faaliyetleri ve dış yardımları vasıtasıyla kendini daha iyi tanıtmaya fırsatı yakalamıştır. Karşılıklı ihtiyaçları gidermeye yönelik ticari anlayış benimsenmesi, Afrika'daki özel şirketlerin, kamu ve özel işbirliklerinin desteklenmesi, özel ekonomik bölgelerin inşa edilmesi, yatırımların Afrika'nın kalkınmasına katkıda bulunacak alanlara yapılması, dış yardım kapsamında karşılıksız yardımların gerçekleştirilmesi, düşük faizli veya faizsiz kredi gibi yardım araçlarının kullanılması bölgede Çin ile ilgili olumlu algının oluşmasında etkili olmuştur.

Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarını ise tarihi, kültürü ve dış politikası oluşturmaktadır. Müslüman Osmanlı mirası ve çeşitli etnik gruplarla inşa edilen tarih Balkanlar'dan Orta Asya'ya kadar yumuşak güç avantajı sağlarken değişen dış politika anlayışı da Türkiye'ye kendisine uzak coğrafyalarda etkinliğini arttırma olanağı sağlamıştır.

Yumuşak gücün kullanımı için zemin oluşturan kamu diplomasisi terimi Türkiye için yeni olmasına rağmen, uygulamaları Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Daha çok zor durumda bulunan ülkelere yardımda bulunmak, elçilikler vasıtasıyla dış dünyayı bilgilendirmek amacıyla yürütülen faaliyetlerin modern anlamda kullanımı II. Abdülhamit dönemi ile başlamıştır. Cumhuriyet döneminde ihmal edilen kamu diplomasisi faaliyetleri çok yönlü dış politika stratejisi ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir.

Yeni dış politika kamu diplomasisi aktörlerinde çeşitliliği ve faaliyet alanında genişlemeyi beraberinde getirmiştir. Devletlerin yanı sıra kamu kuruluşları ve hükümet dışı organizasyonlar kamu diplomasisi sürecinde aktif olarak yer almaya başlamıştır. Aktör sayısında ve buna bağlı olarak kaynaklarda meydana gelen artış Afrika gibi uzun süre ihmal edilen bölgelere ulaşmayı kolaylaştırmıştır.

Türkiye'nin Afrika'ya yönelik faaliyetlerinde her iki tarafın ekonomik durumu belirleyici rol oynamıştır. Türkiye, ülke ekonomisindeki gelişmeye paralel olarak kıta ile ticari ilişkilerini kazan-kazan anlayışı doğrultusunda arttırmıştır. Aynı zamanda Türkiye'yi daha görünür hale getirebilmek için yatırımlar bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve yapı projelerinde yerel halkın istihdam edilmesine özen gösterilmiştir. Dış yardımlar kapsamında Türkiye, ekonomik yardım sağlamakla birlikte özellikle teknik işbirliği proje ve program yardımlarına ağırlık vermiştir. Ayrıca Afrika'nın kalkınmasına yönelik projeler de finanse edilmiştir.

Çin ve Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin yoğunlaşmasında ülke ekonomilerindeki gelişme önemli rol oynamıştır. Özellikle Afrika'ya yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinde ekonomik yardımlar, işbirliği ve karşılıklı bağımlılık bir yumuşak güç kaynağı olarak kullanılmıştır. Ülkeler ekonomilerinde meydana gelen gelişmeler paralelinde her iki tarafın yararına olacak şekilde Afrika ile ticari ilişkilerini geliştirmiştir. Yatırımların altyapı alanına ilişkin gerçekleştirilmesine özen gösterilmiştir. Dış yardımlar öncelikle kalkınma projelerine aktararak Afrika'nın kalkınması için destek verildiği yönünde algı oluşturulmak istenmiştir.

Ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi yardımların çeşitliliğinde ve büyüklüğünde de ülkelerin ekonomik durumları belirleyici olmaktadır. Türkiye, ekonomik koşullar nedeniyle daha çok teknik işbirliği proje ve program yardımlarına katkıda bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla gerçekleştirilen yardımlar ise daha çok günlük yaşamı kolaylaştıracak ve yerel halkın yaşam standardını yükseltecek projeler üzerine yoğunlaşmaktadır. Çin'in Afrika'ya yönelik yardımları teknik işbirliği projeleri ve insani yardımlar ile kredi ve bağış projeleri gibi yeni yardım araçlarını kapsamaktadır. Bölgeye yönelik yardımlar temelde karşılıksız gerçekleştirilmektedir. Ancak Türkiye'den farklı olarak Çin, bazı durumlarda politik hedefleri doğrultusunda Tayvan'ın tanınmaması gibi koşullar öne sürebilmektedir.

Afrika'da ekonomik faaliyetler ve dış yardım çerçevesinde gerçekleştirilen kamu diplomasisi faaliyetlerinde Türkiye ve Çin'in benzer aktörleri yer almaktadır. Çoğu faaliyetler bizzat devletler tarafından yürütülmesine rağmen çeşitli işbirlikleri ve sivil toplum kuruluşları da bu süreçte önemli rol oynamaktadır ve benzer faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ancak bu süreçte Çin devlet merkezli stratejik yaklaşımı benimserken Türkiye hükümet dışı aktörlerine faaliyet konularını belirlemede devletten bağımsız olarak hareket etme imkanı da tanımaktadır.

Sonuç olarak, Çin ve Türkiye'nin Sahra altı Afrika'da ekonomik faaliyetler ve dış yardımlar çerçevesinde gerçekleştirdiği kamu diplomasisi uygulamaları hem faaliyet türü hem de amaç yönünden benzerlik göstermektedir. Her iki ülke de Afrika'nın sürdürülebilir kalkınması için çaba harcadığına ilişkin algı oluşturmayı amaçlamaktadır. Ancak Türkiye'nin Çin'e göre daha küçük bir ekonomiye sahip olması hareket kabiliyetini kısıtlamaktadır. Bu nedenle Çin, ekonomik faaliyetler çerçevesinde kredi ve bağış gibi yeni yardım araçları vasıtasıyla geniş alanda faaliyetlerini yürütme imkanına sahip iken Türkiye'nin bu alandaki kamu diplomasisi uygulamaları teknik işbirliği proje ve program yardımları ile insani yardımlar çerçevesinde sınırlı kalmaktadır. Ayrıca Çin'in kendi şirketlerine Afrika'ya açılmaları konusunda her türlü desteği sağlaması, Türkiye'nin desteğinin ise teşvik düzeyinde kalması Çin'in

faaliyetlerinin daha geniş alana yayılmasını sağlamakta ve bölgede Çin'i daha görünür kılmaktadır.

Çin ve Türkiye'nin Sahra altı Afrika'ya yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerindeki en belirgin fark ise, bu süreçte yer alan aktörlerde ortaya çıkmaktadır. Çin'in kamu diplomasisi faaliyetlerinde devlet temel aktör olarak yer almaktadır. Ayrıca bu tür faaliyetlerde bulunan çeşitli işbirlikleri ve sivil toplum kuruluşları da devletin bilgisi ve desteği dahilinde hareket etmektedir. Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulamalarında da devlet temel aktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak işbirliklerine ve sivil toplum kuruluşlarına devletle birlikte veya ondan bağımsız şekilde kendi imkanlarıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinde bulunma imkanı tanınmıştır. Bu durum da yabancı toplumların gözünde güvenilirlik kazanma konusunda yaşanan problemlerin üstesinden gelme konusunda Türkiye açısından avantaj oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

ADİYAMAN,Şeyma; (2011), "TİKA: Türkiye'nin Küresel Dış Politika Enstrümanı",
http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1061:tka-tuerkiyenin-kueresel-d-politika-enstrueman&catid=77:ortadoğu-analizler&Itemid=150, 12.03.2014.

Africa Research Institute; (2012), "Between Extremes: China and Africa",
www.africaresearchinstitute.org ,20.01.2013.

Afrikalı İşadamlarına Vize Kolaylığı, <http://airnewstimes.com/afrikali-isadamlarina-vize-kolayligi-10039-haberi.html> ,24.03.2014.

AGMON, Marcy: (1986): " Defending the Upper Gulf: Turkey's Forgotten Patnrship", Journal Of Contemporarary History, cilt 21, No 1.
AK Parti, "TİKA Faaliyetleri ve Resmi Kalkınma Yardımları"
<http://www.akparti.org.tr/upload/documents/argevizyon-eylul2013.pdf>,
25.03.2014.

Ak Parti, <http://www.akparti.org.tr/upload/documents/argevizyon-eylul2013.pdf>, 15.03.2014.

AKÇAY, Engin; (2012), "Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları", Turgut Özal Üniversitesi Yayınları, Ankara.

ALDEN, Chris ve Ana Cristina Alves; (2008), "History&identity in the Construction of China's Africa Policy", Review of African Political Economy No.115:43-58.

ALDEN, Chris (2005), 'China in Africa,'Survival, vol. 47, no 3 (Autumn), pp. 147-164.

ALLİSON, Simon, (2013), "Fixing China's İmage, One Student at a Time",
<http://www.dailymaverick.co.za/article/2013-06-07-fixing-chinas-image-one-student-at-a-time/#Uq-fuJ IYF> , 16.12.2013.

ALPAYDIN, u. Ali Rıza; (2010):" Soft Power in Turkish Foreign Policy Under The AKP Governments: 2002-2009.

ALTUNIŞIK B. Melliha; "Worlviews and Turkish Foreign Policy in the Middle East", New Perspectives on Turkey, 40: s.171-194
Ankara'nın Yumuşak Gücü: TV Dizileri (2012), MİLAT, 12 ŞUBAT, 07.04.2014.

ARDAİLO, Michael; (2013), "The Efectiveness of Chinese Public Dilomacy: case Study of Conficius Institutes,
http://www.michaelardailo.com/uploads/Case_Study.pdf ,20.12.2013.

ARI, Tayyar; (2006), Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Alfa Yayınları, İstanbul.

AYDIN, Mustafa, "1990-2001 Kafkasya ve Orta Asya ile ilişkiler", içinde Türk Dış Politikası cilt 2, Baskın Oran, ed..İstanbul İletişim Yayınları, 2001, 246.

BARNETT, Michael ve Raymond Duvall;(2005)," Power in Global Governance" , Editör: Michael Barnett ve raymond Duvall, 'Power in Global Governance', Cambridge: Cambridge University Press.

Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü,
<http://www.byegm.gov.tr/turkce/byegm-hakkinda>, 13.03.2014.

Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Kalın, İ., " Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi", <http://www.kdk.gov.tr/sag/turk-dis-politikasi-ve-kamu-diplomasisi/20>, 22.12.2013.

BEDNARZ, Lukasz; (2013), "CSR in Africa", <http://www.sinoafrica.org> ,16.12.2013.

BESLİU, Raluca; (2013), "China and the US Court Africa", <http://yaleglobal.yale.edu>, 02.01.2014.

BOLEWSKİ, Wilfried ve Candy m. Rietig; (2008), "The Cultural Impact on China's New Diplomacy", www.journalofdiplomacy.org ,21.12.2013.

BOZTAŞ, Asena; (2011): "Türkiye'nin Afrika ile İlişkilerinde Proaktif Politikaların Teorik Analizi: Konstrüktivist teori, Eleştirel teori ve Uluslararası Toplum Teorisi".

BRAUTİGAM, Deborah (2008),"China's African Aid", The German Marshall Fund of United States.

BRAUTİGAM, Deborah (2009)," The Dragon's Gift", Oxford.

BRAUTİGAM, Deborah ve Tang Xiaoyang; (2011), "African Shenzhen: China's Special Economic Zones in Africa", J. Of Modern Africam Studies,49, pp.27-54.

BRAUTİGAM, Deborah ve Xiaoyang Tang; (2011b), "China's Investment in Special Economic Zones in Africa", <http://www.american.edu/sis/faculty/upload/Brautigam-Chinese-Investment-in.pdf>, 20.02.2013.

BRAUTİGAM, Deborah; (2011a), "Chinese Development Aid in Africa", <http://www.american.edu/sis/faculty/upload/Brautigam-Chinese-Aid-in-Africa.pdf> ,20.12.2013.

CARNISH, Paul, Julian Lindley ve diğerleri; (2011), [http://www.capmembers.com/media/cms/Chapter 16 Web A31AD878B62 C6.pdf](http://www.capmembers.com/media/cms/Chapter_16_Web_A31AD878B62_C6.pdf), 20.11.2013.

"CCTV, Your Link to Asia" , <http://english.cntv.cn/20100426/104481.shtml> , 12.11.2013.

Centre For Chinese Studies; (2012), "FOCAC:trade,investments and aid in China-Africa relations", [www.ccs.org.za/.../FOCAC Policy-Briefing tra](http://www.ccs.org.za/.../FOCAC_Policy-Briefing_tra) , 22.12.2013.

CHENG SUN, Shao; (2011), "The Approaches of China's Soft Power Strategy", WHAMPOA- An Interdisciplinary Journal 61, pp.53-64, http://www2.cma.edu.tw/u_edu/journal/61files/61-4.pdf

China Promoting Taoism Influence Abroad, http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2011-10/23/c_131208100.htm .,10.12.2013.

CHO, Young N. ve Jong Ho Jeong; (2008), "China's Soft Power: Discussions, Resources, and Prospects", Asian Survey, Vol. 48, No.3, pp. 353-472. <http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2008.48.3.453> ,20.12.2013.

CHU, Yingchi; (2007), "China's Fourth Rise: Soft Power Communication, Impediments, and Success" .

CHUN, Zhang; (2012), "The Sino-Africa Relationship: Toward a new Strategic Partnership", [http://www.ise.ac.uk/DEAS/...\(SR-016-Chun.pdf](http://www.ise.ac.uk/DEAS/...(SR-016-Chun.pdf) ,23.12.2013.

CHUN, Zhang; (2013), "Sino-African Relationship: Moving to New Strategic Partnership", <http://en.sis.org.cn/@zhangchun> ,22.12.2013.

COWAN G. ve Nicholas Cull; (2008), "Public Diplomacy in a Changing World", The Annals of the American Academy of Political and Social Science. <http://ann.sagepub.com>

CULL, Nicholas J; (2008), "Public Diplomacy: Seven Lessons for Its Future from Its Past", Editörler: Jolyon Welsh ve Daniel Fearn, 'Engagement', Foreign& Commonwealth Office, <http://uscpublicdiplomacy.org/publications/Engagement%20book.pdf>

CULL, Nicholas J; (2009), "Public Diplomacy Before Gullion: the Evolution of a Phrase", Editörler: Nancy Snow ve Phillip Taylor, 'Routledge Handbook of Public Diplomacy', Routledge, New York, London. Pp.19-24.

CULL, Nicholas J; (2009), "Public Diplomacy: Lessons from the Past", Figueora Press, Los Angeles.

Cumhurbaşkanlığı, "Türkiye'nin Afrika Açılımı: Gana ve Gabon'a Cumhurbaşkanlığı Düzeyinde İlk Ziyaret"
<http://www.tccb.gov.tr/haberler/170/79301/turkiyenin-afrika-acilimi-gana-ve-gabona-cumhurbaskani-duzeyinde-ilk-ziyaret.html>, (20.03.2013)

ÇAVUŞ, Tuba, (2012), "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı".

D'HOOGHE, Ingrid; (2011), "The Expansion of China's Public Diplomacy System", Editör: WANG Jian, Soft Power in China, Palgrave Macmillian, p.19-33.

D'HOOGHE, Ingrid; (2005), "Public Diplomacy in the People's Republic of China", Editör: Jan Melissen, The New Public Diplomacy, pp.88-106.

DAĞCI, Kenan, (2010); "Turkey's New Foreign Policy Vision: Changing Perception and Imagination", International Scientific Conference - Actual Problems of Studying Contemporary Turkey, Nizhniy Novgorod (Russia), 20-22 April.

DAĞCI, Kenan; (2006), "ABD'nin Güvenlik Yaklaşımı ve Terörizm", Avrasya Dosyası, Cilt 12, Sayı 3.

DAĞCI, Kenan;(2006a), "The Information Revolution And Transformation of International Politics", 5. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, bildiriler Kitabı Cilt 2, Sayı 2.

DEMİR, Vedat (2012), Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

DENİZHAN, Emrah; (2010): "Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya Politikası ve TİKA",
http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_SBD/arsiv/2010_1/03emrah_denizhan.pdf ,13.04.2014.

DERİNGİL, Selim;(2007), "İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909). 3. B. Gül Çağalı Güven (terc.) İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

DEVİRAN, Yusuf; (t.y.), "Türk Tarihi Perspektifinden Kamu Diplomasisi Olgusu", <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/haberler/135-tuerk-tarihi-perspektifinden-kamu-diplomasisi-olgusu>, 12.12.2013.

Dış İşleri Bakanlığı, "Afrika Ülkeleri İle İlişkiler", www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa (20.05.2013)
Dışişleri Bakanlığı, "Afrika Ülkeleri ile İlişkiler",
<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>, 24.03.2014.

Dışışleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel özellikler ve En Az gelişmiş Ülkelere Yönelik Yaklaşım"<http://www.mfa.gov.tr/turkiyenin-kalkinma-isbirligi.tr.mfa>, 24.03.2014.

Dışışleri Bakanlığı, "Türkiye-Afrika İlişkileri"<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>, 11.02.2014.

Dışışleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa>, 10.03.2014.

Dışışleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Özellikleri ve En Az gelişmiş Ülkelere Yönelik Yaklaşımı", <http://www.mfa.gov.tr/turkiyenin-kalkinma-isbirligi.tr.mfa>, 25.04.2014.

DİZARD, Wilson; (2004), "Inventing public Diplomacy: The Story of the US Information Agency", Boulder CO and London: Lynne Rienner.

DOUGLAS, Kate; (2012), "Understanding Chinese Investment in Africa", <http://www.howwemadeitafrica.com/understanding-chinese-investment-in-africa/19352/?fullpost=1>, 16.12.2013.

FIRAT, Melek ve Ömer Kürkçüoğlu, "1919-123 Orat Doğu ile ilişkiler", içinde Türk Dış Politikası Cilt 1, baskın oran, ed. (İstanbul İletişim yayınları, 2001), 208.

FIRAT, Melek, "Türkiye Afrika İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı ve Afrika Açılımında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü", Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları ve Uygulama Merkezi. (<http://www.tasamafrika.org/pdf/afk5/12-Prof-Melek-FIRAT.pdf>)

FİDAN, Hakan ve Rahman Nurdun, (2008); " Turkey's Role İn The Global Development Assistance Community: The Case of TİKA" Journal of Balkan and Near Eastern Studies , 10:1.

GALAROTTİ, Julia;(2011), "Soft Power: What It is, Why It is İmportant, and Conditions Under Which İt can be Effectively Used", Wesleyan University.

GİLBOA, Eytan; (2008), "Searching for a Theory of Public Diplomacy", The Annals of the American Academy of Political and Social Science ,<http://ann.sagepub.com/content/616/1/55> , 15.13.2013.

GLASER, Bonnie S. ve Melissa E. Murphy; (2009), "Soft Power with Chinese Characteristics: The Ongoing Debate", Editör: Editör: Carola McGiffert, 'Chinese Soft Power and Its Implications for the United States', pp.10-27.

Global Trade Information Services; (2013), "Africa-China trading Relationship", <http://www.tralac.org/2013/08/14/africa-china-trading-relationship/> ,15.12.2013.

GREGORY, Bruce; (2005), "Public Diplomacy and Strategic Communication: Cultures, Firewalls, and Imported Norms", [http://web.ccas.gwu.edu/dev/filehost/5/APSA Panel6 Paper 8-23-05.pdf](http://web.ccas.gwu.edu/dev/filehost/5/APSA_Panel6_Paper_8-23-05.pdf) , 10.11.2013.

HAİFANG, Liu (2010), "China's Development Cooperatin with Africa: Historical and Cultural Perspectives", Editör: Fantu Cheru ve Cyril Obi, 'The Rise of China&India in Africa' , Zed Books, London, p.53-63.

HARTE, Julia, (2012); <http://www.worldpolicy.org/journal/winter2012/turkey-shocks-africa>, 18.02.2014.

HARTIG, Falk; (2012), "Confucius Institutes and Rise of China", Journal of Chinese Political Science /Association of Chinese political Studies 2011, <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11366-011-9178-7#page-1>, 25.12.2013.

HAŞİMİ, Cemalettin; (2014), "Turkey's Huminitarian Diplomacy and Development Cooperation", Insight Turkey, Vol 16, Sayı 1, s. 127-145.
HAZAR, Numan,(2012); "Türkiye Afrika'da: Eylem planının Uygulanması ve Değerlendirme On Beş Yıl Sonra", Orta Doğu Analiz, Cilt 4 Sayı 46.

HAZAR, Numan; (2000): Future of Turkish-African Relations, Dış Politika, 25(3-4).

HAZAR, Numan; (2008): "Türkiye'nin Afrika'ya Açılımı", Stratejik Analiz, sayı 99, Temmuz.
Health Diplomacy: In Africa, China's Soft Power Provides a Healing Touch, <http://knowledge.wharton.upenn.edu/article/health-diplomacy-in-africa-chinas-soft-power-provides-a-healing-touch/> ,02.01.2014..

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc055/kanuntbmmc055/kanuntbmmc05501568.pdf ,15.03.2014.

HUNTER, Alan; (2009), "Soft Power: China on the Global Stage", <http://cjp.oxfordjournals.org/content/2/3/373.full>,201.12.2013.

Hürriyet Daily News, "Turkish PM Erdoğan Sees \$ 50 billion African Trade" <http://www.hurriyetaidailynews.com/turkish-pm-erdogan-sees-50-billion-in-african-trade.aspx?pageID=238&nid=38502>,23.04.2014.

Institute Cultural Diplomacy; (2011), "Country Profiles: China", [http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural Diplomacy Outlook Report 2011 - 03-01-pdf](http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural_Diplomacy_Outlook_Report_2011_-_03-01-pdf) ,23.12.2013.

İHH İnsani Yardım Vakfı, <http://www.ihh.org.tr/tr/main/pages/hakkimizda/114>, 17.03.2014

İHH İnsani Yardım Vakfı Bülteni, 2013,
<http://www.ihh.org.tr/fotograf/yayinlar/dokumanlar/197-insani-yardim-bulteni-55-insani-yardim-55.pdf> ,27.03.2014.

İPEK, Volkan: (2010): "Turkey-Africa Relations Between 1453-1919, Africa News.

KALATHIL, Shanthi; (2011), "China's Soft Power in the Information Age: Think Again",
https://isd.georgetown.edu/sites/isd/files/Kalathil_Chinas_Soft_Power.pdf
,22.12.2013.

KALIN, İbrahim, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi";
<http://www.kdk.gov.tr/sag/turk-dis-politikasi-ve-kamu-diplomasisi/20>,
17.02.2014.

KALIN, İbrahim;(2011), " Soft Power and Public Diplomacy in Turkey" İçinde USAK Yearbook of International Politics and Law. Volume 4.
Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü,
<http://www.kdk.gov.tr/kurumsal/kurulus/7>, 11.03.2014.

KAPLİNSKY, Raphael, Dorothy McCormick ve Mike Morris (2010)," Impacts and challenges of a Growing Relationship Between China and Sub Saharan Africa", Editör: V. Padayachee, 'the Political Economy of Africa', London:Routledge.

KARACA, Salih; (2000): "Turkish Foreign Policyin the Year 2000 and Beyond: Her Opening to Africa, Dış Politika 25(3-4).

KARAGÜL, Soner ve İ. Arslan,(2013); "Türkiye'nin Afrika Açılım Politikası: tarihsel Arka Plan, Stratejik Ortaklık ve Geleceği", Uluslar arası hukuk ve Politika, Cilt 9, Sayı 35, 21-55.
http://usak.org.tr/images_upload/files/35_%20UHP-%20Soner%20KARAG%C3%9CL%20%20and%20%20%C4%B0brahim%20ARSLAN.pdf, 24.03.2014.

KARDAŞ ve Erdoğan; (2012), "Bir Dış Politika Arac olarak TİKA", Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 7, Sayı 1.

KATSUJİ, Imata ve Kuroda Kaori;(2008), "Soft Power of NGOs", Editörler: Watanabe Yasushi ve David L. McConnell, ' Soft Power Superpowers', An East Gate Book, pp. 262-296.

Lİ, Shi; (2013), "Propagating China to the World: China's Public Diplomacy through Medya' Strategy in the Age of Globalization", <http://gnovisjournal.org/2013/04/26/propagating-china-to-the-world-chinas-public-diplomacy-through-media-strategy-in-the-age-of-globalization/>, 13.10.2013.

LİANG, Xue; (2012), China's Dilemma in Its Soft Power: How to Build National İmage?, Yüksek lisans tezi, Aalborg University.

LİEN, Donald ve Chang Hoon Oh; (2012), "Determinants of the Conficius Institute Establishment", <http://business.utsa.edu/wps/eco/0045ECO-202-2012.pdf>, 25.12.2013.

LİU, Yawei, Linling Zhong ve Tyler Thomoson; (2011), "Assistance of Chinese Characteristics China's Aid Program İn Africa and Its Consequences", <http://sinoafrica.org>, 16.12.2013.

MALONE, Gifford; (1998), "Political Advocacy and Cultural Communications: organizing the Nation's Public Diplomacy", Lanheim, Md: University of America.

MANSFIELD, Zuhale, (2009); "Türkiye ile Afrika Arasındaki Ekonomik İlişkilerin Genel Görünümü", <http://www.tasamafrika.org/pdf/afk5/17-Zuhale-MANSFIELD-tr.pdf>, 23.03.2014.

MARAFI, Lawal M. ; (2009), " Africa's Business and Development Relationship with China", <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:272966/FULLTEXT02>, 02.02.2014.

MCDOWELL, Mark; (2008), "Public Diplomacy at the Crossroads: Definitions and Challenges in an 'Open Source' Era", http://www.eastwestcoms.com/images/Public_Diplomacy.pdf, 10.11.2013.

MELİSSEN, Jan; (2005), "Wielding Soft Power: The New public Diplomacy", Netherlands of International Relations 'Clingendael'.

MİLLER, Jacklyn; (?), "China's Soft Power: Can China Make The Grade?", <http://public.wartburg.edu/mpsurc/images/JMiller.pdf>, 20.02.2013.

MİNGHUI, Kong; (2003), "Sino- African relations and China's Policy Towards Africa", http://bic.cass.cn/english/infoShow/Arcitle_Show_Conference_Show.asp?ID=32&Title=&strNavigation=Home->Forum&BigClassID=4&SmallClassID=11, 24.12.2013.

MİNJIANG, Li; (2009), "Domestic Sources of China's Soft Power Approach", China Security, Vol.5 No.2., pp.34-49.

MUTLU, Can, E., "Uluslararası İşletmecilik Teori ve Uygulama", <http://www.nenedir.net/nedir/yoneticilik-ve-organizasyon/9816-global-isletme-nedir.html>, 10.11.2013.

NIELSEN, Jens; (2011), " The New Era of Diplomacy: The Effects of Public Diplomacy, Nation Branding and Cultural Diplomacy, LAP LAMBERT Academic Publishing.

NOSSEL, Suzanne, (2004), Foreign Affairs.

NUUTINEN, Johannes; (2012), "China and Other Emerging Actors in Africa", Kepa.

NYE, Joseph S; (1990), "Soft Power", Foreign Policy, Sayı 80, pp. 153-171, <http://www.jstor.org/stable/11148580>, 10.12.2013.

NYE, Joseph; (2005), Dünya Siyasetinde Başarının Yolu: Yumuşak Güç, Çev., Rayhan İnan Aydın, 1.Baskı, Elips Kitap, Ankara.

NYE, Joseph; (2008), "The Powers to Lead", Oxford University Press.

NYE, Joseph; (2010), "Soft Power Needs Smart PD", DailyStar. 10.11.2013.

NYE, Joseph; (2013), "Hard, Soft and Smart Power", Oxford Handbooks Online.

NYE, Joseph; (2002), "The Paradox Of American Power: Why the World' Only Superpower Can't Go It Alone", Oxford University Press.

OĞUZLU, Tarık ve Uğur Güngör; (2006), "Peace Operations and the transformation of Turkey's Security policy" Contemporary Security policy, 27:3.

OJAKOROYU, Victor ve Ayo Whetho; (2008), "Sino-African Relations: The Cold War Years and After", Asia Journal Of Global Studies, Vol. 2, No.2, 35-43.

ÖZKAN, Mehmet (2011): "Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya ile ilişkiler".

ÖZKAN, Mehmet, (2011): "Turkey's Engagement in Africa and Asia: Scope, Content and Implications", Perceptions, Cilt 16, Sayı 3, 115-137.

ÖZKAN, Mehmet, (2012); "Türkiye'nin Afrika'da Artan Rolü: Pratik Çabalar ve Söylem Arayışları", Orta Doğu Analiz, Cilt 4, Sayı 46.

ÖZKAN, Mehmet, (2013); "Turkey's Religious and Socio-political Depth in Africa",

<http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1258&context=mehmetozkan>, 23.03.2014.

ÖZKAN, Mehmet, "Turkey Discovers Africa: Implications and Prospect", Seta Policy Brief, No:22, s.7 Ankara, SETA.

ÖZKAN, Mehmet; (2010), "What Drives Turkey's Involvement in Africa?".

ÖZKAN, Mehmet; (2012). "A new actor or Passer-By?" The Political Economy of Turkey's Engagement with Africa, Journal of Balkan and Near Eastern Studies ,14:1,113-133, DOI:10.1080/19448953.2012.656968 (<http://dx.doi.org/10.1080/19448953.2012.656968>)

ÖZKAN, Mehmet, (2010); " Turkey's Rising Role in Africa", <http://works.bepress.com/mehmetozkan/102>, 23.03.2014.

ÖZTÜRK Mehmet; (2012), "Türk Dış Politikasındaki Açılım Bağlamında Türkiye- Sahraaltı Afrika İlişkileri: 2005-2011".

ÖZTÜRK, Tuğçe; (?), " Dış Politikadaki Etkin Unsur: kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin kamu Diplomasisi Etkinliği, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/tugceersoyozturk.pdf> ,10.03.2014.

PAHLAVİ, Pierre C; (2009), "Public Diplomacy in the Age of Globalization: The Emergence of a New Paradigm", IPSA, <http://paperroom.ipsa.org/papers/view/2557> , 12.11.2013.

PALLAVER, Matte; (2011), Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart, 2011.

PAN, Esther; (2006). "China's Soft Power Initiative", <http://www.cfr.org/china/chinas-soft-power-initiative/p10715>, 16.12.2013.

PANG, Zhongying;(2009)," China's Soft Power Dilemma: the Beijing Consensus Revisited", Editör: Mingjiang Li,'Soft Power:China's Emerging Strategy in International Politics, Lexington Books.

PARADİSE, James F; (2009)," China and International Harmony: the Role of Confucius Institutes in Bolstering Beijing's Soft Power", Asian Survey, vol.49, No.4, p.647-669.

PARDO, Sharon; (2005), "Soft Power- A National Asset", Jewish People Policy Planning Institute.

PETERKOVA, Jana; (2008), "Public Diplomacy-An Instrument of Foreign Policy", http://vz.fmv.vse.cz/wp-content/uploads/13_20081.pdf, 12.13.2013.

Politika Akademisi, "Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Açılımın Kamu Diplomasisi bağlamında Değerlendirilmesi", <http://politikaakademisi.org/turiyenin-afrika-acilimi-ve-acilimin-kamu-diplomasisi-baglaminda-degerlendirilmesi/>, 12.02.2014.

POTTER, Evan; (2002), "Canada and the New PD", Discussion Papers in Diplomacy, http://www.clingendeal.nl/sites/default/files/200210700_di_paper_drp_issu_e81.pdf, 08.11.2013.

Public Diplomacy, <http://www.usdiplomacy.org/diplomacytoday/contemporary/public.php>, 10.11.2013.

PURTAŞ, Fırat; (2013), "Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi", Akademik Bakış, Cilt 7 Sayı 13.

QİNGAN, Zhou ve Mo Jinwei; (2012), "How 21st- Century China Sees Public Diplomacy As a Path to Soft Power", http://www.globalasia.org/V7N3_Fall_2012/Zhou_Qingan_and_Mo_Jinwei.html, 20.12.2013.

RAPİS, Alexander, (2012), " Turkish Pillars of Soft Power in Southern Europe.

RAWNSLEY, Gaery D;(2009), "China Talks Back: Public Diplomacy and Soft Power for the Chinese Century", Editörler: Nancy Snow ve Phillip M. Taylor, 'Routledge Handbook of Public Diplomacy', New York, London, pp.282-292.

REİLLY, James ve Wu Na; (2007), "China's Corporate Engagement in Africa", Editör: Marcel Kitissou, Addonis&Abbey Publisher, p.132-156.

ROTH, Jaime O; (2007), "China Discovers Public Diplomacy", http://www.realinstitutoelcano.org/documentos/WP2007/WP24-2007_Otero_China_Public_Diplomacy.pdf, 12.12.2013.

ROY, Denny;(2011), "Hegemon on the Horizon? China's Threat to East Asian Security", International Security, Vol 19, No. 11 (Summer 1994), 149-168

RUGH, William; (2004), "Introduction: Engaging the Arabs and Islamic Worlds Through Public Diplomacy", The Public Diplomacy Council.

SADDİKİ, Said; (2006), "Diplomacy in a Changing World", Alternatives: Turkish Journal of International relations, Vol. 5, No.4, pp. 93-105.

SANBERK, Özdem; (2007): "Gül Döneminde Türk Dış Politikası", Radikal, 21 Ağustos.

SANCAR, Gaye A. (2012), Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

SAUTMAN, Barry ve Yan Hairong,(2007).” Friends and Interests: China’s Distinctive Links with Africa”, <http://users.polisci.wisc.edu/schatzberg/ps362/Sautman2007.pdf> ,08.02.2014.

SCOTT Giles; (2009), “Exchange Programs and Public Diplomacy”, ”, Editörler: Nancy Snow ve Phillip Taylor, ‘Routledge Handbook of Public Diplomacy’, Routledge, New York, London. Pp.50-57.

SHAMBAUGH, David; (2010), “China Flexes Its Soft Power”, http://www.nytimes.com/2010/06/08/opinion/08ht-edshambaugh.html?_r=0 ,10.12.2013.

SHAN, He;(2013), “China’s African Investment Grows 30 Fold”, http://china.org.cn/business/2013-07/12/content_29403154.htm#.Uq8JKSHIWGc.gmail,16.12.2013.

SHANG, Jin Wei,(1995); “The Open Door Policy and China’s Rapid Growth. Evidence from City Level-Data”, <http://www.nber.org/chapters/c8545.pdf>, 12.12.2013.

SİGSGAARD, Jens N; (2011), “The New Era of Diplomacy: The Effects of Public Diplomacy, Nation Branding and Cultural Diplomacy”, LAP LAMBERT Academic Publishing.

SOYSAL İsmail,(1999),” İki Dünya Savaşı Arasında Avrupa’da Kuvvet Dengeleri ve Barışçı Türkiye” içinde Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç, İsmail Soysal (Ed.), Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara.

STAMP, Gavin;(2013), “China Defends Its African Relations”, <http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/business/5114980.stm> ,24.12.2013.

SUN, Yun; (2013), “China’s Increasing interest in Africa: Benign but Hardly Altruistic”, <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2013/04/05-china-africa-sun> ,16.12.2013.

SZONDİ, Gyorgy; (2008), “Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences”, Netherlands Institute of International Relations ‘clingendael’.

TEKİN, Oğuzhan,(2013); “Turkey as a Donor Country”, http://www.todayszaman.com/blogNewsDetail_getNewsById.action;jsession

[id=0DD40342C5B873CAA3AC69CB814449E4?newsId=322933&columnistId=163](http://www.tasamafrica.org/index.php/tr/arsiv/makaleler/251-tuerkiyenin-afrika-aclm-ve-tuerkiye-afrika--birlil-zirvesi.html) ,21.03.2014.

TEPEBAŞ; Ufuk; "Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi", <http://www.tasamafrica.org/index.php/tr/arsiv/makaleler/251-tuerkiyenin-afrika-aclm-ve-tuerkiye-afrika--birlil-zirvesi.html> (Erişim:07.04.2014).

THOMPSON, Drew; (2005), "China's Soft Power in Africa: From The Beijing Concensus to Health Diplomacy", China Brief, Vol.5, sayı 21.

Tika'nın Afrika Faaliyetleri ve Sevakin Adası, <http://www.sondevir.com/analizler/120231/tikanin-afrika-faaliyetleri-ve-sevakin-adasi.html>, 22.04.2014.

TRT, <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/s.aspx?id=tarihce>, 15.03.2014.

TUCH, Hans; (1990), " Communicating with the World: US Public Diplomacy Overseas, New York: St Martin's Press.

"Turkey's Soft Power", <http://www.economic-review.com.pk/march-2013/turkey-s-soft-power>, ,07.04.2014.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, "Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2012" Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Ankara, Ocak 2013, <http://store.tika.gov.tr/yayinlar/kalkinma-yardimi/KalkinmaYardimlariRaporu2012.pdf>, 28.03.2014.

Türk Kızılayı, <http://www.kizilay.org.tr/kurumsal/tarihcemiz>, 17.03.2014.

Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, "Türkiye Kalkınma yardımları Raporu 2012", Ankara, Ocak 2013, <http://store.tika.gov.tr/yayinlar/kalkinma-yardimi/KalkinmaYardimlariRaporu2012.pdf> 26.04.2014.

U.S. Diplomacy,"A Brief History of U.S. Diplomacy" <http://www.usdiplomacy.org/diplomacytoday/contemporary/public.php>, 11.01.2014.

UCHEHARA, Keiran E.;(2009), "China-Africa Relations in the 21st Century: Engagement, Compromise and Controversy", Uluslar arası İlişkiler, Vol.6, No 23 (Fall 2009), p.95-111.

UCHEHARA,Kieran E., (2008); "Continuity and Change in Turkish Foreign Policy Toward Africa", Akademik Bakış, Cilt 2, Sayı 3.

UÇAR, Ahmet; (2005): "Güney Afrika'da Osmanlılar", Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.

UĞUR, Hatice (2005): "Osmanlı Afrika'sında Bir Sultanlık Zengibar", İstanbul Küre Yayınları.

Ulus üstü, Uluslararası Örgüt ve Çevre, <http://did.cevreorman.gov.tr/did/Files/ULUSLARARASI%20%C3%96RG%C3%9CT%20VE%20%C3%87EVRE.pdf>, 11.11.2013.

VAN HAM, Peter; (2001)." The Rise of the Brand State", <http://www.foreignaffairs.com/articles/57229/peter-van-ham/the-rise-of-the-brand-state> , 09.11.2013.

VICKERS, Rhiannon; (2004), "The New Public Diplomacy: Britian and Canada Comparaed", BJPIR: Vol.6, pp. 182-194.

WANG, Jian; (2005), "Localising Public Diplomacy: The Role of Sub-National Actors in nation Branding", Place Branding Vol.2,1, 32-42.

WANG, Jian; (2011), "Introduction: China's Search of Soft Power", Editör: Wang Jian, Soft Power in China, Palgrave Macmillian, p.1-18.

WHEELER, Tom; (2005), Turkey and South Africa :Development of Relations 1860-2005, 2005, SAIIA Report No. 47, Jonnesburg: SAIIA. Why African Countries Should Create Cross Ministerial China Desks, <http://chinaafricablog.com> ,25.02.2014.

WILSON, Ernest; (2008), "Hard Power, Soft Power, Smart Power", The Annals of the American Academy of Political and Social Science.

WOLF, C. ve Rosen B; (2005), "The Public Diplomacy: Lessons from King and Mandela", Policy Review 133, online sayfa 4, <http://www.policyreview.org/oct05/wolf.html>, 11.11.2013.

"Yedinci Türkiye-Afrika Ticaret köprüsü ile Yeni anlaşmalar Doğdu", <http://www.stargundem.com/ekonomi/eko-gundem/1257466-7-turkiye-afrika-ticaret-koprusu-ile-yeni-anlasmalar-dogdu.html>, 24.03.2014.

Yeryüzü Doktorları, <https://www.yyd.org.tr/hakkimizda/isbirliklerimiz.html>, 17.03.2014.

Yeryüzü Doktorları, <https://www.yyd.org.tr/hakkimizda/yeryuzu-doktorlari-kimdir.html>, 17.03.2014.

ZAHARNA, Rhonda S; (2010), "Changing Dynamics an Strategic Vision", Editörler: Donna Lee ve Paul Sharp, 'Battles to Bridges', Palgrave Macmillan.

ZHE, Ren; (2010), "Confucius Institutes: China's Soft Power", http://www.risingpowersinitiative.org/wp-content/uploads/policycommentary_jun2010_confuciusinstitute.pdf ,20.12.2013.

ZHENG, Denise E; (2009), "China's Use of Soft Power in the Developing World: Strategic Intentions and Implications for the United States", Editor: Carola McGiffert, 'Chinese Soft Power and Its Implications for the United States', pp.1-10

ÖZGEÇMİŞ

Elif SAK, 11.01.1989 tarihinde Düzce’de doğdu. İlk öğrenimini Düzce Uzunmustafa İlköğretim Okulu’nda, orta öğrenimini Düzce Arsal Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2007’de başladığı Ankara Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nü birincilikle bitirerek 2011 yılında lisans derecesini aldı. 2012 yılında aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler Anabilim/ Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı’nda yüksek lisans eğitime başladı. Şubat 2013’te Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’ne araştırma görevlisi olarak atandı.